

Buku antologi cerita anak Indonesia ini terdiri atas 10 cerita anak dari 10 provinsi di Indonesia. Buku ini kami buat dengan tujuan untuk meningkatkan pengenalan dunia atas budaya dan bahasa Indonesia.

这本印尼儿童故事精选集由10个儿童故事组成，并分别从印尼的10个省份中选取。创作这本书的目的是提高世界对印度尼西亚文化和语言的了解。

The Agency for Language Development and Cultivation
The Ministry of Education, Culture, Research and Technology
Kawasan Indonesia Peace and Security Center (IPSC)
Jalan Anyar Km. 4, Sukahati, Citeureup, Bogor, Jawa Barat 16810
Telepon (021) 29099245, 29099247
Laman: www.badanbahasa.kemdikbud.go.id

Antologi Cerita Anak Indonesia

印尼儿童故事精选

The Agency for Language Development and Cultivation
The Ministry of Education, Culture, Research and Technology

Antologi Cerita Anak Indonesia

印尼儿童故事精选

目录

版权页
前言
序言

ii
iv
v

NORTH SUMATRA

The Frankincense Forest

JAMBI

Andin's Journey
at Muarajambi

KALIMANTAN

Hangin and the Beautiful Mat

CENTRAL JAVA

The Riddle in the Recipe

WEST JAVA

The King of Stilts

BALI

The Precious
Shadow Puppet

INDIAN OCEAN

乳香林
安丁与穆阿罗占碑的寺庙情缘
高跷王子
父亲食谱中的谜语
心爱的哇扬

Muram Batu	/	5
Sean Popo Hadi	/	37
Darpan	/	75
Mulasih Tary	/	107
A. A. Mas Ruscitadewi	/	143

INDONESIA

PACIFIC OCEAN

PAPUA

Sintike and the "Sasi"
at Kapatcol

SULAWESI

The Awe-inspiring
Mappalecce Bola

MALUKU

Diving for the
Perfect Pearl

SUMBA

Lota Rangga's
Towering House

韩音的凉席
传统搬家的伟大壮举
罗塔朗卡与松巴传统高脚屋
寻珠之旅
辛提克与其村庄的海上萨西

Reda Gaudiamo & Paulus Kadok	/	179
Darmawati Majid	/	211
Maria Dian Andriana	/	251
Syahrar Khamary	/	283
Dayu Rifanto	/	319

**Property of the State
Not for commercial use**

Antologi Cerita Anak Indonesia

印尼儿童故事精选

2022年
印度尼西亚文化教育部
语言培养与发展机构

印度尼西亚儿童故事精选集

项目总监

E. Aminudin Aziz

项目主管

Iwa Lukmana

总编辑

Emma L. M. Nababan

副总编辑

Ni Putu Ayu Widari

中文版编辑

Larasati, Choris Wahyuni, Putriasari, Yolanda Putri Novyatasari, Ali Amril, Hardina Artating,
Vianinda Pratamasari, Siti Afni Afiyani, Denda Rinjaya, Ladislaus Laga Monang

编辑团队

Marike Ivone Onsu, Susani Muhamad Hatta, Dyah Retno Murti, Larasati, Choris Wahyuni,
Putriasari, Yolanda Putri Novyatasari, Anitawati Bachtiar, Siti Afni Afiyani, Ladislaus Laga
Monang

审稿人

Mulyanto, F. Rahardi, Lailal K. Yuniarti, Clara Ng, Palupi Mutiasih, Yasfi Yahya

作家

A. A. Mas Ruscita Dewi, Darpan, Darmawati Majid, Dayu Rifanto, Maria Dian Adriana,
Muliasih Tary, Muram Batu, Paulus Kadok, Reda Gaudiamo, Syahryan Khamary,
Sean Popo Hardi

中文翻译

Sherren Carensa Marselli

地方语翻译

A.A. Mas Ruscita Dewi (Balinese), Benyamin Kaka (Kodi), Dadan Sutisna (Sundanese), Deki Syaputra (Kerinci), Jefrianto (Javanese), Manguji Nababan (Batak Toba), Muhammad Isya Gasko (Dobel), Nuraidar Agus (Bugis), Paulus Kadok (Dayak Benuaq), Penina Mischa Maryen (Biak)

语言学家

Dadan Sutisna (Sunda script), Deki Syaputra (Incung script), Jefrianto (Java script), Manguji Nababan (Batak Toba script), I Made Sudiana and I Nyoman Sutrisna (Bali script), Nuraidar Agus (Bugis script)

插画师

Aurelia Paulina, Andrea Sharon, Nadine Meriel, Jessica Putri Elizabeth, Gigana Swastiwitantra, Ratih Rahmawati, Octavia Ayu Niamillah, Vicky Eva Mawarni, Takinells, Nur Agny Alawiah

内容版面设计

Aurelia Paulina, Andrea Sharon, Nadine Meriel, Jessica Putri Elizabeth, Gigana Swastiwitantra

封面设计

Ratih Rahmawati, Octavia Ayu Niamillah, Vicky Eva Mawarni, Takinells, Nur Agny Alawiah

版权所有 2022

印尼文化教育部语言培养与发展机构

版权所有，侵权必究！

未经印尼文化教育部语言培养与发展机构事先书面许可，禁止以任何形式或方式复制本书的任何内容

ISBN:

Menteri Pendidikan, Kebudayaan,
Riset, dan Teknologi
Republik Indonesia

KATA PENGANTAR

前言

BUKU ANTOLOGI CERITA ANAK INDONESIA

多语种儿童故事选集

Melalui Presidensi G-20 oleh Indonesia pada tahun 2022, Kementerian Pendidikan, Kebudayaan, Riset, dan Teknologi (Kemendikbudristek) memimpin pertemuan di bidang pendidikan dan kebudayaan untuk menggalang gotong royong di antara negara-negara G-20 dalam upaya memulihkan dunia dari dampak pandemi Covid-19, sebagaimana tercermin dalam tema Presidensi G-20 Tahun 2022, “Recover Together, Recover Stronger.”

Dalam hal ini, diplomasi budaya berperan penting untuk menguatkan kolaborasi global dan menyatukan langkah bersama menuju masa depan yang lebih resilien dan berkelanjutan. Melalui Badan Pengembangan dan Pembinaan Bahasa, kami merealisasikan penguatan diplomasi budaya dengan melakukan diplomasi kebahasaan yang terwujud dalam kerja-kerja penerjemahan bahasa asing ke bahasa Indonesia serta bahasa Indonesia ke bahasa asing. Penerjemahan tersebut mendukung upaya penginternasionalan bahasa Indonesia sekaligus penyebaran nilai-nilai budaya bangsa Indonesia ke masyarakat global.

Sebagai bagian dari kepemimpinan Kemendikbudristek pada Presidensi G-20 oleh Indonesia, kami menyusun buku antologi terjemahan cerita anak untuk jenjang pembaca madya yang terdiri atas 10 cerita anak dari 10 provinsi di Indonesia. Kesepuluh cerita ini diterjemahkan ke dalam 10 bahasa daerah, ditransliterasikan ke dalam 6 aksara daerah di Indonesia, serta diterjemahkan ke dalam 6 bahasa resmi PBB, yaitu Inggris, Rusia, Mandarin, Prancis, Spanyol, dan Arab. Cerita-cerita dalam buku ini menarasikan kisah anak-anak Indonesia, para Pelajar Pancasila yang cerdas, ceria, dan cinta damai, serta senantiasa memegang nilai-nilai kearifan budayanya.

Kami mempersembahkan buku ini sebagai buah tangan bagi para pemimpin negara dan delegasi negara G-20 untuk memperkenalkan budaya dan bahasa Indonesia ke dunia global. Melalui penguatan diplomasi budaya yang kami dorong melalui buku ini, gotong royong antarbangsa untuk memulihkan dunia akan semakin erat, membawa kita semua melompat ke masa depan sehingga semua anak di seluruh dunia belajar dengan merdeka.

通过印度尼西亚担任2022年 G20 峰会轮值主席国，我们印尼教育、文化、研究与技术部（文教部）主持了一次教育和文化领域的会议，以促进 G20 国家之间的相互合作，从而使全世界从疫情的影响中恢复过来，正如 2022 年 G20峰会轮值主席国所倡导的主题一样“共同复苏，复苏更强”。

在这方面，文化外交在加强全球合作和团结一致以迈向更具韧性和可持续发展的未来方面发挥着重要作用。透过印尼文教部属下的语言发展与培养机构，我们通过语言外交加强和提升了文化外交，这体现在将外语翻译成印尼语和将印尼语翻译成外语的工作上。以上的翻译促进了印尼语的国际化，同时也促进了印尼文化价值观向全世界的传播。

在印尼担任 G20 峰会轮值主席国期间，文教部作为领导层的一部分，我们编写了一本带翻译的儿童故事选集，适合初中生读者，其中包含了来自印尼10 个省份的 10 个儿童故事。这 10 个故事被翻译成 10 种印尼地方语，同时也被音译成 6 种印尼地区文字，并被翻译成 6 种联合国官方语言，包括英语、俄语、中文、法语、西班牙语和阿拉伯语。本书讲述了印尼儿童在遵照建国五项原则下既聪明、开朗、热爱和平，又始终秉持文化智慧价值观的故事。

我们将这本书作为礼物赠送给 G20 国家领导人和代表团，以向全球推广印尼文化和语言。我们通过这本书推进加强文化外交，并且国际之间同心协力让全世界复苏变得更加紧密，以带领我们进入一个全世界所有儿童都能独立自主学习的未来。

Jakarta, Agustus 2022

雅加达，2022 年 8 月

Menteri Pendidikan, Kebudayaan, Riset, dan Teknologi

印尼教育、文化、研究与技术部 部长
纳迪姆·安瓦尔·马卡里姆

Nadiem Anwar Makarim

Menteri Pendidikan, Kebudayaan,
Riset, dan Teknologi
Republik Indonesia

KATA SAMBUTAN

序

BUKU ANTOLOGI CERITA ANAK INDONESIA

多语种儿童故事选集

Indonesia merupakan negara multikultural yang memiliki kekayaan dan keragaman budaya berupa tradisi, kesenian, ritual agama dan kepercayaan, serta bahasa. Seluruh keragaman budaya dan kekayaan bahasa itu menjadi salah satu modal utama dalam pelaksanaan diplomasi untuk memperluas hubungan regional dan bilateral dengan negara-negara lain. Upaya memperkenalkan budaya Indonesia kepada masyarakat internasional dilakukan untuk memberikan pemahaman tentang keragaman budaya Indonesia kepada negara lain dalam rangka memperkuat citra positif bangsa.

Upaya diplomasi budaya telah dilaksanakan dalam berbagai bentuk kegiatan dan produk sejak sebelum kemerdekaan Indonesia. Tentunya kemajuan diplomasi budaya yang dicapai Indonesia hingga saat ini merupakan sinergi dari berbagai pihak. Untuk itu, kami memberikan apresiasi yang setinggi-tingginya kepada Kementerian Pendidikan, Kebudayaan, Riset, dan Teknologi yang telah mendukung upaya diplomasi budaya melalui kegiatan penyediaan buku antologi terjemahan cerita anak untuk jenjang pembaca muda yang diterjemahkan ke dalam 6 bahasa resmi PBB, yaitu Inggris, Rusia, Mandarin, Prancis, Spanyol, dan Arab. Buku ini tentunya akan menjadi sarana diplomasi kebahasaan yang sangat efektif untuk menumbuhkan pemahaman negara lain terhadap kekayaan bahasa dan budaya Indonesia.

Sejalan dengan tema Presidensi G-20 Indonesia tahun ini “Recover Together, Recover Stronger”, yang terinspirasi dari salah satu nilai dasar budaya bangsa Indonesia yaitu gotong royong, tentunya buku ini dapat menjadi buah tangan yang akan menjadi jembatan bagi para pemimpin dan para delegasi negara anggota G-20 untuk memahami bagaimana gotong royong diterapkan di masyarakat Indonesia.

Indonesia adalah negara yang memiliki keberagaman budaya, tradisi, kesenian, ritual agama dan kepercayaan, serta bahasa. Seluruh keberagaman budaya dan kekayaan bahasa itu menjadi salah satu modal utama dalam pelaksanaan diplomasi untuk memperluas hubungan regional dan bilateral dengan negara-negara lain. Upaya memperkenalkan budaya Indonesia kepada masyarakat internasional dilakukan untuk memberikan pemahaman tentang keberagaman budaya Indonesia kepada negara lain dalam rangka memperkuat citra positif bangsa.

Sejak Indonesia merdeka, diplomasi budaya telah dilaksanakan dalam berbagai bentuk kegiatan dan produk. Tentunya kemajuan diplomasi budaya yang dicapai Indonesia hingga saat ini merupakan sinergi dari berbagai pihak. Untuk itu, kami memberikan apresiasi yang setinggi-tingginya kepada Kementerian Pendidikan, Kebudayaan, Riset, dan Teknologi yang telah mendukung upaya diplomasi budaya melalui kegiatan penyediaan buku antologi terjemahan cerita anak untuk jenjang pembaca muda yang diterjemahkan ke dalam 6 bahasa resmi PBB, yaitu Inggris, Rusia, Mandarin, Prancis, Spanyol, dan Arab. Buku ini tentunya akan menjadi sarana diplomasi kebahasaan yang sangat efektif untuk menumbuhkan pemahaman negara lain terhadap kekayaan bahasa dan budaya Indonesia.

Sejalan dengan tema Presidensi G-20 Indonesia tahun ini “Recover Together, Recover Stronger”, yang terinspirasi dari salah satu nilai dasar budaya bangsa Indonesia yaitu gotong royong, tentunya buku ini dapat menjadi buah tangan yang akan menjadi jembatan bagi para pemimpin dan para delegasi negara anggota G-20 untuk memahami bagaimana gotong royong diterapkan di masyarakat Indonesia.

Jakarta, Agustus 2022

雅加达, 2022 年 8 月

Menteri Luar Negeri Republik Indonesia

印度尼西亚共和国外交部长

Retno Marsudi

Hutan Kemenuhan

乳香林

作家：
Muram Batu

插画师：
Jessica Putri Elizabeth

地方语翻译 - 语言学家：
Manguji Nababan

● “Tiba waktunya untukmu, Saut. Sudah berguguran bunganya.”

Kupandangi beberapa helai bunga berwarna putih yang dibawa Kakek dan kini berserak di tikar.

“Sudah siap, Saut? Hari Senin nanti kita berangkat.”

Aku mengangguk. Terbayang jalanan kecil membelah hutan, melewati barisan pohon dan semak yang rapat. Kemudian menginap di saposopo, pondok kecil yang sempit untuk melawan rasa dingin di tengah hutan yang lebat.

● “你期待的日子到了，萨武特（Saut），花落了。”

我看着爷爷带来的那些白花，现在已经散落在凉席上了。

“准备好了吗，萨武特？我们下个星期一出发。”

我点了点头，想象着穿过那条森林小道，两旁长满了茂密的乔木和灌木，然后夜宿在索波（sopo），一个狭小的小木屋里，以抵御森林中的寒冷。

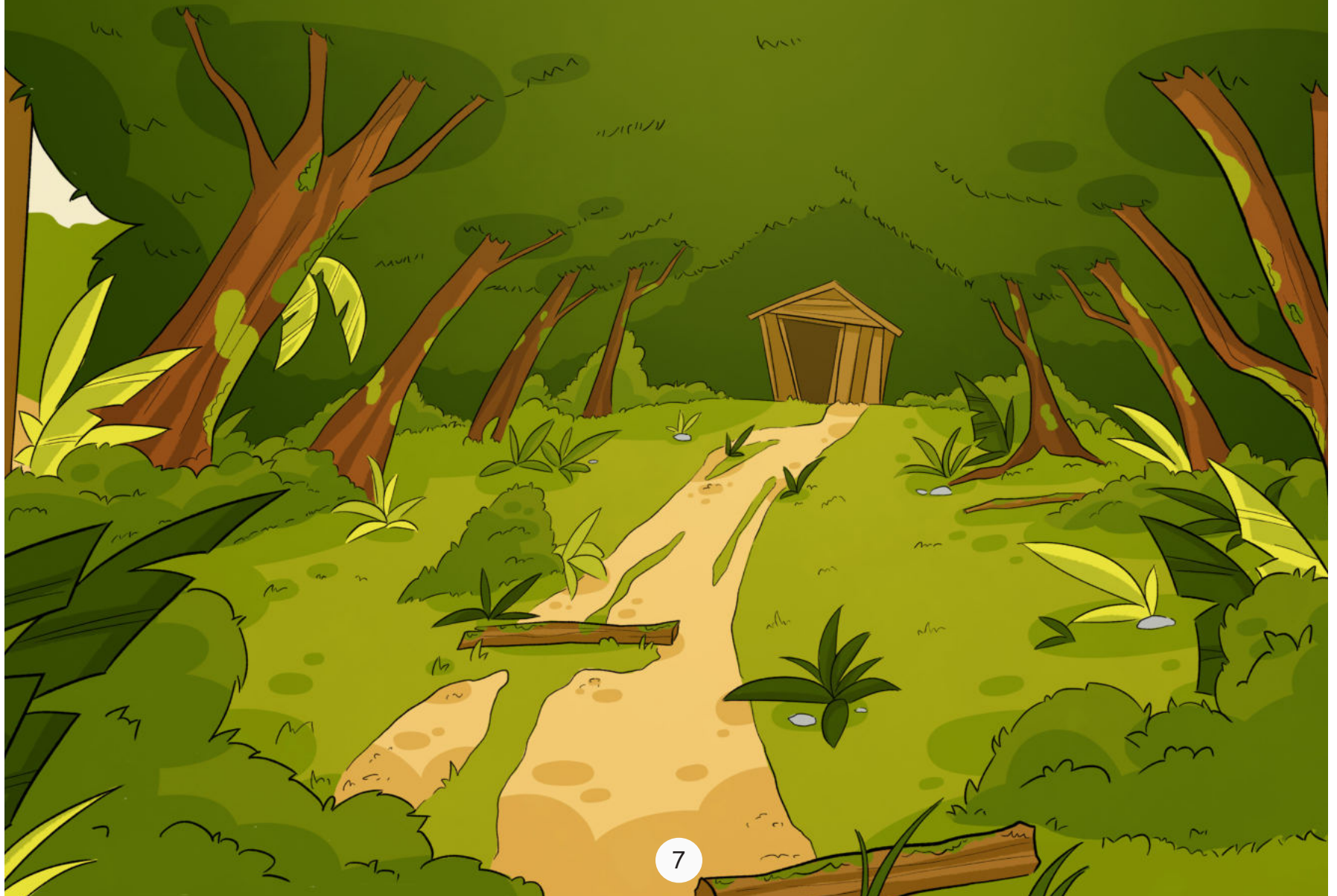
- “Nunga dapot tingkina, Saut. Nunga marurus be bungana.”

Hupanotnoti pigapiga tampuk bunga na bontar binoan ni Ompung Doli i, jala dipaserak di lage.

“Nunga mangarade ho, dang i Saut? Ari Sinen na ro on ma hita borhat.”

Huundukhon. Manigor hira boi huranap dalan na metmet mamoltak tombak i, mamolus sian lambung ni angka hau na marjojo dohot sian ramba na potpot i. Dungkon ni i, marborngin ma di sopesopo, lopolopo na menek jala sompit, pangondian sian panihit ni alogo na borgo di tombak longolongo i.

● $\overline{b}_i < -\alpha x_i$, $\alpha \cdot \eta \leq \tau \cdot \eta$, $\overline{b}_i$ 无界、 $\dot{\alpha}$ 无界

[illegible]

✧ ✧ ✧
● Kabar dari Kakek itu melegakan. Aku sudah menunggu dua tahun. Dalam masa itu aku selalu menanti Kakek pulang dari hutan kemenyan atau tombak haminjon miliknya dan menyatakan bahwa pohon milikku itu sudah siap untuk disadap. Manige atau menyadap pohon yang belum menggugurkan bunga putihnya adalah sebuah kesia-siaan. Pohon ini memang baru bisa disadap setelah bunganya berguguran, tepatnya setelah berusia sepuluh tahun lebih. Kini ia telah berusia 12 tahun, sama denganku.

Aku memang sudah akrab dengan suasana di hutan kemenyan yang berjarak tiga jam dengan berjalan kaki dari kampung kami. Namun, aku hanya sebagai penggembira saja. Tugasku hanya mengurus *bahul*, keranjang anyaman persegi empat terbuat dari bambu. Pada masa itulah Kakek selalu bercerita tentang lima pohon kemenyan yang disiapkannya untukku. Bukan pohon sembarangan karena benihnya berasal dari *haminjon jalangan*, kemenyan yang tumbuh alami, bukan hasil budi daya.

● 爷爷的消息让我倍感欣慰。我已经等了两年了。那段日子里，我总是期待着爷爷从乳香林（Tombak Haminjon）归来，并告诉我，我的乳香树已经可以凿取树脂了，这是因为凿切（manige）一棵尚未落下白花的乳香树确实是徒劳的。这种树只有在花朵落下后才能被采割，准确的说是在十多年后才能被采割。现在树龄已经12年了，跟我一样大。

我确实已经熟悉那片离我们村子步行三个小时的乳香林的环境了。然而，我只是一个炒热气氛的开心果。我的工作只是负责拎篮子（*bahul*是一个编织而成的四边形的竹篮），也就是在那个时候，爷爷告诉我他已为我准备了五棵乳香树。那五棵树不是一般的树，因为它们的种子是来自天然生长而非人工栽培的乳香（*haminjon jalangan*）。

“Tapi, Kek, aku ajak Sahat dan Panda, ya?”

“Panda?”

“Pandapotan.”

“Ah, kenapa namanya bisa Panda? Sebelumnya Dapot, kan?”

Aku hanya tertawa. Teman yang kusebut bernama Panda ini memang lucu. Selain mengganti nama panggilan agar tampak keren, dia berambut keriting dan bertubuh gempal. Sementara aku dan Sahat berambut lurus dan berbadan cenderung kurus.

Kelucuan lainnya, Panda tidak begitu tahu soal kemenyan. Dia hanya tahu kemenyan itu untuk dukun saja, padahal mata pencaharian utama orang tua kami di Kecamatan Pollung, Kabupaten Humbang Hasundutan adalah sebagai petani kemenyan Toba yang sudah terkenal sejak dulu kala. Kemenyan itu, menurut cerita guruku, bukan untuk dukun, melainkan untuk industri farmasi dan kosmetik. Oleh karena itu, harganya mahal.

“但是，爷爷，我带上萨哈特（Sahat）和斑达（Panda）哦？”

“斑达？”

“斑达波坦（Pandapotan）。 ”

“啊，怎么会叫斑达呢？ 以前是叫大波特（Dapot），不是吗？”

我只是笑笑。我这个叫斑达的朋友真的很有趣。除了更换他看似很酷的昵称外，他还有一头卷发和一个壮硕的身材。而我和萨哈特的头发却是直的，我们的身材也都偏瘦。

另外有趣的事情是，斑达并不真正了解乳香，他只知道乳香是巫医使用的东西，尽管我们的父母是洪邦哈孙牡丹（Humbang Hasundutan）县波隆镇（Pollung）有名的以采集乳香为生的多巴湖（Danau Toba）农民。根据我老师的说法，乳香不是供巫医使用的东西，而是用于制药和化妆品行业的原料。因此，它很昂贵。

用的东西，而是用于制药和化妆品行业的原料。因此，它很昂贵。

“Panda?”

“Pandapotan”

“Ah, boasa gabe si Panda goarna? Na binoto, si Dapot do, dang i?”

Martata boti do ahu umbege i. Dongan na margoar si Panda on antar adong ergetna. Asing sian na pagantiganti goar asa songon na beteng di hilala rohana, parjambulan na kariting jala pardaging na tolmok do ibana. Hape, ia ahu dohot si Sahat, marjambulan na ranjo do jala pardaging na antar lihi.

Na gumeok dope, tung so adong do na ni antusan ni si Panda tarsingot haminjon. Na niantusanna, holan datu do na manghaporluhon haminjon. Hape margogohon sian I do pandaraman ni angka natua-tuanami na mian di kecamatan Pollung-Humbang Hasundutan, martombak Haminjon Toba naung tarbarita sian najolo.

Mangihuthon pandok ni guruku, ia haminjon i ndada laho tu datu, alai haporluan ni paberik ubat do i dohot mambahen badak. Siala ni i do umbahen mansai arga tuhorna.

$\tau_X \leq_X \mathcal{R} \cap \mathcal{S} \leq_X \tau_X$ かつ $\tau_X \cap \mathcal{R} = \tau_X \cap \mathcal{S}$
 $\tau_X \cap \mathcal{R} \cap \mathcal{S} = \tau_X \cap \mathcal{R} \cap \mathcal{S} = \tau_X \cap \mathcal{R} \cap \mathcal{S}$
 $\tau_X \cap \mathcal{R} \cap \mathcal{S} = \tau_X \cap \mathcal{R} \cap \mathcal{S}$

— 〇、△ ?

一〇、八、一、二、三、四、五、六、七、八、九、一〇、

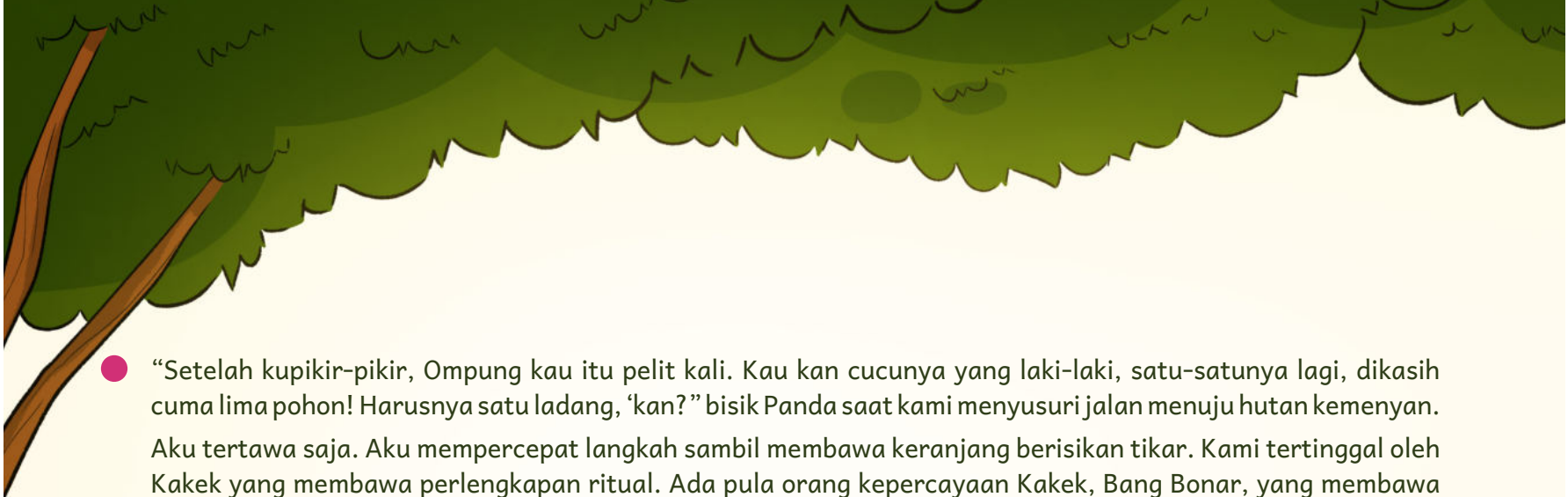
၂၈၂။ သံသရာ နှစ် ၃၀ - ၁၀၂၂ နှစ် ၁၀၂၂ ဝ ၁၀
 ၃၀၂၈၂ နှစ် ၁၀၂၂ - ၁၀၂၂ နှစ် ၁၀၂၂ ?

[illegible][illegible]

ጽሑፍ ቅዱስ ማለት ሲባል ይታያል።

● “Setelah kupikir-pikir, Ompung kau itu pelit kali. Kau kan cucunya yang laki-laki, satu-satunya lagi, dikasih cuma lima pohon! Harusnya satu ladang, ‘kan?’” bisik Panda saat kami menyusuri jalan menuju hutan kemenyan. Aku tertawa saja. Aku mempercepat langkah sambil membawa keranjang berisikan tikar. Kami tertinggal oleh Kakek yang membawa perlengkapan ritual. Ada pula orang kepercayaan Kakek, Bang Bonar, yang membawa keranjang berisi bahan makanan selama lima hari.

● “我想了想觉得，你爷爷真是个吝啬的人。你是他唯一的孙子，但他只给了你五棵树！至少也得是一片树林，不是吗？”当我们沿着通往乳香林的小路走时，斑达低声的对我说。

我只是笑了笑。之后我提着一个装着地席的篮子加快了脚步，因为我们快赶不上提着祭祀道具的爷爷了。爷爷的好朋友波纳尔叔叔（Bang Bonar）带来了装满五天食物的篮子。

是的，以后我将负责更换所有林区不能分泌树脂的树。就像爷爷说的，乳香林不仅仅是属于我一个人的，而且是属于我的子孙后代的，因此不能出售或转让给我们家族以外的人。

[illegible]

“Omak, kayalah kau. Anggaplah satu pohon bisa hasilkan satu kilo getah haminjon kelas satu, berarti...,” cetus Panda.

Begitulah Panda, dia tidak tahu banyak soal kemenyan. Padahal telah kuceritakan kalau panen kemenyan tidak seperti dulu lagi. Jika sebelumnya satu pohon bisa menghasilkan satu sampai dua kilogram getah kelas satu atau yang biasa disebut *sidukabi*, sekarang satu pohon bisa menghasilkan setengah kilogram saja sudah hebat. Sahat paham akan hal itu, makanya dia diam saja. Bahkan Sahat paham faktor penyebabnya, yaitu usia pohon yang makin tua dan pohon pelindung yang makin berkurang.

“天啊！你会变得很有钱。假设一棵树能生
产出一公斤质量一等的haminjon树脂，这意味
着……” 斑达说道。

这就是斑达，他对乳香知之甚少。即便我已经告诉过他，乳香树脂的采收已经不如从前那么乐观了。假如以前一棵树能生产一到两公斤质量一等的*sidukabi*（一等乳香的叫法）树脂，那么现在它若能生产半公斤的树脂已经是相当不错了。

萨哈特明白这一点，这也是他保持沉默的原因。除此之外，萨哈特也明白，越来越老龄化的树木和防护树林的减少是造成这个结果的主要因素。

- “Ueh, mamora ma ho, ate. Bahen ma jolo molo pola do dapot sakilo gota ni haminjon i sangkambona, nomor sada na i muse, molo songon i ...” diultophon si Panda halihali ni rohana.

Songon i ma si Panda, na so haru mangantusi taringot tu haminjon. Hape nian, nunga huhatahon na so sarupa be gogo ni haminjon si nuaeng tu sinajolo. Nauju i, gogo ni sangkambona haminjon, dapot do sakilo ro di dua kilo gota nomor sadana i, ima na digoarna sidukabi, hape ia nuaeng, molo dapot i satonga kilo nunga mauiate. Ianggo si Sahat, diboto do i. I do umbahen sai sip ibana so pola mangantoi. Jala tahe, diboto si Sahat do sibonsiri ni i, i ma umur ni hau i naung lamu matua dohot hau pangalinggomina pe nunga lamu moru.

[illegible][illegible]

“Jadi, Panda, ada juga getah kelas dua dan tiga. Kita bisa ambil setelah panen raya,” cetus Sahat.

“Mahal juga?”

“Ya, di bawah harga yang kelas satulah, namanya juga sisa-sisa!”

Aku tertawa. Getah kelas dua atau tiga memang sisa-sisa, tetapi keduanya juga bisa menghasilkan uang. Kelas dua, misalnya, kami menyebutnya *jurur*, bisa dipanen dua sampai tiga bulan setelah panen raya. Dia berwarna kemerahan. Setelah itu baru muncul getah ketiga yang disebut *tahir*, harganya paling lebih murah.

“所以，斑达，我们还有质量二等和三等的树脂。我们可以在大丰收后采割它。” 萨哈特说。

“价格也贵吗？”

“嗯……一等价之下喽，剩下的树脂嘛！”

我笑了笑。质量二等或三等的树脂的确是剩下的，但两者都能赚钱。比如说质量二等的，我们叫它 *jurur*，大丰收后的两三个月就可以采割。它的颜色偏红。在那之后，才会出现第三轮树脂，我们称它为 *tahir*，价格最便宜。

“Je, Panda. Adong do gota nomor dua dohot nomor tolu. Boi ma i buatonta dungkon sae ombas haroro ni gota i” ninna si Sahat.

“Arga do tong, i?” manungkun si Panda.

“Di toru arga ni nomor sada ma antong, dah. Goarna pe naung tebateba nama!”

Martata si Panda huhut dihaohao simajujungna. “I muse do, ate” ninna. Gota nomor dua manang nomor tolu i nunga pamillitan, alai sude do i na gabe haroroan ni hepeng. Nomor dua i, isarana, hudok hami do goar ni i jurur. Tuhilon ma i muse dungkon dua tu tolu bulan dungkon ombasna haroro ni gota i. Antar rara do keleurna. Dung salpu i, mullop ma muse gota na patolu halihon, i ma na ginoarna tahir, na so pola sadia be argana.

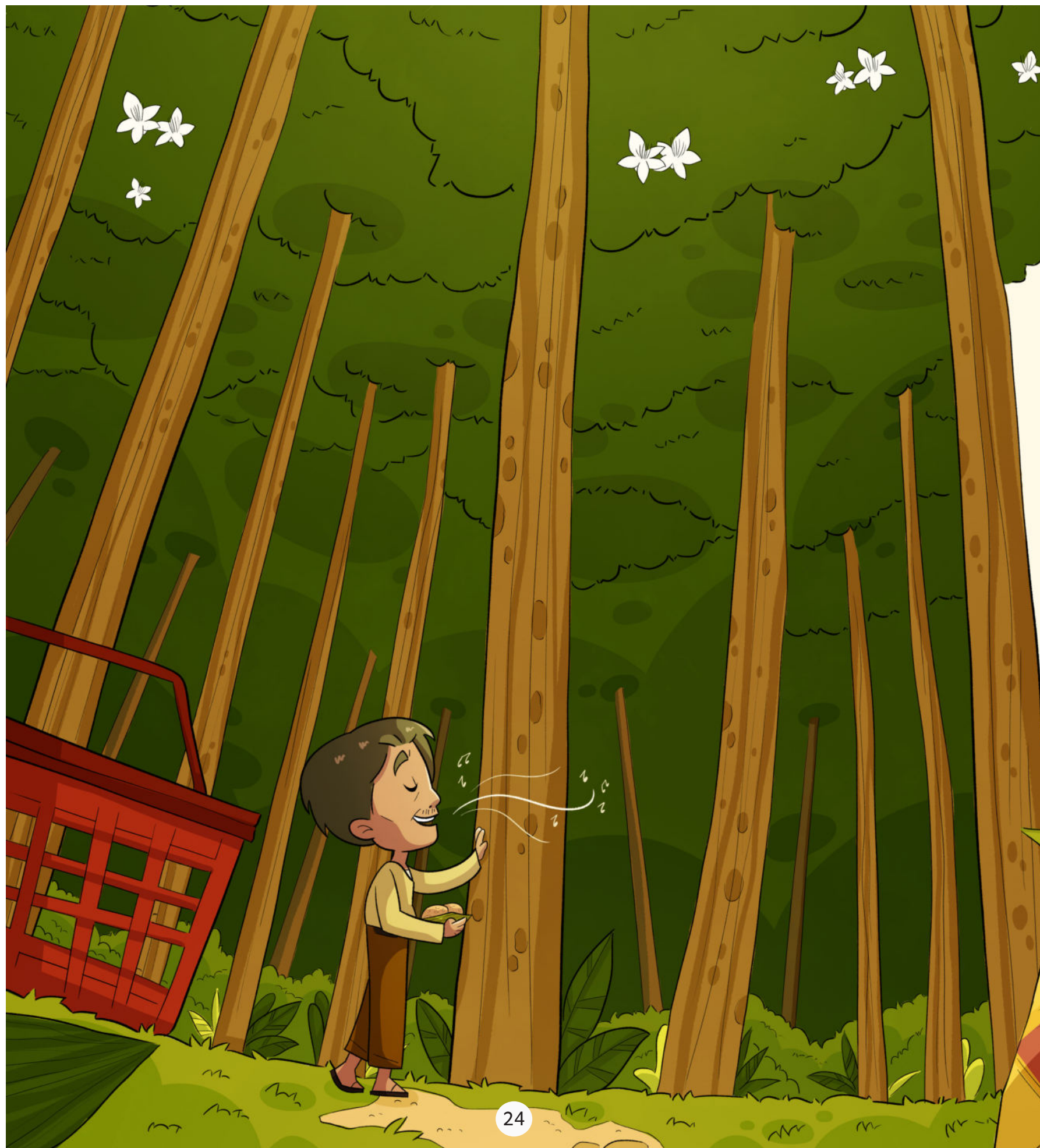
ḙḙ -ḙḙḙ ḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙ
ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙ ḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙ
ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙ
ḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙ
ḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙ -ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙ
ḙḙḙ ḙḙḙ ḙḙ ḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙ
ḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ ḙḙ
ḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ ḙḙ
ḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ ḙḙ
ḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ
ḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ
ḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ ḙḙ ḙḙ ḙḙḙḙḙḙḙ

“Jadi, wajarlah kalau bisa sekolahkan anak sampai tamat kuliah,” kata Panda sambil menerawang, memandang awan yang tidak mendung.

“所以嘛，难怪能送孩子上学，直到他们大学毕业，这当然啦。”斑达凝视着万里晴空说道。

“Jei, patut do hape natorasmuna tolak pasingkolahon hamu satimbo ni timbona, ate” ninna si Panda huhut mangaranap dompak langit, nata pe so marhobot.

[illegible]

- Akhirnya, kami tiba di hutan kemenyan sebelum tengah hari. Setelah istirahat, Kakek langsung melakukan *mangarontas*, ritual sebelum menyadap. *Itak gurgur* (kue terbuat dari tepung beras, kelapa muda parut, dan sisiran gula merah) dan *na marmiak-miak* (masakan berbahan daging babi) dikeluarkan dari *bahul* dan dihidangkan di bawah pohon kemenyan yang besar dan tinggi dan batangnya penuh lubang.

Kakek berdoa. Hidangan dan kue tersebut dia oleskan ke pohon. Seiring itu, dia pun bernyanyi seperti merayu seorang gadis, “*Parung simardagul-dagul, sahali mamarung gok appang, gok bahul-bahul.*”

- 终于，我们在中午前抵达了乳香林。休息后，爷爷立刻开始做采割乳香树脂前进行的仪式（Mangarontas）。并且从竹篮（bahul）里取出由粘米粉、椰丝和红糖制成的糕点（Itak gurgur）和猪肉制成的菜肴（na marmiak-miak）并放在一棵高大的乳香树下，这颗树的树根上下都有洞。

爷爷祈祷着，他把那些祭品涂在树上。除此之外，他还像取悦女孩一样唱歌，“Parung simardagul-dagul, sahali mamarung gok appang, gok bahul-bahul。”

- Dung i, sahat ma hami di porlak haminjon i andorang so tonga ari. Dungkon mangulon sangombas, dibuhai Ompung Doli ma patupa pangelehon mangarontas. Dipaharuar ma itak gurgur dohot na marmiakmiak sian bahul laos dipatibal jonokhon bona ni hau haminjon na bolon jala natimbo, naung gok bugangna.

Dihatahon Ompung Doli matonggona. Uliannaung pinajagarna i dipandaishon tubona ni hau i. Huhut dipandaishon angonangon, maralong ma Ompung Doli tudos tu na manderdeng si boru nauli, “Parung simardaguldagul, sahali mamarung gok amfang, gok bahulbahul”

[illegible][illegible]

ማረጋገጫ ማረጋገጫ ለጥያቄው ለ ማረጋገጫ ምን ሊሆን ይችላል
 ጥያቄው ምን ሊሆን ይችላል ለጥያቄው ምን ሊሆን ይችላል

— ३३ —

Selesai. Persembahan itu pun telah habis mereka makan. Panda tampak sumringah campur bingung. “Ini keren! Tapi, tadi itu maksudnya apa?”

“Itu adalah doa supaya kita dikasih hasil panen yang banyak,” balasku.

“Pohon kemenyan itu adalah jelmaan seorang putri, makanya dirayu-rayu. Dikasih makanan dan nyanyian,” timpal Sahat.

“Tapi, nggak pakai bakar kemenyan?”

Sahat terbahak. “Inikan untuk pohon kemenyan!”

Aku ikut terbahak, Panda mendadak menjadi hiburan yang menyenangkan.

● 祭祀结束了。祭品也已经被收下了。斑达看起来既高兴又困惑。“这非常酷！不过，刚刚那个是什么意思？”

“那是祈求我们能获得大丰收。”我回答说。

“乳香树是公主的化身，所以需要被取悦。需要给予它们食物和歌曲。”萨哈特说。

“不过，不需要点燃乳香来祭祀吗？”

萨哈特大笑，“这可是给乳香树的！”

我也跟着一起大笑，斑达突然变成了取悦大家的开心果。

- Dunghon simpul didaisi bona ni hau i, hupangan hami ma tebateba ni ulian i maradu suda. Hupasuda hami ma sude ulian i. Tarhatotong do ianggo si Panda jala marseto dihilala rohana. “Jebu nai! Alai, aha do lapatan ni tonggo sinangkaning?”

“Tangiang pangidoan do i anggiat parohon gota na godang angka hau haminjon on” alushu.

“Hau haminjon i pangiluluan ni si boru nauli do i dihaporseai, asa i do ingkon disubut rohana. Dipasahat sipanganon na tabo jala dielek marhite ende na momo” diangkupi si Sahat.

“Alai, ndada pola mardaupa, dang i?”

[illegible]

$\alpha < 0, \beta - \gamma < \alpha, \beta > 0, \gamma < \alpha$ $\Rightarrow \beta > 0, \beta > \alpha, \beta < \alpha$
 $\alpha > 0, \beta > 0, \gamma < \alpha$ $\Rightarrow \beta > 0, \beta > \alpha, \beta < \alpha$

[illegible]

“Hari ini Kalian tak usah manige. Siapkan saja pondok kalian! Bisa, kan?” sambungnya sambil berlalu menuju pohon kemenyan yang siap disadap.

“今天你们不必采割（manige），只需要准备好你们的小屋，行吗？”他边说边朝那棵能分泌树脂的乳香树走去。

“Ndang pola jo manige hamu sadari on, sopo i ma jolo pature hamu. Boi do, kan?” diuduti Ompung Doli hatana huhut didapothon hau haminjon sisigeonna.

$\partial_1 \cdot \partial_1 - x_1 \in x_1 \mathcal{O}(\mathbb{A})$ ከዚህም ጋር ማሳሰብ፣ $\partial_1 \cdot \partial_1 - x_1$
 $\in \mathcal{O}(\mathbb{A}) - \mathcal{O}(\mathbb{A})$ ከዚህም ጋር ማሳሰብ፣ $\partial_1 \cdot \partial_1 - x_1$ ከ $\mathcal{O}(\mathbb{A})$
 $\mathcal{O}(\mathbb{A})$ ውጭ ሆኖ በ $\mathcal{O}(\mathbb{A})$ ውስጥ የሚገኝ መሆኑን ያሳያል።
 ስለዚህም $\partial_1 \cdot \partial_1 - x_1$ ከ $\mathcal{O}(\mathbb{A})$ ውጭ ሆኖ በ $\mathcal{O}(\mathbb{A})$ ውስጥ የሚገኝ መሆኑን ያሳያል።

● Malam harinya, kami tidur bertiga di pondok hasil karya sendiri. Tidak begitu bagus, tetapi cukup untuk melawan dingin. Suara hewan hutan terdengar nyata, tetapi kami tak merasa takut. Kami percaya, niat yang baik tak akan berujung sial.

那天晚上，我们三个人睡在我们自己做的小屋里。屋子建得并不那么好，但足以抵抗寒冷。从森林里发出的动物鸣叫声听起来非常真实，但我们并不感到害怕。我们相信，心存善意便不会遭遇厄运。

● Bornginna i, di sopo na pinaturenami i do hami natolu modom. Ndang apala suman nian, alai tuk do mangondingi ngali ni ari i. Mansai jonok do habegean soara ni angka binatang na ditombak i, alai ndada pola mabiar hami. Pos do rohanami na so hahuaon ni angka binatang na di tombak on hami.

[illegible]

“Ini, kan hutan kemenyan, tapi tak ada bau kemenyannya?” tanya Panda sambil membalut badannya dengan sarung.

“Ada, tapi bau getah, kalau dia kering baru harum. Kalau dibakar baru baunya seperti di dukun-dukun itu,” balasku.

“Kau bayangkan saja pohon karet. Bedanya, kalau getah karet harus ditampung setelah disadap sedangkan kemenyan tidak, getahnya menempel di batang,” sambung Sahat.

“Iya, tahu aku, tadi kan aku sudah lihat pohonnya yang berlubang itu!”

“这里是乳香林，但却没有乳香的气味？”斑达一边问一边用萨隆(sarung)包住身体。

“有的，但那是树脂的气味，晒干了之后闻起来才有香味。如果被点燃，它闻起来才会像巫医使用的那样。”我回答道。

“你想象一棵橡胶树。不同之处在于，橡胶树脂被取出以后要装在一个容器里，而乳香则不用，树脂会粘在茎上。”萨哈特继续说道。

“是啊！我知道。我刚才已经看到了那棵有洞的树！”

“On, kan tombak haminjon do, alai boasa ma ate indang adong muap haminjonna i?” marpanungkun si Panda huhut disuruk mandarna.

“Adong do, alai uap ni gota na maniris do, dung pe marhimpal gota i asa gabe hunsus. Molo ditutung pe asa taranggo uapna songon datu nidokmi,” alushu.

“Ingot ma jo hau hapea. Imbarna, ianggo gota ni hapea ingkon ditarei do i dungkon diguris, alai ianggo haminjon, ndang pola ditarei, lohote do gotana i di bonana,” diuduti si Sahat patoranghon.

“Olo, huboto ma i, ai nangkin kan nunga huida bonana na marlubang i!”

[illegible][illegible][illegible]

Hari berikutnya, aku tidak berhasil memanjat lima pohon milikku sampai tinggi meski telah memakai tali *polang* atau tali panjang. Lima pohon itu masih licin, belum berlubang, dan belum punya bekas sadapan, aku bolak-balik melorot. Tak pelak, Kakek mengambil alih, menyadap bagian yang tinggi. Sebaliknya, aku hanya menyadap sedapatnya, sama sekali tak memanjat.

Beruntung, Kakek memperbolehkan aku memanjat pohon lain, yang lebih tua, yang tidak lagi licin, dan telah memiliki banyak bekas sadap dan lubang. Maka, aku mengikis kulit kayu dengan alat semacam pisau, mencungkil, atau membuat lubang hingga mengetok atau memukul sekeliling kulit kayu yang telah dilukai supaya getah merembes ke luar.

实际上，即使我已经使用了波朗绳（polang）或攀爬绳，但我仍然未能爬上属于我的那五棵树。那五棵树还很光滑，还没有洞，也没有采割后留下的痕迹，我无数次想爬上那五棵树但最后又滑了下来。最终还是由爷爷来接手，他爬到树的上面凿切它的树脂，而我只能尽力的凿切，一点儿也没爬树。

庆幸的是，爷爷让我爬了另外一棵树，一棵已经不光滑并因为多次被凿切树脂而留下痕迹和孔洞的老树。之后我用类似刀子的工具刮去树皮，撬开或打洞，甚至敲打或击打切口处的树皮，使树脂因而渗出。

● Sintongna, ndada
tolaphu hape manjangkit
si lima kambona na gabe
parbagiananhi sahat tu ginjang atik
pe naung mamangke tali polang. Landit
dope bona ni hau na lima i, ai so marlubang
dope jala indang adong disi panigean umbahen sai
maos runsur ahu. Gabe Ompung Doli do manige na di
ginjang i. Holan na tuk dungdungon ni tanganhu do
husige, so tolaphu manjangkit.
Tuani do diloas Ompung Doli ahu manjangkit tu hau
na asing, na lobi tumoras, na so haru landit be ala
naung godang panigean jala nunga marlubanglubang.
Jumolo ma hupaia sisik ni hau i dohot guris. Dung
i, husugi ma mambahen ruangna. Dunghon ni i,
hudoltukdoltuk ma humaliang lalak ni hau naung
hujungkit i asa tiris gotana tu duru.

[illegible]

- [illegible]

- “Nanti saat panen, baru kalian tahu hasil kerja kalian.” kata Kakek dalam perjalanan pulang.

Ya, kini kami hanya menunggu tiga bulan lagi, bulan Desember. Saat itu haminjon yang kami sadap telah mengeluarkan getah, putih, meleleh bak lilin, dan mengeras di batang-batangnya. Saat itulah panen raya.

- “等收获的季节到来，你们才会知道你们的工作成果。” 爷爷在回家的路上对我们说道。

是的，现在我们只需再等三个月，等到十二月份。到那个时候，我们取出的树脂将流出白色的汁液，像蜡一样融化，并在茎上变硬，那就是丰收的季节。

- “Haduan pe dungkon manggotil, asa botoonmuna parbue ni na niulamuna i” ninna Ompung Doli hatiha di pardalanan laho mulak tu huta.

I do, saonari holan paimahon bulan Desember nama, tolu bulan nari. Di si, nunga haruar be gota ni haminjon na husige hami i, saksak, maderder suman tu lilin na matutung, dung i, malhot marpir di angka bona ni hau haminjon i. Di ombas i ma hami manggotil na niulanami.

[illegible]

多巴巴塔克语在北塔巴努利县、沙摩西县、鸟羽县、洪邦哈桑杜坦县、代里县的一部分、中塔巴努利县的一部分、西马伦贡县的一部分和先达区的一部分地区使用。使用人数约为 200 万人。该语言不存在消亡的风险。多巴巴塔克文字已经不再被使用。

Kisah Andin di Candi Muarajambi

安丁与穆阿罗占碑的寺庙情缘

作家：
Sean Popo Hardi

插画师：
Aurelia Paulina

地方语翻译 - 语言学家：
Deki Syaputra ZE

● “Kita mau kemana, Ma?”

“Mau ke Candi Muarajambi, Andin.”

Mobil mereka masuk ke gerbang untuk mencari tempat parkir. Andin menuju loket pembelian tiket. Dia kagum melihat candi yang tersebar di berbagai sudut. Penataannya rapi dan pepohonannya tumbuh subur mengelilingi kawasan terluas di Asia Tenggara sekaligus pusat aktivitas agama Buddha Mahayana yang cukup ramai pada masanya tersebut.

Hari itu wisatawan sangat ramai. Banyak yang liburan bersama keluarga. Warga sekitar diberikan lapak untuk berjualan. Andin berjalan menuju ke tempat penyewaan sepeda. Dia bertemu dengan Anjani, gadis kecil yang membantu orang tuanya menyewakan sepeda.

● “我们要去哪儿，妈妈？”

“要去穆阿罗占碑寺庙（Candi Muara Jambi），安丁。”

她们的车开进寺庙的大门并开始寻找停车位。安丁走到售票处，惊讶地看到分布在各个角落的佛塔。此处排列整齐，树木茂盛，该区域是东南亚当时最热闹最大的大乘佛教活动中心。

那天，来参观的游客非常多，很多人都带着家人一起游览。寺内提供了摊位以便附近居民能在那儿摆摊招揽生意。安丁朝自行车出租处走去。她遇到了一个名叫安贾尼（Anjani）的小女孩正在帮自己的父母出租自行车。

● “Kito ndok kamano, Mak?”

“Ndok gi Candi Muaro Jambi, Andin.”

Uto uhang itoh masuk gi pintu lawang, nalak tempek parkir. Andin pegi ka loket mli karcis, nyo kagum ngimak candi ngan tasebar di babagai sudut. Tasusun iluk, umpun kayu tumbuh subu ngaliling kawasan paling gdang di Asia Tenggara serto pusat agamo Budha Mahayana ngan ramai samasonyo.

Ahi itoh wisatawan ramai niang, banyak dinga lalau usik samo kaluargonyo. Uhang pahak kat situ dibagih tempik bajaga. Andin bajalan ke tempek karito angin yang disio. Nyo basuo dingan Anjani. Gadih nek dinga nulong uhang tuonyo nyiwo karito angin.

● 𑀓𑀲𑀭𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀓𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓 𑀲𑀸𑀓

- “Mau naik sepeda, Kak? Pilih saja yang Kakak suka.” ujar Anjani.

Andin mengambil sepeda yang berwarna merah jambu. Setelah memberikan uang, dia mulai mengelilingi Candi Muarajambi. Dia tiba di Candi Gumpung.

- “想骑自行车吗，姐姐？选你喜欢的吧！” 安贾尼说道。

安丁选了一辆粉红色的自行车。付完钱后，她就开始在穆阿罗占碑寺庙内四处闲逛。随后，她来到了供奉塔（Candi Gumpung）。

- “Ndok naik karito angin, Kak? Pilih kayo ndok dinga mano.” kato Anjani.

Andin ngambik karito angin warno abang jambu ayi. Sudah magih sen, nyo mulai ngaliling Candi

- ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ
ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ
ᐃᐃᐃᐃ
ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ
ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ
ᐃᐃᐃᐃ
ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ
ᐃᐃᐃᐃ
ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ ᐃᐃᐃᐃ

● “Siapa di sana?”

Terdengar suara dari dalam candi. Andin memasukinya. Dari dalam tampak cahaya yang membentuk pintu di bebatuan. Ketika dia menyentuhnya, mendadak candi itu runtuh. Andin berusaha keluar, tetapi bebatuan itu malah menguburnya.

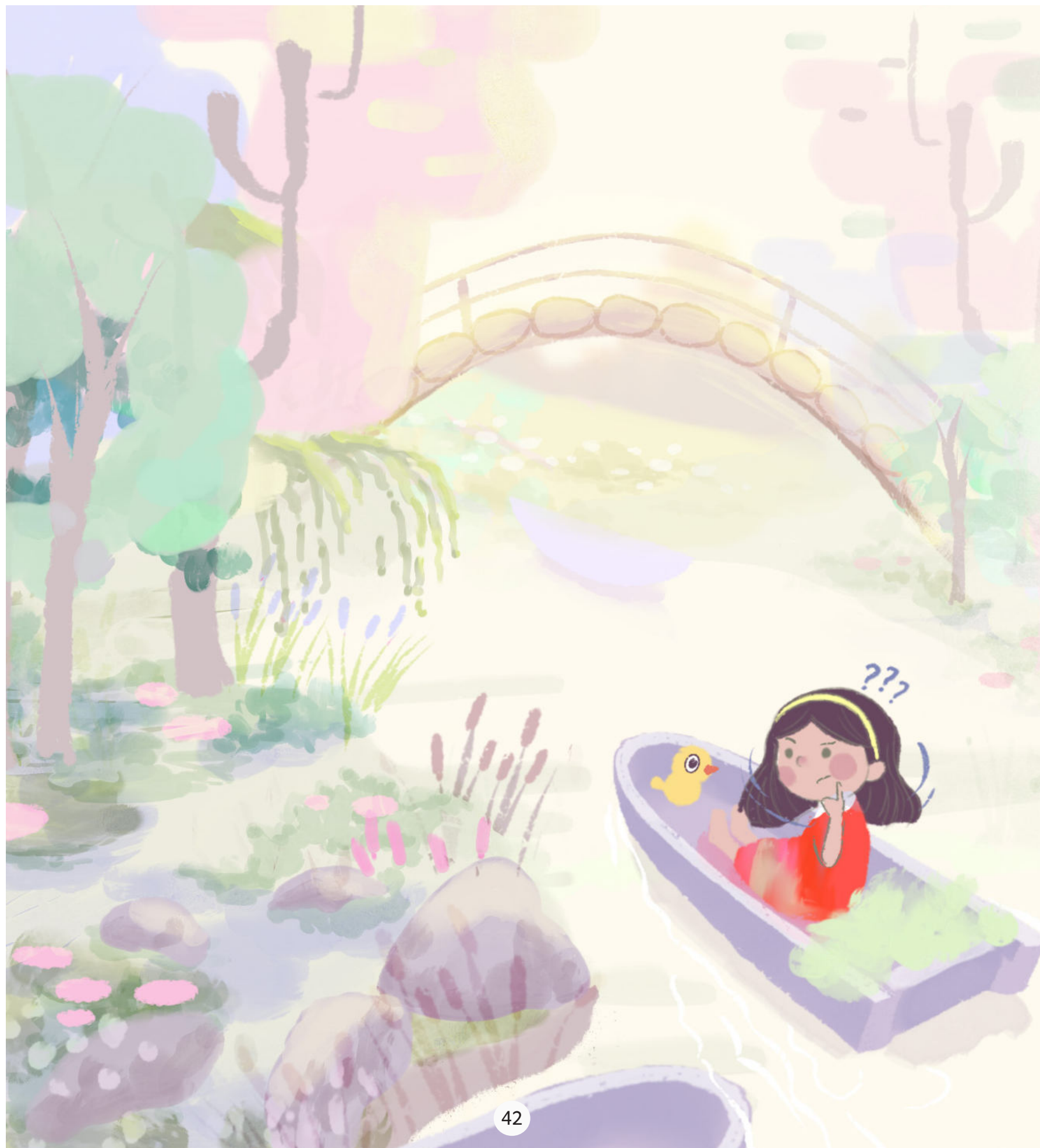
● “谁在那儿？”

塔内传来了声音，安丁走了进去。里面的岩石上出现了一道光门。当她触碰它时，庙塔突然坍塌。安丁试图逃出去，但岩石最终把她埋在了下面。

● “Sapo situ?”

Tadenga suaro dahi dalam candi, Andin masok ka dalam. Nampak cahayo spumang pintu. Katiko nyo pegang candi itoh untoh. Andin bausaho kalua, tapi nyo takubu oleh batu-batu itoh.

● =V, =x,
-G M =+1, 5R x 5V W, 8W x
1W x M, W =, 1, 1 5V W, 1V 1, 8R W,
=V, W V x, 1-x 1 W, V A 8W x 1x,
1, 1 1W x M, T H =R 1V + -V x W,
-1, 1 1V W x T, T, 1x,

- Gemercik air membasahi tubuhnya. Andin terbangun di atas biduk yang mengapung di kanal yang terhubung dengan Sungai Batanghari. Dia bangkit dan melihat sekitar. Tampak air jernih memenuhi kanal. Dia melihat di sebelah kiri dan kanannya. Ada tinggalan kebudayaan klasik masa Sriwijaya dan Melayu Kuno awal abad ke-7 hingga ke-13. Candi-candi itu muncul dari bawah menapo, seperti Candi Koto Mahligai, Candi Gumpung, Candi Tinggi, Candi Kembar Batu, dan Candi Astano. Hutan-hutan juga masih sangat lebat dan hewan-hewan masih tampak di pinggir kanal. Biduk terus berjalan mengikuti arus air hingga berhenti di ujung kanal.

- 水溅到了她的身上。安丁在巴当哈里（Batanghari）河畔的一条小舟上醒了过来。她起身并环顾四周，清澈的河水充满了整个河畔。她左顾右盼，看到了公元七世纪至十三世纪由三佛齐（Sriwijaya）和古国末罗瑜留下的遗迹。那些庙塔从土堆（Menapo）地下出土，如郭杜马里概（Koto Mahligai）禅邸、供奉禅邸（Candi Gumpung）、高禅邸（Candi Tinggi）、双岩禅邸（Kembar Batu）和阿斯塔诺禅邸（Candi Astano）。森林也依然很茂密，河畔上还能看到一些动物。安丁乘坐的小舟随着河水漂流，最后停靠在河畔的尽头。

- Titik ayi masuh tubuhnyo. Andin tajago ateh biduk dingan ngapok di benda dinga ngale ka sungai Batanghari. Nyo bangkit ngimak sakaliling. Nampak ayi bening menuh benda. Nyo ngimak di kida dingan kanannyo tinggalan dahin maso Sriwijaya dan Malayu Kuno awal abad katujuh sampe tigo beleh. Candi-candi ituh nyumbo dahi bawuh menapo, spumang Candi Koto Mahligai, Candi Gumpung, Candi Tinggi, Candi Kembar Batu dan Candi Astano. Imbo-imbo agi imbuh. Binatang-binatang agi nampak tepi benda. Biduk bajalan teruh nuhut ayi ngale, sampe benti di muaro benda.

-

- Andin mendengar suara lonceng. Dia mengikutinya dan berhenti di gerbang bebatuan. Gerbang itu sangat indah. Terdapat pula makara, keramik dari dinasti Cina, arca, dan stupa serta relief-relief kambing, ikan, gajah, dan ular di sana. Andin menaiki anak tangga, menuju puncak, dan memasuki Candi Kedaton yang di kelilingi pagar bebatuan dan semak belukar. Candi itu memiliki luas sekitar 4,6 hektare dan merupakan yang terbesar di antara bangunan lainnya. Seorang biksu dari Tiongkok telah menunggunya di atas tangga. Dia tersenyum ke arah Andin. Dari sana tampak seluruh kegiatan yang dilakukan oleh biksu dari berbagai negara. Biksu dari Nalanda, India, mengajak Andin turun dan mengelilingi setiap ruangan. Ada sembilan ruangan di Candi Kedaton.

一位来自中国的僧人已经在楼梯顶部等着她了，他对安丁微笑。从那里能看到来自不同国家的僧侣进行的所有活动。印度那烂陀（Nalanda）的僧人带着安丁参观寺庙里的每个房间。凯达顿禅邸一共有九个房间。

Biksu dahi Cino lah nantiknyo ateh tanggo, sido gelak ngadap ka Andin. Situ nampak galo-galo gawe biksu dahi banyak negara. Biksu dahi Nalanda India ngimbo Andin tuhun ngaliling galo-galo bilik. Ado sembilan bilik di Candi Kedaton.

- “Tempat apa ini?” tanya Andin bingung.
“Selamat datang di abad tujuh Masehi, Andin. Kamu telah sampai di tempat pendidikan terbesar di Asia pada abad ini.”
“Abad ketujuh?”
“Ya, keingintahuanmu yang membawamu ke sini.”
“Aku tidak ingin mengetahui apa pun.”
“Kau tidak perlu berbohong. Aku melihatmu sejak kau turun dari mobil hingga berhenti di sebuah candi. Aku akan menjelaskan padamu sedikit pengetahuan yang belum kamu tahu.”

- “这是什么地方？” 安丁疑惑的问道。
“欢迎来到公元七世纪，安丁。你来到了本世纪亚洲最大的教育中心。”
“公元七世纪？”
“对，是你的好奇心把你带到了这儿。”
“我什么都不想知道。”
“你不必说谎。从你下车的那一刻起，我就一直看着你，直到你驻足在一座禅邸前。我会向你解释一些你还不知道的东西。”

- “Tempek apo ineh?” tuwik Andin bingung.
- “Salamak tibo di abad katujuh Masehi, Andin. Awak lah sampe di tempek balaja paling gedang di Asia Tenggara pdo abad ineh.”
- “Abad Katujuh?”
- “Yo, keingintahuan lah dinga muo awak kamahi.”
- “Akau ciduk ndo taau apo-apo”
- “Awak mok lah ngicuh. Akau ngimak jak bawah dari uto sampe benti di sabuah candi. Akau ndo magih taau ka awak pelajaran ngan dakdo awak taau.”

[illegible]

- Mereka duduk di dalam salah satu ruangan yang paling besar. Andin mengambil posisi ternyaman untuk mendengar Biksu bercerita.

“Sejak lama kami telah menjalin hubungan baik dengan bangsa-bangsa lain seperti Nalanda, India, hingga Tiongkok. Hubungan itu disebut sebagai toleransi, seperti yang terjadi di zamanmu ini. Apakah kau juga menjalin hubungan baik dengan orang lain, Andin?”

Andin diam sejenak. Dia coba mengingat sesuatu. Kemudian, sambil tersenyum, Andin membalas pertanyaan itu.

“Iya, saya sering menyapa tetangga, membantu orang tua, bergotong royong, dan masih banyak lagi yang saya lakukan untuk orang lain.”

Melihat tingkah lucunya, Biksu juga ikut tersenyum. Dia melihat Andin sebagai seorang gadis kecil yang baik dan mempunyai rasa ingin tahu.

“Bagus, kita memang harus menjalin hubungan baik dengan orang lain, Andin. Kami juga telah menjalin hubungan dengan berbagai suku bangsa di bidang perdagangan, keagamaan, budaya, dan politik.”

- 他们坐在其中一间最大的房间里。安丁调整成最舒服的姿势来听僧人讲述故事。

“长期以来，我们与那烂陀、印度和中国等其他国家建立了良好的关系。这种关系被称为包容，就像发生在你的世纪一样。你和其他人的关系也很好吗，安丁？”

安丁沉默了片刻，她仿佛努力回忆着什么。然后，安丁笑着回答了那个问题。

“是的，我经常和邻居打招呼，帮我父母亲的忙，和朋友们互相帮助，我也为其他人做过很多事情。”

看到她可爱的动作，僧人也笑了。他认为安丁是一个善良而好奇的小女孩。

“很好，我们的确要和其他人建立良好的关系，安丁。我们还在贸易、宗教、文化以及政治领域与其他各民族建立了良好关系。”

● “Apa yang kalian jual?”

“Banyak, termasuk beberapa hasil bumi. Kami menjual keramik dan rempah-rempah, seperti kayu manis dan kemenyan. Kami juga menyebarkan agama Buddha yang mengajarkan untuk tidak melakukan kekerasan. Kami juga mempelajari kosmologi dan ilmu pengetahuan lainnya.”

Andin mengangguk. Dia teringat bahwa candi itu seperti sekolahnya yang banyak digunakan untuk aktivitas belajar dan mengajar. Dia teringat pula penjelasan gurunya mengenai rempah dan kekerasan yang sering terjadi akhir-akhir ini.

● “您们卖什么呢？”

“很多，包括一些农产品。我们售卖陶瓷、锡兰肉桂和乳香等香料。我们还传播佛教，佛教教导我们不要暴力行事。我们还研究了宇宙学和其他科学。”

安丁点了点头，她记得寺庙就像她的学校一样，忙于教学和学习活动。她还记得老师对最近经常发生的暴力行为与贩卖香料行为进行了解释。

- “Apo dingan kayo-kayo jaga?”

“Banyak, termasuk beberapa hasil bumi. Kamai bajaga kramik, rempah-rempah sendo kulik manih dan kemenyan. Kamai nyebar agamo Budha ugo, ngaja untuk idak babuat kekerasan. Kamai balaja kosmologi dan ilmu pengetahuan lainnya ugo.”

Andin nganggok, nyo taingat manan Candi ituh spumang sekolahnyo ngan sibuk dangan aktivitas balaja mangaja. Nyo taingat pulo ngan diterang gurunyo tentang rempah dan kekerasan dangan kuak tajadi akhir-akhir ini.

$\Delta W_1 \quad \Delta W_2 \quad \Delta W_3$

$\tau w \cap -w = \tau \tau^{-1} v, \quad \tau = x v$

[illegible][illegible]

- “Apa benar banyak bangsa lain berlayar ke sini untuk mencari rempah? Guru sejarahku menjelaskan seperti itu.”

“Kau benar, Andin. Rempah di sini melimpah dan memikat bangsa-bangsa lain. Zaman ini belum ada kendaraan yang canggih seperti zamanmu. Kami memanfaatkan kapal untuk berlayar ke berbagai wilayah hingga memasuki Sungai Batanghari di sini. Kau tahu apa yang terjadi ketika beberapa bangsa bertemu, Andin?”

“Aku tahu. Mereka punya banyak teman baru,” jawab Andin sembari tersenyum.

- “真的有很多其他国家航行到这里来寻找香料吗？我的历史老师是这样解释的。”

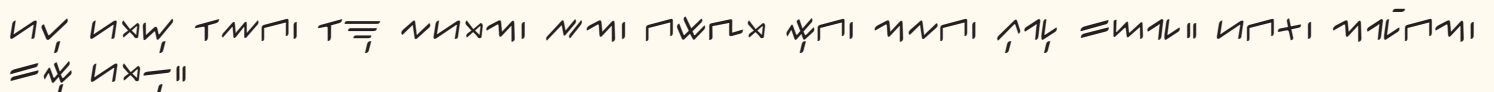
“你说得没错，安丁。这里生产的香料极为丰富，因此吸引了其他国家。现在还没有像你们那个时代那么高科技的车辆。我们用船航行到各个地区，直到我们航行到巴当哈里河。你知道当几个国家相遇时会擦出什么火花吗，安丁？”

“我知道，他们会有很多新的朋友。” 安丁笑着回答。

- “Apo iyo banyak bangso lain dingan kamahi ndok nalak rempah? Guru Sejarah akau nerangkan sendo ituh.”

“Iyo kato kaau tu, Andin. Rempah sini malimpah dan katagih bangso-bangso lain ndok. Zaman inih lum ado kendaraan dingan canggih sendo zaman iko mini. Kamai make kepa ndok balaya kamanomano hinggo sampe ka Sunge Batanghari. Kaau taau apo ngan tajadi katiko beberapa bangso basuo, Andin?”

“Akau taau, uhang sado ituh nahuh banyak kanti bahu.” Je Andin sme senyum.

-

Hand-drawn illustration of a person with curly hair and a headband, wearing a patterned tunic and a long skirt, standing on a small patch of ground. The person is looking towards the right. The background is a simple, stylized landscape with a few trees and a small body of water.

- “Kenapa ilmu pengetahuan perlu disebar? ‘Kan kita sudah capek mencarinya, kok malah disebar secara gratis.’”

Biksu berhenti. Dia menatap Andin sembari tersenyum. Dia menunjuk ke arah sekumpulan siswa yang sedang mendengar materi pelajaran.

“Kaulihat orang-orang itu, Andin.”

“Iya, aku melihatnya.”

“Mereka sedang belajar banyak hal, seperti teologi, kedokteran, obat-obatan, filsafat, arsitektur, hingga seni. Kelak merekalah yang akan mencerdaskan masyarakat di tempat mereka masing-masing. Itulah yang dinamakan pengabdian. Kita tidak boleh egois.”

Sejenak Andin tersipu malu. Dia seperti pernah mendengar beberapa kata yang diucapkan oleh Biksu.

“Aku pernah mendengar kalimat itu. Mencerdaskan kehidupan bangsa tertuang di pembukaan UUD 1945. Kelak setelah tamat sekolah, aku juga mau mengabdikan diriku dengan ilmu pengetahuan yang kupunya,”

- “为什么要传播知识呢？我们辛苦学来的知识，为什么要免费传授给别人呢？”

僧人停下脚步，微笑地看着安丁。他指着一群正在听课的学生。

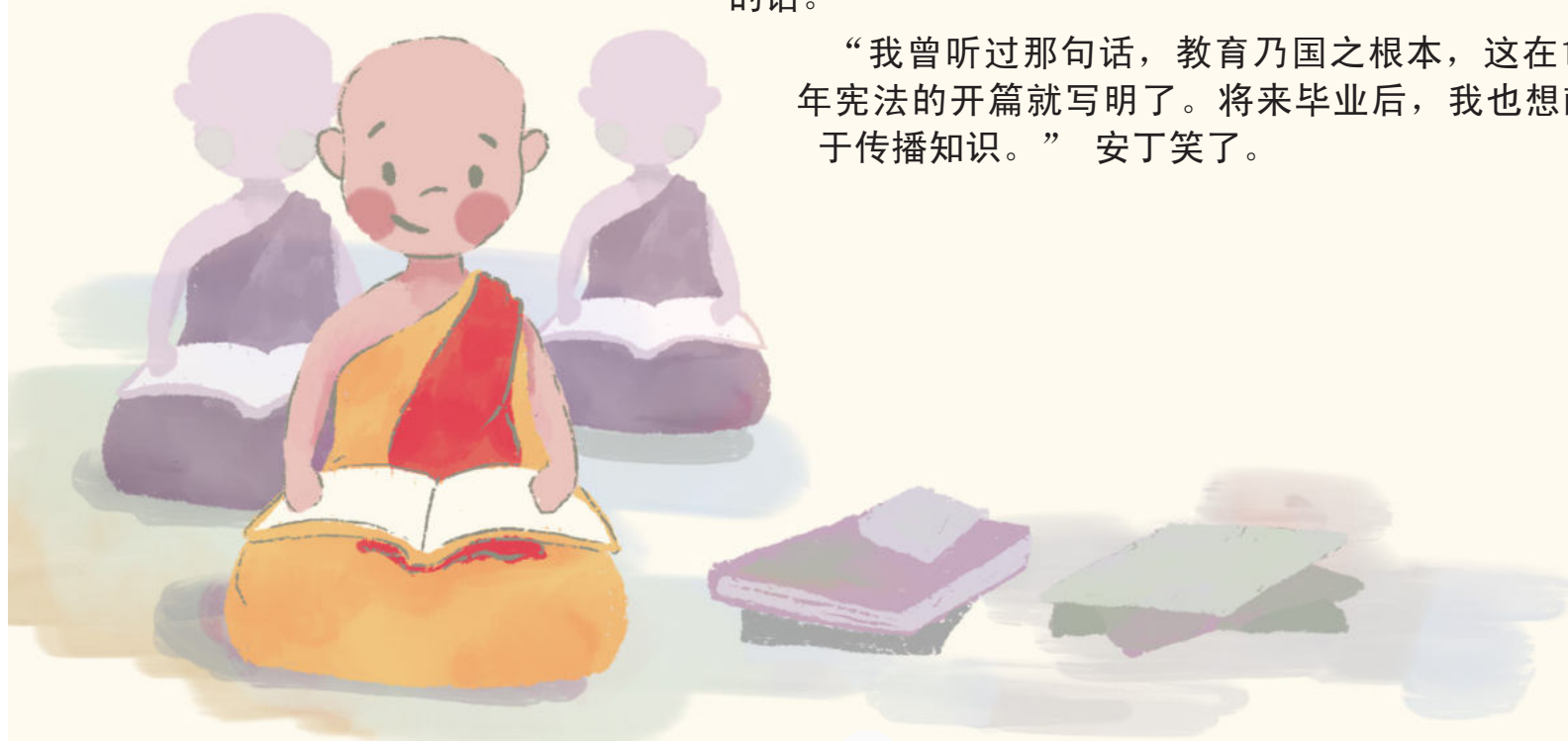
“你看到那些人了吗，安丁？”

“对啊！我看到了。”

“他们正在学习很多知识，比如神学、医学、药学、哲学、建筑学、艺术学等。将来他们将在各自的地方教育他人。这叫奉献，我们不能自私。”

安丁顿时脸红了，她仿佛曾听到有人说过和僧人一样的话。

“我曾听过那句话，教育乃国之根本，这在1945年宪法的开篇就写明了。将来毕业后，我也想献身于传播知识。” 安丁笑了。

“Aku ajin nenga kalimat ituh, mencerdaskan kehidupan bangsa, tasuhat dalam pembukaan UUD 1945. Kalau lah tamat sakula isuk, akau ndok mengabdikan dihi dingan ilmu pengetahun ngan ado akau nahuh.” Andin tasenyum

[illegible]

- Mereka tiba di dekat pagar. Andin merasa aneh karena pagar itu tidak dilapisi semen. Padahal, dia sering melihat ayahnya membangun rumah dengan campuran semen. Andin menanyakan keanehan itu kepada Biku. “Itulah ilmu pengetahuan, Andin. Batu-batu ini disusun dengan teknik tertentu agar tidak runtuh. Inilah teknologi mutakhir di abad ini, Andin.”

Andin hanya mengangguk dan matanya tidak berhenti untuk melihat setiap sudut Candi Kedaton. Dia memandang siswa-siswa yang menuntut ilmu. Tampak kebahagiaan dan kekeluargaan di antara mereka.

- 他们来到栅栏附近。安丁觉得奇怪，因为栅栏没有涂水泥。因为她经常看到她的爸爸用水泥建造房屋，因此安丁向僧人询问这件奇事。

“那就是科学，安丁。这些石头以一定的技术排列，以免倒塌。这就是本世纪最先进的技术，安丁。”

安丁只是点了点头，她目不转睛地看着凯达顿禅邸的每一个角落。她望着正在学习的学子们。他们之间非常和睦温馨。

- Uhang itoh tibo kat kanda. Andin ngaso ado ngan ganjie karno kanda itoh idak pakai lapih semen. Padohal nyo ajin ngimak apoknyo mena umah dingan basemen. Andin nuwik ngan ganjie ituh ka biksu.

“Ituhlah ilmu pengetahuan, Andin. Batu-batu ini disusun dengan cara tertentu supaya tidak ada yang salah. Inilah teknologi dengan tinggali di masa ini, Andin.”

Andin ngangguk, idak benti matonyo ngimak tiap suduk Candi Kedaton.

Nyo ngimak siswa-siswa ngan nuntut ilmu. Nampak kebahagiaan dan basanak di antaro uhang itu.

- [illegible]

- “Mengapa candi ini bisa punah?” tanya Andin.
Sontak Biksu terdiam. Dari matanya terlihat bahwa dia begitu sedih. Namun, Biksu tetap menjawabnya. Dia mengajak Andin mendekat ke sebuah sumur. Biksu mengambil sedikit air dan memberikannya kepada Andin.
“Pejamkan matamu. Aku akan membasuh wajahmu dengan air ini, Andin.”
Andin memejamkan mata. Air yang begitu segar menyapu wajahnya yang penuh dengan keringat. Berkali-kali Biksu membasuh wajahnya dengan air itu hingga sesuatu yang menyeramkan terjadi.

- “这座寺庙为什么会绝迹呢？” 安丁问道。
僧人顿时沉默了，他的眼里透漏着悲伤，但僧人还是回答了她。他邀请安丁走近一口井。僧人取了些水，递给安丁。
“闭上你的眼睛，我会用这些水擦拭你的脸，安丁。”
安丁闭上了眼睛。清凉的水冲洗着她流汗的面颊。僧人反复用水轻拂着她的脸，直到发生了一件可怕的事情。

- “Candi inih piyo pande punah?” tuwik Andin.
Tibo-tibo biksu tasenyak, sedih niang nampak dahi matonyo. Tapi biksu tetap nyawabnyo. Nyo ngajak Andin ngampe ka sumu. Biksu ngambik ayi dikit, dibagihnyo nguse Andin.
“Pijam ka mato kaau, akau ndok masuh muko kaau dingan ayi inih, Andin.”
Andin mijam ka mato. Ayi ngan sejuk nyapu mukonyo ngan bapeluh. Balik-balik Biksu masuh mukonyo dingan ayi ituh, sampe hal ngan seram tajadi.

- 888 123456 789 1011 1213 1415 1617 1819 2021 2223 2425 2627 2829 3031 3233 3435 3637 3839 4041 4243 4445 4647 4849 5051 5253 5455 5657 5859 6061 6263 6465 6667 6869 7071 7273 7475 7677 7879 8081 8283 8485 8687 8889 9091 9293 9495 9697 9899 10000

- Terdengar suara teriakan di sekitarnya, seperti suara minta tolong hingga suara reruntuhan. Andin lekas membuka mata. Dia terkejut melihat candi-candi runtuh diterjang banjir bandang. Bahkan, Andin hampir terbawa air. Beruntung, Bksu menggendongnya dan membawanya ke tempat yang lebih tinggi.

“Apa yang terjadi?” tanya Andin sangat cemas.

“Kita berada di abad tiga belas Masehi. Di sinilah awal mula candi-candi ini runtuh dan tertimbun tanah.”

- 周围传来尖叫声、求救声、倒塌声。安丁连忙睁开眼睛，惊讶地看到寺庙在山洪中倒塌，就连安丁也差点儿被洪水冲走。幸好僧人把她抱了起来，并带她去往更高的地方。

“刚才发生了什么？” 安丁很担心的问道。

“我们现在到了公元十三世纪。这就是这些寺庙开始倒塌并埋在地下的起源。”

- Tampak orang-orang berlarian. Beberapa orang terseret arus yang sangat deras. Andin berusaha lari dan mencoba menyelamatkan mereka.
“Jangan, Andin! Kau tidak bisa mengubah sejarah. Mereka tidak bisa melihatmu. Apa yang kau lihat ini semuanya masa lalu yang telah terjadi.”
- 安丁能看见人们疲于逃跑。有些人被一股非常强大的水流卷走。安丁试图跑去拯救他们。
- “不要去，安丁！你改变不了历史，他们也看不到你。你现在看到的都是过去已经发生的事情。”
- Nampak uhang-uhang balahi-lahi. Beberapa uhang ado ngan diampuh ayi ngan dereh niang. Andin bausaho lahi dan nyubo nyalamat ka uhang ituh.
“Mok lah, Andin. Kaa idak pande ndok ngubah sajarah, uha ituh dakdo ngimak kaa. Apo ngan kaa kelih inih maso dahin dinga lah tajadi.

- “如用手工产 我们无计抵抗 这种灾难也经常发生在你的时代 但是 技术

- “Iki, Tuha lah bakabentuk kita dek pande ndek malawan. Musibah ineh kuwak uga taigadi

- Setelah percakapan itu, tiba-tiba Biku menghilang. Andin terjebak di sana sendirian, di atas bagian candi terakhir yang belum terendam air. Gemuruh terdengar di belakangnya. Ketika Andin membalik badan, arus air yang deras menyapu tubuhnya. Andin berteriak minta tolong, tetapi sia-sia saja. Andin hanya bisa pasrah, dia memejamkan mata.
- 说完那句话，僧人突然消失了。安丁一个人被困在那里，最后一处未被淹没的禅邸。安丁的身后传来轰隆隆的巨响。她转身时，一股汹涌的水流席卷了她的身体。安丁大声呼救但徒劳无功。安丁只能放弃挣扎，闭上了双眼。
- Lah salese parago, tibo-tibo Biku ngilang. Andin tajebak suhang situ, dateh candi terakhir ngan lum tarendam ayi. Tadenga guhu kalakangnyo. Katiko Andin mbalik katubohnyo, ayi dereh ngampuh tubohnyo. Andin mekik mintok tulong, tapi sio-sio bae. Andin cuma pande pasrah lah, nyo nutup mato.

● “Ayo, bangun, Andin.”

Tiba-tiba Andin terbangun dari pingsan karena terjatuh dari sepeda dan memeluk mamanya sembari menangis. Orang tuanya dan warga sekitar sudah khawatir. Mereka terus menenangkan Andin yang masih syok. Tiba-tiba dia melihat Biksu tidak jauh dari sana. Andin berusaha mendekatinya.

“Mau ke mana, Andin?”

Andin terdiam. Biksu itu mulai menghilang seperti debu disapu angin. Andin menghela napas, dia tersenyum manis.

“Tidak ada, Ma,” tuntasnya.

● “起来！快起来，安丁！”

安丁突然苏醒了。原来刚才她从自行车上摔下来而晕倒了。她一边哭一边抱着妈妈。她的妈妈和当地居民已经对此事感到非常担心。他们继续安抚还处在震惊中的安丁。突然，她看到了在不远处的僧人。安丁试图接近他。

“你要去哪儿，安丁？”

安丁沉默了，那位僧人消失了，就如同被风吹走的尘土一样。安丁叹了口气，甜甜地笑了。

“没什么，妈妈，” 安丁说道。

● “Bangkoik, Andin.”

Tibo-tibo Andin tajago dari pingsan kareno tajatuh dari karito angin dan meluk induknyo sme nangaih. Uhang tuonyo dan warga situ lah kwatir. Uhang ituh teruh nenangkan Andin dinga agi takijut. Tibo-tibo nyo ngimak Biksu idak jauh dari situ. Andin bausaha ngampenyo.

“Ndok kamano, Andin?”

Andin tasinyak, Biksu ituh mule ngilang spumang abu disapu angai. Andin, ngulang ngok, nyo tasenyum manih.

“Dak nyado, Mak,” tuntasnyo.

● ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ

ᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ
ᑦᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ
ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ
ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ
ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ
ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ
ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ
ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦᑦᑦ

葛林芝语（Bahasa kerinci）在 葛林芝县和 本诺河（Sungai Penuh）市使用。使用的人数不到100万。该语言不存在消亡的风险。该文字被称为 殷中文字（aksara incung）。 殷中文字的使用非常有限。

Pangeran Egrang

高跷王子

作家:
Darpan

插画师:
Darpan

地方语翻译 - 语言学家:
Dadan Sutisna

- Rakean. Ia menjuarai lomba balap egrang di alun-alun Wastukancana. Anak kelas 5 SD Lebakwangi itu sangat bangga ketika menerima piala langsung dari bupati. Ia tak menyangka bisa lolos mewakili kabupaten ke tingkat provinsi.

Jika Rakean menjadi juara, itu adalah buah kerja kerasnya. Rakean telah lama belajar dan berlatih egrang. Dengan postur tubuh agak kurus, Rakean berhasil menguasai teknik naik egrang nyaris sempurna.

- 拉克安（Rakean）在瓦斯图坎卡纳（Wastukancana）广场赢得了高跷比赛。奖杯是由县长亲自颁发的。这个来自西冷万丹（Lebak Wangi）县小学五年级的学生非常自豪。他没想到自己有资格代表该县参加省级比赛。

如果拉克安能获得冠军，那是他努力的成果。拉克安已经练习高跷多年了。凭借着较瘦的身材，拉克安几乎能完美地掌握高跷技术。

- Rakéan. Manéhna jadi juara balap égrang di alun-alun Wastukancana. Bupati nu langsung nyérénkeun pialana gé. Reueuseun pisan éta budak kelas V SD Lebakwangi téh. Manéhna teu nyangka bisa lolos ngawakilan kabupatén ka provinsi.

Mun téa mah Rakéan jadi juara, éta ladang gawé beurat. Rakéan geus lila diajar jeung latihan égrang. Da puguh dedeganana rada begang, Rakéan geus tapis metakeun prakprakanana égrang atawa jajangkungan.

- ƳƳƳƳƳ. ƳƳƳƳƳ ƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳ ƳƳƳƳ-ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳƳ. ƳƳƳƳ ƳƳ ƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳ. ƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳ ƳƳƳ ƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ. ƳƳƳƳƳ ƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ. ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ, ƳƳƳ ƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳ. ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳ. ƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳ, ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ ƳƳƳƳ ƳƳƳƳƳƳƳƳ.

- Inti bermain egrang adalah menjaga keseimbangan. Keseimbangan diperoleh dengan cara memegang bagian atas tongkat bambu dan menjaga kaki yang menumpu pada tuas di bagian bawah agar tidak goyah. Sisanya adalah bagaimana mengatur tenaga dan menyelaraskan langkah kaki di atas tuas. Selain itu, Rakean juga telah menggeluti berbagai teknik menggunakan egrang, seperti berjalan santai, berjalan cepat, bahkan berlari. Meloncat dan menumpu pada satu tongkat egrang pernah juga dicobanya.

- 保持平衡是踩高跷的精髓。握住竹竿的顶部并通过摆动竹竿底部的脚来获得平衡。剩下的就是如何控制自己的力量并协调踩在竹竿上的双脚。除此之外，拉克安还钻研了各种技术，如悠闲地走路、快速走路、甚至跑步，跳跃和只使用一根竹竿站立，这些他都尝试过。

- Inti tina kaulinan égrang téh nyaéta ngajaga kasaimbangan. Ngarah awak saimbang, tungtung awi beulah luhur kudu dicekelan, ari suku nu napak kana titincakan ulah nepi ka ngarampéol. Sésana mah ukur ngatur tanaga jeung merenahkeun suku dina titincakan ngarah genah ngaléngkah. Salian ti éta, Rakéan gé geus ngulik rupaning téhnik maké égrang, saperti ngaléngkah sabiasana, leumpang gancang, nepi ka lumpat. Kungsi deuih nyobaan luncat jeung ukur neueul kana hiji jajangkungan.

- [illegible]

- Rakean kemudian menemui kakeknya, Aki Ule. “Bisakah Aki membuatkan aku egrang yang baru?”

“Yang kemarin rusak?” tanya Aki Ule.

“Tidak. Tapi aku akan ke provinsi, Aki. Aku juga akan berlatih naik egrang dengan mendaki Bukit Putri. Aku butuh egrang yang lebih keren, yang lebih kuat!” jawab Rakean.

“Baiklah kalau begitu. Aku akan membuatkan egrang yang baru!” jawab Aki Ule sambil tersenyum.

Aki Ule dan Rakean pergi ke kebun bambu. Kemudian, Aki Ule memilih dan memotong batang bambu tali. Dipilih bambu yang diameternya tiga sentimeter dan makin melebar ke bawah.

- 拉克安之后去见了他的爷爷，吴磊爷爷（Aki Ule）。“爷爷可以给我做一个新的高跷吗？”

“上次的那个坏了吗？” 吴磊爷爷问道。

“不是。但我要去参加省级比赛，爷爷。我还将通过攀登布特里山来练习踩高跷。因此我需要更酷、更坚固的高跷！” 拉克安回答。

“那好吧！我会做一个新的高跷！” 吴磊爷爷笑着回答。

吴磊爷爷和拉克安去了竹林。随后吴磊爷爷挑选并砍断巨草竹（Bambu Tali）。他选用了直径三厘米，向下加宽的竹子。

- Rakéan tuluy nepungan *akina*, Aki Ulé. “Ki, tiasa mangdamelkeun deui égrang?”

“Nu kamari geus ruksak?” Aki Ulé nanya.

“Sanés. Nanging abdi badé ka provinsi, Ki. Abdi gé badé latihan égrang bari nyorang tanjakan Pasir Putri. Janten abdi peryogi égrang nu saé sareng weweg!” jawab Rakéan.

“Enya atuh ari kitu mah. Aki rék nyieun égrang anyar,” walon Aki Ulé bari nyéréngéh.

Aki Ulé jeung Rakéan indit ka kebon awi. Aki Ulé tuluy milih jeung neukteuk leunjeuran awi tali. Nu dipilihna téh awi nu rubak bunderanana tilu senti, beuki handap beuki rubak.

[illegible]

“Ლ ᲡᲣᲚ ᲚᲡᲚ ᲚᲡᲚᲡᲚ?” ᲘᲡᲚ ᲚᲚᲚ ᲚᲚ.

[illegible]

"ᑭᓴ ᐅᓄᓂᓪ ᐅᔨ ᓃᓄᓄ ᐱᓂ. ᐅᓃ ᐸᓇᓃᓂᓪ ᓄᓚᐅᓂᓪ ᐅᓄᓂᓪ,"

GNZ (377) 620 677 277722.

[illegible][illegible][illegible]

- Pertama-tama Aki Ule memotong dua batang bambu tali. Ukuran panjangnya 2,5 meter. Aki Ule menyesuaikan dengan tinggi badan Rakean. Kemudian, dua batang bambu itu dibersihkan dan dihaluskan permukaannya.

Setelah itu, Aki Ule membuat pijakan egrang. Dipilih ruas bambu yang diameternya agak lebar. Pijakan itu panjangnya 25 sentimeter. Pada ujungnya diberi lubang yang cukup untuk dimasukkan ke batang tongkat. Jarak pijakan dari bawah tongkat kira-kira setinggi 30 sentimeter.

Untuk memperkuat bambu pada bagian pijakan, Aki Ule mengikatnya dengan tali rotan. Tali itu dililitkan menyilang sehingga terlihat seperti anyaman. Demikian pula ujung-ujung bambu egrang. Oleh Aki Ule, ujung-ujung bambu tersebut dihiasi lilitan tali rotan kecuali pada bagian bawahnya. Itulah keahlian Aki Ule. Di kampung ia memang dikenal sebagai pengrajin bambu.

- 首先，吴磊爷爷砍断两根巨草竹，长度为2.5米。吴磊爷爷将它调整到拉克安的高度，然后他把那两根巨草竹清洗干净并使它的表面变得更光滑。

其次，吴磊爷爷做了高跷的踏板。他选择了直径较宽的竹节。踏板长度25厘米，并在末端做了一个足够插入杆子的孔洞，杆子底部到踏板的高度约30厘米。

为了使踏板更加坚固，吴磊爷爷用藤绳把它绑起来，绳子交叉缠绕，看起来像是编织的一样。同样的，除了高跷底部以外，吴磊爷爷也在竹竿的末端用藤绳绑住作为装饰。那就是吴磊爷爷的专长。在村里，他的确是一位有名的竹匠。

- “Nah, sudah beres. Sekarang cobalah!” kata Aki Ule.

Rakean gembira sekali. Egrang barunya terlihat lebih keren karena berhias tali rotan. Kemudian, Rakean mencobanya. Egrang itu terasa lebih ringan digunakan.

“Terima kasih, Aki!” kata Rakean. Aki Ule kembali tersenyum.

- “嗯，做好了。你现在试一试！” 吴磊爷爷说道。

拉克安非常高兴。新的高跷看起来更酷，因为它有藤绳作为装饰。拉克安试了一下，高跷使用起来更轻盈。

“谢谢您，爷爷！” 拉克安说道。吴磊爷爷微笑作为回应。

- “Tah, geus réngsé. Sok ayeuna cobaan!” cék Aki Ulé.

Rakéan atoheun pisan. Égrang nu anyar téh katémbong leuwih ginding, da dihias ku hoé ongkoh. Tuluy ku Rakéan dipecakan. Égrang nu ieu mah leuwih hampang dipakéna.

“Hatur nuhun, Aki!” cék Rakéan. Aki Ulé nyéréngéh deui.

- “uh, léngséh. Sok ayeuna cobaan!” cék Aki Ulé.

Rakéan atoheun pisan. Égrang nu anyar téh katémbong leuwih ginding, da dihias ku hoé ongkoh. Tuluy ku Rakéan dipecakan. Égrang nu ieu mah leuwih hampang dipakéna. “Hatur nuhun, Aki!” cék Rakéan. Aki Ulé nyéréngéh deui.

- Bukit Putri adalah bukit indah di selatan Kampung Lebakwangi. Rakean bukan sekadar ingin berlatih egrang. Bahkan, ia ingin membuat rekor di Lebakwangi. Rakean ingin menjadi orang pertama yang mendaki bukit itu dengan egrang.

Jarak dari kampung ke Bukit Putri sekitar lima kilometer. Jika berjalan normal dengan egrang di tempat datar, Rakean bisa menempuh jarak empat kilometer dalam waktu satu jam. Namun, ini bukan balapan. Ini mendaki. Setelah menyeberang Sungai Citamiang bahkan jalan menanjak terjal.

“Berapa waktu yang diperlukan sampai kita di atas bukit?” tanya Rakean.

“Memang aku yang akan pergi?” jawab Asep sambil sedikit mengangkat bahu. “Namun, aku sarankan jangan sampai lebih dari satu jam. Bukankah kita akan membuat rekor?”

- 布特里山是西冷万丹县南边的一座美丽的小山。拉克安不仅只想练习高跷，他甚至想在西冷万丹村创造纪录。拉克安想成为第一个用高跷攀爬那座山的人。

从村庄到布特里山的距离大约五公里。如果在平坦的地面上用高跷正常行走，拉克安能在一小时内走四公里。不过，这不是一场比赛，而是在爬山。过了基达米昂（Citamiang）河后，路更陡峭了。

“我们要多久才能到达山顶？” 拉克安问道。

“是我要去的吗？” 阿塞普微微耸了耸肩回答道，“但是，我建议不要超过一个小时。我们不是来创造纪录的吗？”

- Pasir Putri téh éndah pisan, perenahna kiduleun Kampung Lebakwangi. Rakéan mah lain saukur rék latihan égrang. Samalah manéhna hayang nyieun rékor di Lebakwangi. Rakéan hayang jadi nu pangheulana nanjak ka éta pasir maké égrang.

Ti kampung ka Pasir Putri téh anggangna kira-kira lima kilométer. Upama leumpang maké égrang di tempat nu datar, Rakéan bisa nyorang opat kilométer dina waktu sajam. Tapi, ayeuna mah lain keur balap. Ayeuna mah naék ka pasir. Samalah sanggeus meuntas Walungan Citamiang mah jalanna nanjak tur rumpil.

“Sabaraha lila urang bisa nepi ka puncak pasir?” Rakéan nanya.

“Ari kitu uing nu rék indit téh?” walon Asép bari ngangkat taktakna saeutik. “Tapi, ari cék uing mah ulah leuwih ti sajam. Urang téh rék nyieun rékor, lin?”

[illegible][illegible]

“ကလေးက ခုနစ် နှစ် လိုက်တာ ပိုမိုကောင်းတာပဲ၊ ပိုမိုကောင်းတာပဲ” ဟုဆိုကာ လေ့လာခဲ့သည်။

[illegible]

● Asep juga tak main-main. Ia mendesain pengumuman dengan aplikasi di telepon pintar ibunya. Hasilnya keren. Asep lalu meminta ayahnya untuk mengunggah pengumuman itu di grup media sosial rukun warga biar orang satu kampung tahu bahwa ada Pangeran Egrang yang siap mendaki Bukit Putri. “Tunggu pada hari Minggu,” begitu bunyi pengumumannya.

“Kau sebut aku Pangeran Egrang? Lebay amat!” kata Rakean.

“Masa aku harus menyebut kamu Pangeran Kodok!” kata Asep sambil berlalu. Rakean menggaruk-garuk kepala sambil tersenyum kecil. Asep memang lucu.

● 阿塞普也没有敷衍了事，他十分重视。他用妈妈智能手机上的应用程序设计了公告，效果非常酷。阿塞普随后请求他的父亲将公告发布在社区组委会的社交群里。让整个村子的人都看到，有一位高跷王子准备攀登普特里山，周日敬请期待，这就是公告的内容。

“你叫我高跷王子？太高调太夸张了吧？”拉克安说道。

“我难道要叫你青蛙王子吗？”阿塞普边说边走开了。拉克安笑着挠了挠头。阿塞普的确很风趣。

● Asép gé lain heuheureuyan. Manéhna ngadésain béwara maké aplikasi dina hapé indungna. Hasilna alus pisan. Geus kitu Asép meredih ka bapana sangkan éta béwara diunggah di grup média sosial RW. Ngarah urang lembur nyahoeun yén aya Pangéran Égrang nu siap naékan Pasir Putri. Dagoan poé Ahad, kitu cék dina béwara téh.

“Uing disebut Pangéran Égrang ku manéh? Lebay pisan!” cék Rakéan.

“Piraku uing kudu nyebut Pangéran Bangkong?” walon Asép bari ngaléos. Rakéan garo-garo teu ateul bari umat-imut. Asép téh mémang lucu.

● 阿塞普也并没有敷衍了事，他十分重视。他用妈妈智能手机上的应用程序设计了公告，效果非常酷。阿塞普随后请求他的父亲将公告发布在社区组委会的社交群里。让整个村子的人都看到，有一位高跷王子准备攀登普特里山，周日敬请期待，这就是公告的内容。

“你叫我高跷王子？太高调太夸张了吧？”拉克安说道。

“我难道要叫你青蛙王子吗？”阿塞普边说边走开了。拉克安笑着挠了挠头。阿塞普的确很风趣。

- Tibalah pada hari yang ditunggu-tunggu.

Rakean miris juga. Ternyata banyak orang sudah menunggu di lapangan voli. Ia akan memulai pendakian dari sana. Namun, kenapa jadi ramai begini?

“Pangeran Egrang, semangaaat!” kata Cici, gadis kecil tetangganya. Amboi, ini lebih ramai dibanding saat ia bertanding di Wastukancana. Sementara itu, Asep sudah siap dengan kamera telepon milik ibunya. Ia senyum-senyum saja.

Tepat pukul setengah delapan pagi, Rakean tegak menaiki egrangnya. Ia mengenakan kaus dan celana merah. Ikat kepalanya putih. Itu usulan Asep. “Biar hasil foto kelihatan bagus,” kata Asep. Setelah Asep memberinya aba-aba, Rakean mulai berjalan di atas egrang. Tangannya menarik batang bambu agar kaki dan tongkat egrang itu bisa melangkah. Langkahnya bergantian kiri dan kanan, begitu seterusnya, seperti berjalan biasa saja. Kelihatan sekali kepiawaian Rakean dalam menggunakan egrang.

- 期待已久的日子终于到来了。

拉克安开始紧张，原来排球场上已经有很多人在等待他了。他将从那里开始攀登。可是怎么会变得这么热闹？

“高跷王子，加油！”邻居的小女孩姬姬喊道。啊！这比他在瓦斯图坎卡纳比赛时更加热闹。然而，阿塞普只是笑了笑，他已经拿着妈妈的手机准备拍照了。

早上七点半整，拉克安挺直地踩上了他的高跷。他穿着一件红色的上衣和裤子，白色的头带。这是阿塞普的建议。这样会让照片看起来效果更好，阿塞普这样说。

阿塞普给他信号后，拉克安便开始踩着高跷出发了。他的手握着竹竿，让腿和高跷可以移动，左右交替，以此类推，就像正常走路一样。拉克安踩高跷的能力非常出众。

- Antukna mah cunduk kana wanci nu dianti-anti. Rakéan teu burung hemar-hemir, sihoréng geus réa jelemangadagoandilapangvoli. Manéhna rék mimiti mangkat téh ti dinya. Tapi naha jadi ramé kieu? “Pangéran Égrang, sing sumanget!” cék Cici, mojang leutik tatanggana. Euleuh, ieu mah leuwih ramé ti batan basa manéhna balap di Wastukancana. Ari Asép nu geus tatan-tatan mawa hapé indungna, ukur sura-seuri wé. Panceg pukul satengah dalapan isuk-isuk, Rakéan geus ajeg naék kana jajangkungan. Manéhna maké kaos jeung calana beureum. Iketna warna bodas. Éta téh usul ti Asép. Ngaran fotona kaciri alus, cék Asép. Sanggeus Asép méré aba-aba, Rakéan mimiti leumpang maké égrang. Leungeunna ngabetot tungtung awi ngarah suku jeung égrang bisa ngaléngkah. Piligenti kénca-katuhu, kitu jeung kitu wé, kawas leumpang sabiasana. Katempona téh tapis naker Rakéan mah maké égrang téh.

- $(\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_7) \rtimes \mathbb{Z}_2$, $\mathbb{Z}_2 \times (\mathbb{Z}_7 \rtimes \mathbb{Z}_2)$, $\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_{14}$, $\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_7$, $\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_7$.

[illegible][illegible]

ሀገረኛዎች በሀገራቸው ለሰላም ማስጠበቅ ለሚያስፈልጉት ሁሉም ጥረትና ጥረት ይደረጋል። ሀገራችን በሰላምና በማህበራዊ ፍትሕ ለሚኖርበት ሁሉም ጥረት ይደረጋል። ሀገራችን በሰላምና በማህበራዊ ፍትሕ ለሚኖርበት ሁሉም ጥረት ይደረጋል።

[illegible]

● Sorak sorai warga kampung mengiringi langkah Rakean. Asep sibuk memotret. Jalan dari lapangan voli menuju Sungai Citamiang agak datar bahkan di bagian tertentu menurun. Rakean melalui pesawahan dan kebun dengan cepat. “Satu jam finis, jangan lebih,” begitu teriak Asep.

Sungai Citamiang tidak terlalu lebar. Asep sudah menentukan lokasi Rakean harus menyeberang agar tidak terlalu susah. Tepat di bawah pohon loa banyak batu dengan permukaan datar. Bahkan, Rakean seperti kancil yang riang melompat-lompat saat melewati batu-batu itu.

“Bagus!” kata Asep sambil mengamati hasil fotonya.

Kini jalan menanjak. Rakean sangat berhati-hati. Badan harus membungkuk jika tak ingin terjengkang ke belakang. Rakean bahkan harus berulang-ulang memilih pijakan yang kuat buat tumpuan egrang agar jangan sampai terpeleset.

● 村民们的欢呼声伴随着拉克安的脚步。阿塞普忙着拍照。从排球场到基达米昂河的道路相当平坦，甚至在某些地方是下坡。拉克安快速穿过稻田和园林。“一个小时完成，不要超过。”阿塞普大声喊道。

基达米昂河并不太宽。为了使拉克安跨越时不那么困难，阿塞普已经帮他选定了应该踩的点位，就在聚果榕（loa）树下，那儿有许多表面平坦的石头。在经过那些岩石时，拉克安像一只小鹿一样欢快地跳跃。

“太好了！”阿塞普一边看着自己拍摄的照片一边说道。

现在是上坡路。拉克安非常小心。如果不想往后倒，身体必须向前弯曲。拉克安甚至不得不反复在坚固的地方踩点，以免滑倒。

- Urang lembur éak-éakan sajeroning nuturkeun Rakéan ngaléngkah. Asép pakepuh motrét. Jalan ti lapang voli ka Walungan Citamiang rada datar, sakapeung aya nu mudun. Rakéan ngaliwatan pasawahan jeung kebon, gancang naker. “Ulah leuwih ti sajam nepi ka finis,” cék Asép ngagorowok. Walungan Citamiang téh teu pati gedé. Asép geus nangtukeun di lebah mana Rakéan kudu meuntas, ngarah teu hésé teuing. Lebah handapeun tangkal loa mah réa batu lémpar. Rakéan kawas mencek nu keur manggih kabungah, luluncatan basa ngaliwatan éta batu.

“Hadé!” cék Asép bari niténan ladang motrétna.

Ayeuna mah jalanna nanjak. Rakéan ati-ati pisan. Awakna kudu dongko ngarah teu ngajengka ka tukang. Samalah Rakéan kudu sababaraha kali milih tincakeun nu pageuh keur neueurkeun puhu égrang, sangkan teu tisolédat.

[illegible][illegible][illegible][illegible]

- “Ayo, Kean. Berjuang! Di atas sana ada pohon ketapang. Kau bisa beristirahat sebentar, asal jangan turun ke tanah. Duduklah di cabangnya!” Asep berteriak di depan.

“Baik!” sahut Rakean dengan napas yang agak cepat. Pohon jagung yang berbunga di punggung bukit terlihat indah disiram matahari pagi.

Rakean sampai juga di pohon ketapang. Aha, cabangnya besar dan agak rendah. Boleh juga untuk istirahat. Kemudian, ia duduk dan bersandar di cabang pohon. Angin yang berembus lumayan segar untuk mengeringkan keringat di wajah.

Pandangan Rakean dilempar ke lembah. Atap-atap rumah di Lebakwangi terlihat dengan jelas. Perjalanan yang sudah dia tempuh lumayan juga. Lalu, ia mengalihkan pandang ke depan. Jalan mulai melandai dan tak terlalu terjal.

- “加油，克安！加油！上面有一棵榄仁树（ketapang）。你可以在那儿稍作歇息，但你的脚不能落地，你可以坐在树枝上！” 阿塞普在前面喊道。

“好！” 拉克安气喘吁吁地回答道。山脊上开花的玉米在早晨阳光的照耀下显得更加迷人。

拉克安终于到达了榄仁树。哇！树枝很大，高度也不高，恰好可以休息。随后他坐了下来并靠在树枝上。微风吹来，一阵惬意，吹干了脸上的汗水。

拉克安的目光投向了山谷。西冷万丹村房子的屋顶清晰可见。他走过的路已经很远了。接着他将目光转向前方，道路开始倾斜，但还不是很陡。

- “Geuwat, Kéan. Satékah polah kudu bisa! Tuh, di tonggoh aya tangkal katapang. Manéh bisa reureuh sakeudeung, asal tong turun kana taneuh. Diuk wé dina dahan!” Asép gogorowokan di hareup.

“Heug!” omong Rakéan bari rénghap-ranjug. Tangkal jagong nu kembangan lebah tonggong pasir, éndah pisan katémbongna, kahibaran wanci poyan.

Rakéan neuteup ka landeuh. Hateup-hateup imah di Lebakwangi écés pisan kacirina. Lalampahan nu geus disorang téh geus rada lumayan. Manéhna tuluy mindahkeun rérét ka hareup, jalan mimiti mayat, teu pati rumpil.

[illegible][illegible][illegible]

- “Hei, waktumu tinggal sepuluh menit lagi! Jangan kelamaan duduk di situ,” Asep berteriak.

Rakean menarik egrangnya lebih ke atas. Ia ingin memeriksa apakah egrangnya masih baik-baik saja, terutama pada bagian pijakan dan tali rotannya. “Duk,” terdengar ujung atas tongkat egrangnya menyentuh sesuatu. Saat ditengok, Rakean sangat terkejut. Ujung tongkatnya ternyata menyentuh sarang tabuhan sebesar bola yang menggantung di ranting pohon.

- “嘿！你只剩下十分钟了！不要在那里坐太久。” 阿塞普喊道。

拉克安把高跷提得更高。他想检查一下高跷是否还能使用，尤其是踏板和藤绳的部分。砰！高跷的顶端突然发出声音，似乎碰到什么东西。抬头一看，拉克安非常震惊。原来他高跷的顶端碰到了一个悬挂在树枝上像球一样大的蜂巢。

- “Héy, kari sapuluh menit deui! Tong lila teuing diuk di dinya,” Asép ngagorowok deui.

Rakéan ngenyang égrang ka luhur. Manéhna hayang neleke-neleke naha égrangna beleger kénéh? Pangpangna mah palebah titincakan jeung tali hoéna. Geduk, kadéngé tungtung luhur awi kawas ngabadug naon boa. Basa diilik-ilik, Rakéan pohara reuwasna. Tungtung awi téh ngageduk kana sayang éngang sagedé bal nu ngagantung dina régang tangkal.

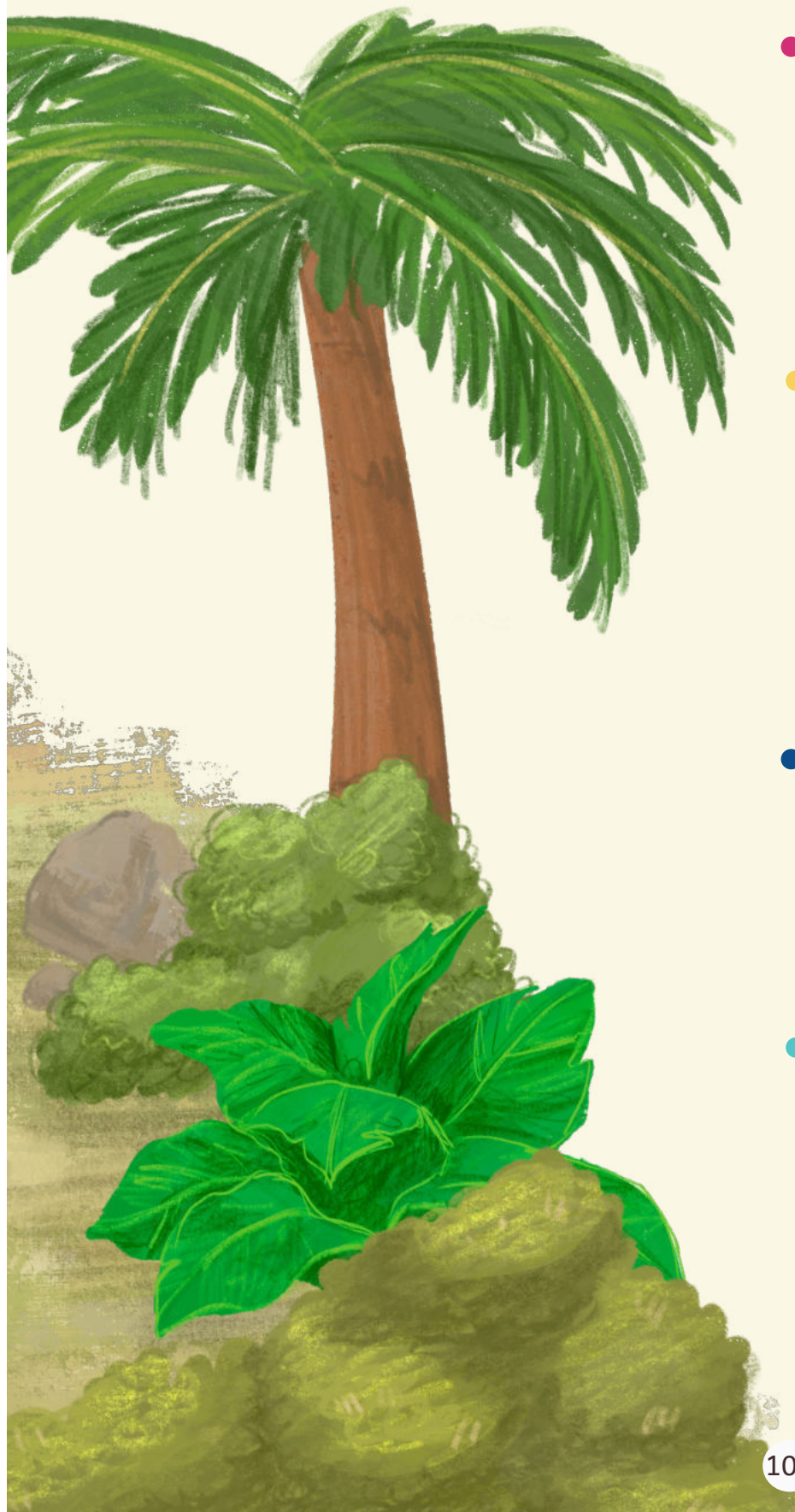
- “ꦲꦼꦪꦺ, ꦏꦂꦶ ꦱꦥꦸꦛꦸꦩꦺꦤꦶꦠ ꦢꦺꦸꦶ! ꦠꦺꦴꦁ ꦭꦶꦭꦺ ꦠꦺꦸꦁ ꦢꦶ ꦢꦶꦚꦺ,” ꦲꦱꦺꦥ ꦤꦒꦺꦴꦫꦺꦴꦏ ꦢꦺꦸꦶ.

ꦫꦏꦺꦤ ꦤꦒꦺꦤꦑ ꦺꦒꦫꦁ ꦏꦩꦭꦸꦫ. ꦩꦤꦺꦴꦤꦺ ꦲꦚꦁ ꦤꦺꦭꦺꦏ-ꦤꦺꦭꦺꦏ ꦤꦲ ꦺꦒꦫꦁꦤꦺ ꦧꦺꦭꦺꦒꦺꦫ ꦏꦺꦤꦺꦴ? ꦥꦁꦥꦁꦤ ꦩꦲ ꦥꦭꦺꦧ ꦠꦶꦤꦕꦏꦤ ꦗꦺꦴꦁ ꦠꦭꦶ ꦲꦺꦤꦺ. ꦒꦺꦢꦸꦏ, ꦏꦢꦺꦤꦒꦺ ꦠꦸꦁꦠꦸꦁ ꦭꦸꦲꦸ ꦲꦶ ꦏꦮꦱ ꦤꦒꦧꦢꦸꦁ ꦤꦺꦴ ꦧꦺꦴ. ꦧꦱ ꦢꦶꦭꦶꦏ-ꦶꦭꦶꦏ, ꦫꦏꦺꦤ ꦥꦲꦫꦺ ꦫꦺꦴꦮꦱꦤꦺ. ꦠꦸꦁꦠꦸꦁ ꦲꦶ ꦠꦺ ꦤꦒꦺꦢꦸꦏ ꦏꦤ ꦱꦚꦁ ꦺꦁꦁ ꦱꦺꦒꦺꦢꦺ ꦧꦭ ꦤꦸ ꦤꦒꦁꦁꦠꦸꦁ ꦢꦶ ꦫꦺꦁꦁ ꦠꦁꦏꦭ.

- Ternyata di atas bukit sudah banyak orang menyambut, termasuk Pak Lurah. “Kamu hebat, Nak. Bapak senang kamu bisa sampai di atas bukit. Kau memang Pangeran Egrang sejati!” kata Pak Lurah.

Rakean menoleh pada Asep. Asep menjawabnya dengan mengacungkan jempol.

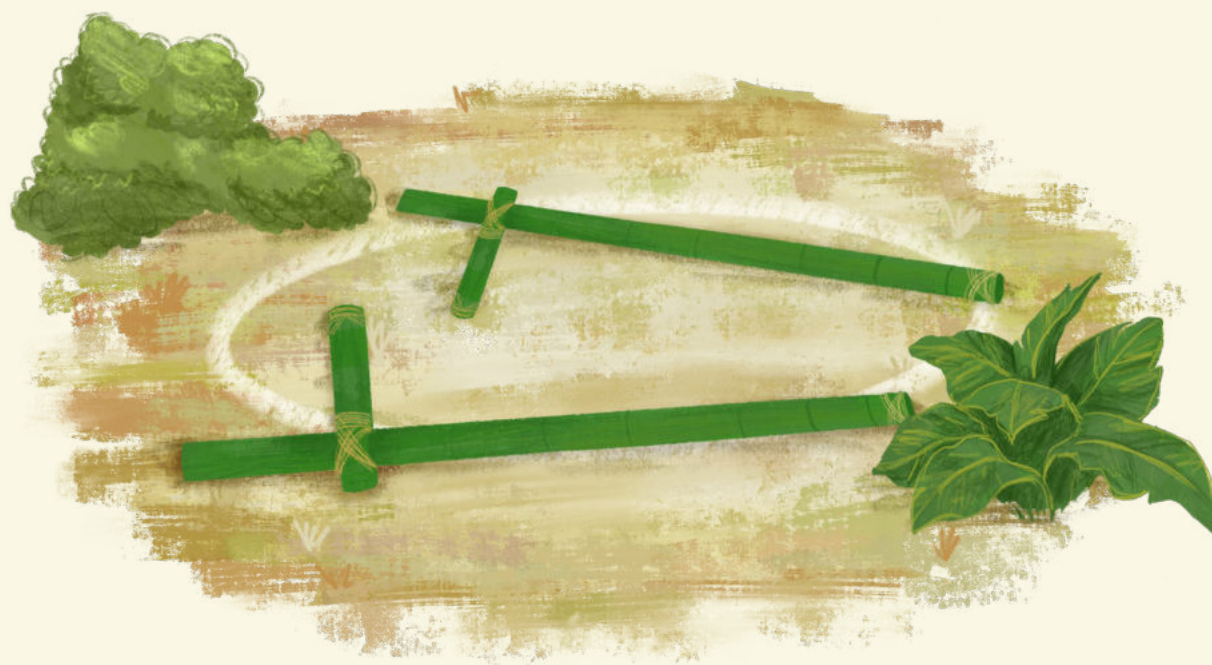
- 原来，山顶上已经有很多人在迎接他们，包括村长。“你太棒了，孩子！我很高兴你能爬到山顶。你不愧是名副其实的高跷王子！”村长说道。

拉克安接着转向阿塞普。阿塞普竖起大拇指作为回应。

- Sihoréng di luhur pasir téh geus réa nu ngabagéakeun, kaasup Pa Lurah. “Hébat, Jang. Bapa reueus hidep bisa nepi ka luhur pasir. Hidep mémang Pangéran Égrang sayakti,” cék Pa Lurah. Rakéan ngalieuk ka Asép. Nu dilieuk ngajawabna téh ku ngacungkeun jempol.

- [illegible]

[illegible]

巽他语由西爪哇的巽他人使用。此语言分布在中爪哇、雅加达、楠榜、明古鲁和苏拉威西地区。使用的人数约为 4200 万人。该语言不存在消亡的风险。

巽他文字的使用不如该语言活跃。

Teka-teki dalam Resep Bapak

父亲食谱中的谜语

作家:
Muliasih Tary

插画师:
Vicky Eva Mawarni

地方语翻译 - 语言学家:
Jefrianto

“Maafkan aku. Aku tidak bisa ikut bermain bersama kalian!” seru Gumilang pada Gugun dan Kinan. Gugun dan Kinan lalu berlari menuju ke lapangan sementara Gumilang berlari ke dalam rumahnya. Gumilang selalu suka menghabiskan akhir pekan memasak bersama Bapak. Dia tak mau ketinggalan permainan teka-teki dalam masakan Bapak.

“对不起，我不能和你们一起玩儿了！”古米朗（Gumilang）向古根（Gugun）和基南（Kinan）喊道。古根和基南随后朝操场跑去。与此同时，古米朗跑进了他的房子里。古米朗周末总是喜欢和他爸爸一起做饭。他不想错过他爸爸做饭时玩儿的猜谜语游戏。

“Ngapurane ya, aku ora bisa melu dolan!” ujure Gumilang marang Gugun lan Kinan. Gugun lan Kinan banjur mlayu menyang lapangan. Dene, Gumilang uga mlayu mlebu menyang omah. Gumilang tansah seneng masak bareng Bapak ing dina minggu. Dheweke ora pengin ketinggalan olehe dolanan bedhek-bedhekan ing masakane Bapak.

“ហេតុអ្វីបានជាខ្ញុំមិនអាចចូលរួមលេងជាមួយអ្នកបានទេ?” ហ្សូន៍ក្រហមសួរហ្សូន៍ក្រហម និង ហ្សូន៍ក្រហម។ ហ្សូន៍ក្រហម និង ហ្សូន៍ក្រហម រត់ទៅលេងនៅលើល្បែង។ ហ្សូន៍ក្រហម រត់ចូលទៅក្នុងផ្ទះ។ ហ្សូន៍ក្រហម ចូលរួមលេងជាមួយបាប៉ា ក្នុងថ្ងៃអាទិត្យ។ គាត់មិនចង់បាត់បង់ការលេងជាមួយបាប៉ាឡើយ។

ហ្សូន៍ក្រហម ចូលរួមលេងជាមួយបាប៉ា ក្នុងថ្ងៃអាទិត្យ។ គាត់មិនចង់បាត់បង់ការលេងជាមួយបាប៉ាឡើយ។

- Kemudian, mereka akan menikmatinya di teras bersama dengan ibu sembari bapak menceritakan beberapa hal yang diingatnya di masa lalu tentang makanan itu.
“Tahukah kamu kenapa lempre bahan utamanya adalah beras ketan?” tanya bapak.
Gumilang melonjak girang. Ini bagian akhir pekan yang paling menyenangkan. Memecahkan pesan rahasia dari masakan bapak. Lebih banyak hari Gumilang gagal menebak, tetapi begitu dia berhasil, itu membuatnya amat bangga. Hal itu menjadi bahan cerita yang membuat temannya, Gugun dan Kinan, merasa cemburu dengan kegiatannya.

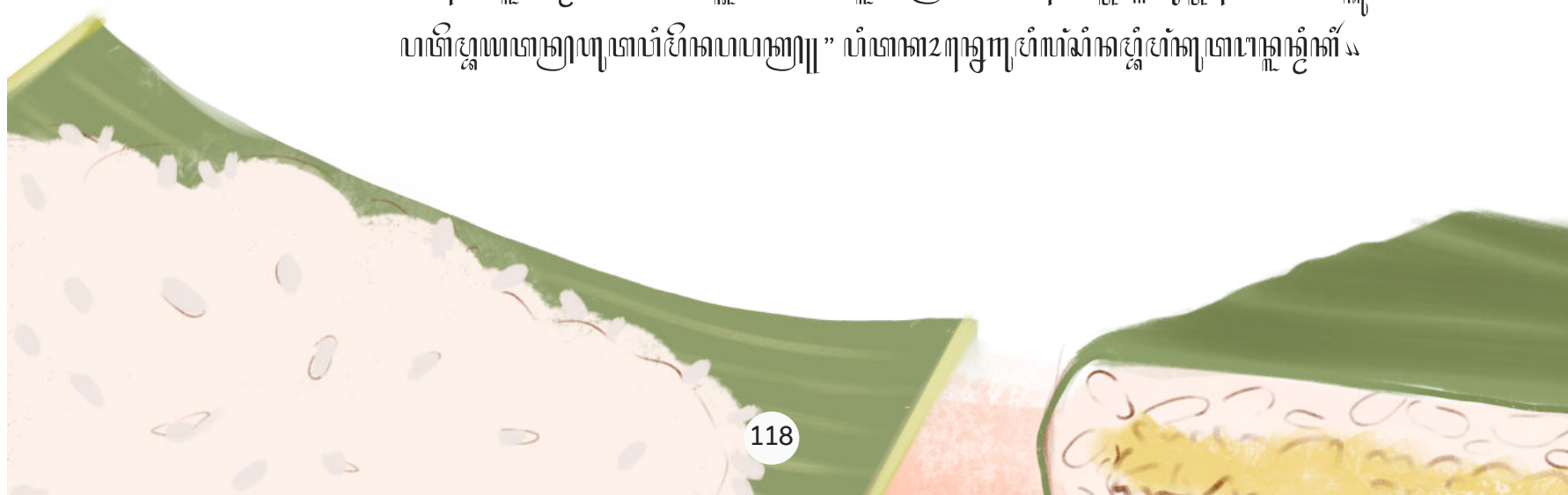
- 之后，他们会在阳台上和妈妈一起享受这道菜。此刻爸爸也会讲一些他过去记得的关于那道菜的故事。

“你知道为什么糯米鸡的主要成分是糯米吗？”爸爸问道。

古米朗欢呼雀跃。这是周末最有趣的事情，也就是破解爸爸烹饪时所传达的谜语。很多时候古米朗都猜不到，但他一旦破解成功，他会变得无比得意。之后，他会把他成功破解谜语的事情告诉他朋友，让他朋友古根和基南无比羡慕。

- Sawise rampung masak, lempere dimaem ing teras bareng Ibu. Sinambi maem lempre, Bapak nyritakake kedadeyan ing jaman biyen kang ana gayutane karo lempre.

- “Hmm, biar kutebak. Aku sejak tadi memikirkan soal ketan yang lengket. Apakah berhubungan dengan itu, Pak? Bisakah aku dapat petunjuk lain?” tanya Gumilang.
“Bapak selalu mengatakan bahwa orang Jawa suka hal yang sederhana. Kamu bisa menebak dari makanan yang mereka hidangkan,” sahut bapak.
“Berarti benar ini soal ketan yang lengket satu sama lain. Apakah itu soal keluarga, kebersamaan, atau apa?” ujar Gumilang sambil memangku tangan dan berpikir.
- “嗯……让我猜猜。我从刚才就在想黏糊糊的糯米。跟那个有关系吗，爸爸？我能得到其他线索吗？” 古米朗问道。
“我总是说，爪哇人喜欢简朴的东西，你可以从他们提供的食物中猜。” 爸爸说道。
“所以这意味着和糯米黏在一起有关。与家庭、团聚还是什么有关吗？” 古米朗双臂交叉思索着说道。
- “Hmm... cobilah bedhek. Kawit wau kula kepikiran tumrap ketan ingkang pliket. Menapa wonten gayutane kaliyan menika, Pak? Utawi wonten pitedah sanesipun?” pitakone Gumilang.
“Lak Bapak tansah ngendika menawa wong Jawa seneng tumrap babagan kang prasaja. Kowe bisa mbedhek saka panganane,” ngendikane Bapak.
“Dados leres menika babagan ketan ingkang pliket. Menapa menika gegayutan kaliyan kulawargi, patembayatan, utawi menapa Pak?” pitakone Gumilang sinambi mangku tangan lan mikir.

[illegible]

- [illegible]

"Klepon"

Daun Pandan

Gula Jawa

Tepung
ketan

Tepung
Tapioka

Parutan Kelapa

- Bapak selalu seperti itu. Ia segera memberi tahu apa kesalahannya dan akan segera menenangkan begitu Gumilang mengerti. Hal itu membawa ingatanannya pada kue klepon yang dibuat mereka dua minggu lalu. Adonannya juga terbuat dari tepung ketan, tetapi dipadukan dengan tapioka sehingga semakin rekat. Klepon dikukus dengan isian gula jawa yang khas harum pandan. Tanpa daun pisang, klepon dibalur dengan kelapa parut yang sama rapuhnya. Jika salah sedikit, klepon akan hancur semua. “Kamu harus lembut agar tak membuatnya pecah kecuali dalam mulut,” kata bapak.
- 爸爸总是这样，他总是会直接地指出我们的错误，并且当古米朗意识到自己的错后又会马上安抚他。这让他想起了他们两周前做过的椰丝球（klepon）糕点。它的面团也是由糯米粉制成的，但会加入了木薯粉一起搅拌使其更有粘度。里面包着红糖馅并在蒸熟时会有经典的班兰香味。不用芭蕉叶包，椰丝球上面覆盖着一层碎碎的椰丝。一步错，全盘毁。“你必须心灵手巧，小心翼翼，这样才不会把它弄破，除非它已经在你的嘴里了。”爸爸说道。
- Bapak pancen kaya ngono. Age-age nuduhake kaluputane Gumilang neng endi. Lan age-age ngenengake nalika Gumilang wis mudheng. Bab kuwi ngelingake Gumilang tumrap klepon kang digawe bareng Bapak rong minggu kapungkur. Adhonane uga digawe saka tepung ketan, nanging dicampur karo tapioka mula luwih pliket. Banjur digodhog bareng isen-isen awujud gula lan godhong pandhan. Tanpa dibuntel godhong gedhang, klepon dibaluri parutan klapa kang padha dene gampang ambyare. Kleru sithik wae, rusak sekabehane. “Anggonmu mbaluri parutan klapane kanthi lembut, ya! Supaya klepone ora pecah. Olehe pecah mengko nalika dimaem,” ngendikane Bapak.
- 𑄘𑄓𑄔𑄕𑄖𑄗𑄘𑄙𑄚𑄛𑄜𑄝𑄞𑄟𑄠𑄡𑄢𑄣𑄤𑄥𑄦𑄧𑄨𑄩𑄪𑄫𑄬𑄭𑄮𑄯𑄰𑄱𑄲𑄳𑄴𑄵𑄶𑄷𑄸𑄹𑄺𑄻𑄼𑄽𑄾𑄿𑅀𑅁𑅂𑅃𑅄𑅅𑅆𑅇𑅈𑅉𑅊𑅋𑅌𑅍𑅎𑅏𑅐𑅑𑅒𑅓𑅔𑅕𑅖𑅗𑅘𑅙𑅚𑅛𑅜𑅝𑅞𑅟𑅠𑅡𑅢𑅣𑅤𑅥𑅦𑅧𑅨𑅩𑅪𑅫𑅬𑅭𑅮𑅯𑅰𑅱𑅲𑅳𑅴𑅵𑅶𑅷𑅸𑅹𑅺𑅻𑅼𑅽𑅾𑅿𑆀𑆁𑆂𑆃𑆄𑆅𑆆𑆇𑆈𑆉𑆊𑆋𑆌𑆍𑆎𑆏𑆐𑆑𑆒𑆓𑆔𑆕𑆖𑆗𑆘𑆙𑆚𑆛𑆜𑆝𑆞𑆟𑆠𑆡𑆢𑆣𑆤𑆥𑆦𑆧𑆨𑆩𑆪𑆫𑆬𑆭𑆮𑆯𑆰𑆱𑆲𑆳𑆴𑆵𑆶𑆷𑆸𑆹𑆺𑆻𑆼𑆽𑆾𑆿𑇀𑇁𑇂𑇃𑇄𑇅𑇆𑇇𑇈𑇉𑇊𑇋𑇌𑇍𑇎𑇏𑇐𑇑𑇒𑇓𑇔𑇕𑇖𑇗𑇘𑇙𑇚𑇛𑇜𑇝𑇞𑇟𑇠𑇡𑇢𑇣𑇤𑇥𑇦𑇧𑇨𑇩𑇪𑇫𑇬𑇭𑇮𑇯𑇰𑇱𑇲𑇳𑇴𑇵𑇶𑇷𑇸𑇹𑇺𑇻𑇼𑇽𑇾𑇿𑈀𑈁𑈂𑈃𑈄𑈅𑈆𑈇𑈈𑈉𑈊𑈋𑈌𑈍𑈎𑈏𑈐𑈑𑈒𑈓𑈔𑈕𑈖𑈗𑈘𑈙𑈚𑈛𑈜𑈝𑈞𑈟𑈠𑈡𑈢𑈣𑈤𑈥𑈦𑈧𑈨𑈩𑈪𑈫𑈬𑈭𑈮𑈯𑈰𑈱𑈲𑈳𑈴𑈶𑈵𑈷𑈸𑈹𑈺𑈻𑈼𑈽𑈾𑈿𑉀𑉁𑉂𑉃𑉄𑉅𑉆𑉇𑉈𑉉𑉊𑉋𑉌𑉍𑉎𑉏𑉐𑉑𑉒𑉓𑉔𑉕𑉖𑉗𑉘𑉙𑉚𑉛𑉜𑉝𑉞𑉟𑉠𑉡𑉢𑉣𑉤𑉥𑉦𑉧𑉨𑉩𑉪𑉫𑉬𑉭𑉮𑉯𑉰𑉱𑉲𑉳𑉴𑉵𑉶𑉷𑉸𑉹𑉺𑉻𑉼𑉽𑉾𑉿𑊀𑊁𑊂𑊃𑊄𑊅𑊆𑊇𑊈𑊉𑊊𑊋𑊌𑊍𑊎𑊏𑊐𑊑𑊒𑊓𑊔𑊕𑊖𑊗𑊘𑊙𑊚𑊛𑊜𑊝𑊞𑊟𑊠𑊡𑊢𑊣𑊤𑊥𑊦𑊧𑊨𑊩𑊪𑊫𑊬𑊭𑊮𑊯𑊰𑊱𑊲𑊳𑊴𑊵𑊶𑊷𑊸𑊹𑊺𑊻𑊼𑊽𑊾𑊿𑋀𑋁𑋂𑋃𑋄𑋅𑋆𑋇𑋈𑋉𑋊𑋋𑋌𑋍𑋎𑋏𑋐𑋑𑋒𑋓𑋔𑋕𑋖𑋗𑋘𑋙𑋚𑋛𑋜𑋝𑋞𑋟𑋠𑋡𑋢𑋣𑋤𑋥𑋦𑋧𑋨𑋩𑋪𑋫𑋬𑋭𑋮𑋯𑋰𑋱𑋲𑋳𑋴𑋵𑋶𑋷𑋸𑋹𑋺𑋻𑋼𑋽𑋾𑋿𑌀𑌁𑌂𑌃𑌄𑌅𑌆𑌇𑌈𑌉𑌊𑌋𑌌𑌍𑌎𑌏𑌐𑌑𑌒𑌓𑌔𑌕𑌖𑌗𑌘𑌙𑌚𑌛𑌜𑌝𑌞𑌟𑌠𑌡𑌢𑌣𑌤𑌥𑌦𑌧𑌨𑌩𑌪𑌫𑌬𑌭𑌮𑌯𑌰𑌱𑌲𑌳𑌴𑌵𑌶𑌷𑌸𑌹𑌺𑌻𑌼𑌽𑌾𑌿𑍀𑍁𑍂𑍃𑍄𑍅𑍆𑍇𑍈𑍉𑍊𑍋𑍌𑍍𑍎𑍏𑍐𑍑𑍒𑍓𑍔𑍕𑍖𑍗𑍘𑍙𑍚𑍛𑍜𑍝𑍞𑍟𑍠𑍡𑍢𑍣𑍤𑍥𑍦𑍧𑍨𑍩𑍪𑍫𑍬𑍭𑍮𑍯𑍰𑍱𑍲𑍳𑍴𑍵𑍶𑍷𑍸𑍹𑍺𑍻𑍼𑍽𑍾𑍿𑎀𑎁𑎂𑎃𑎄𑎅𑎆𑎇𑎈𑎉𑎊𑎋𑎌𑎍𑎎𑎏𑎐𑎑𑎒𑎓𑎔𑎕𑎖𑎗𑎘𑎙𑎚𑎛𑎜𑎝𑎞𑎟𑎠𑎡𑎢𑎣𑎤𑎥𑎦𑎧𑎨𑎩𑎪𑎫𑎬𑎭𑎮𑎯𑎰𑎱𑎲𑎳𑎴𑎵𑎶𑎷𑎸𑎹𑎺𑎻𑎼𑎽𑎾𑎿𑏀𑏁𑏂𑏃𑏄𑏅𑏆𑏇𑏈𑏉𑏊𑏋𑏌𑏍𑏎𑏏𑏐𑏑𑏒𑏓𑏔𑏕𑏖𑏗𑏘𑏙𑏚𑏛𑏜𑏝𑏞𑏟𑏠𑏡𑏢𑏣𑏤𑏥𑏦𑏧𑏨𑏩𑏪𑏫𑏬𑏭𑏮𑏯𑏰𑏱𑏲𑏳𑏴𑏵𑏶𑏷𑏸𑏹𑏺𑏻𑏼𑏽𑏾𑏿𑐀𑐁𑐂𑐃𑐄𑐅𑐆𑐇𑐈𑐉𑐊𑐋𑐌𑐍𑐎𑐏𑐐𑐑𑐒𑐓𑐔𑐕𑐖𑐗𑐘𑐙𑐚𑐛𑐜𑐝𑐞𑐟𑐠𑐡𑐢𑐣𑐤𑐥𑐦𑐧𑐨𑐩𑐪𑐫𑐬𑐭𑐮𑐯𑐰𑐱𑐲𑐳𑐴𑐵𑐶𑐷𑐸𑐹𑐺𑐻𑐼𑐽𑐾𑐿𑑀𑑁𑑂𑑃𑑄𑑅𑑆𑑇𑑈𑑉𑑊𑑋𑑌𑑍𑑎𑑏𑑐𑑑𑑒𑑓𑑔𑑕𑑖𑑗𑑘𑑙𑑚𑑛𑑜𑑝𑑞𑑟𑑠𑑡𑑢𑑣𑑤𑑥𑑦𑑧𑑨𑑩𑑪𑑫𑑬𑑭𑑮𑑯𑑰𑑱𑑲𑑳𑑴𑑵𑑶𑑷𑑸𑑹𑑺𑑻𑑼𑑽𑑾𑑿𑒀𑒁𑒂𑒃𑒄𑒅𑒆𑒇𑒈𑒉𑒊𑒋𑒌𑒍𑒎𑒏𑒐𑒑𑒒𑒓𑒔𑒕𑒖𑒗𑒘𑒙𑒚

- Susah payah Gumilang terbayar oleh lembut kue dan manis gula yang lumer dalam mulut. Sayangnya, dia gagal menjawab pesan rahasia dari makanan itu. Kata bapak, “Klepon adalah simbol jalan keluar atas permasalahan, bertahan pada sabar, dan gigih belajar. Klepon juga mengajarkan kehati-hatian dan menjaga mulut agar tak menyakiti orang. Makanya, mulutmu tertutup rapat dalam satu lahap atau gulanya luber dan mengotori bajumu atau lantai lalu kamu tidak dapat menikmatinya dan harus membersihkan yang berserak.”
- 这种做蛋糕的辛勤努力在软绵绵的糕点及其入口即化的甜味中获得了满足。可惜的是，他未能回答食物中的谜题。爸爸说：“椰丝球象征着问题的解决方案。坚持不懈、刻苦学习。它也教导人谨慎，祸从口出，管住自己的嘴巴以免伤害别人，所以你吃的时候要把嘴巴紧紧闭上一口吃完，不然糖会溢出并弄脏你的衣服或地板。这样你就不能享受其美味并且还需要把撒在地板或衣服上的残食清理干净。”
- Kesel nalika masak mujud dadi lembute klepon lan legine gula kang lumer sajeronne tutuk. Emane, Gumilang ora bisa mbedhek wewadi kang ana ing klepon. Ngendikane Bapak, “Klepon mujudake simbol carane wong ngadhepi prakara. Latihan sabar lan gigih olehe sinau. Klepon uga paring pituduh supaya anggonmu tumindak ngati-ati,

njaga lisan aja nganti nglarani wong liya. Mulane, tutukmu katutup rapet ing sepisan emplokan. Nek ora, gulane lumer lan ngregedi klambimu utawa tegel. Nek ngono, kowe ora isa ngrasakake enake klepon lan kudu ngreseki kang pating tlecek ing tegel.”

- [illegible]

Opor Ayam

Ketupat

Ikan mangut

“Gusti Allah ora mesthi maringi apa kang awake dhewe penginake. Panjenengane maringi prakara kang angel supaya awake dhewe bisa ngregani tumrap apa kang wis diduweni.” Mangkono ngendikane Bapak nalika lagi neng pusat oleh-oleh Sokaraja, toko gethuk. Gethuk mujudake olahan tela kang dadi simbul sikap prasaja nalika angel golek sega ing jaman biyen.

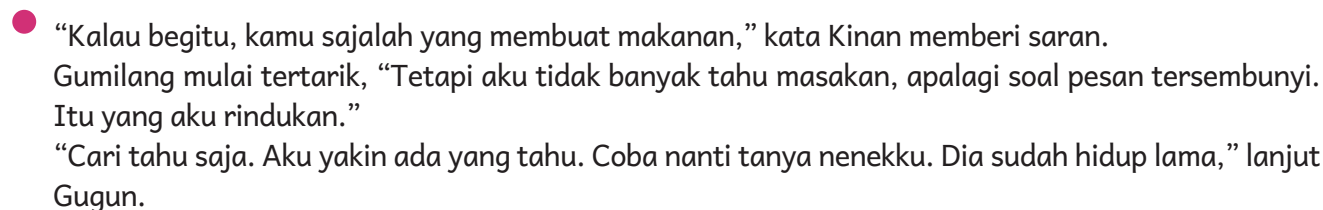
129

- Namun, Gumilang tidak menyangka bahwa dia akan belajar soal kehilangan dari ketiadaan pekan masak. Bapak sakit dan pekan masak menghilang. Minggu pertama Gumilang hanya kecewa, minggu kedua dia marah, minggu ketiga dia mulai sangat rindu, dan minggu keempat dia murung. Hal itu terbaca oleh Gugun dan Kinan yang biasa mendengar cerita rianya
- 但古米朗万万没有想到，他会因周末活动的取消而学到了珍惜的道理。因为爸爸生病了，烹饪周也消失了。第一周，古米朗只是失望；第二周，他便感到愤怒；第三周，他开始思念；第四周，他又变得情绪低落。经常听古米朗生动故事的古根和基南读懂了他的心事。

- Nanging Gumilang ora ngira, dheweke bakal sinau saka ora anane kegiatan ing dina minggu karo Bapak. Bapak gerah, lan acara masak ing dina minggu ora ana. Minggu kapisan, Gumilang mung kuciwa. Minggu kapindho dheweke nesu. Minggu katelu dheweke wiwit kangen banget. Banjur ing minggu kapapat, dheweke sedhih. Babagan kuwi dikonangani dening Gugun lan Kinan kang kulina ngrungkake critane.

- “那就由你来做饭吧！”基南建议道。
- 古米朗开始感兴趣了：“可我对烹饪知之甚少，更别提隐藏的密语了。那可是我最想念的。”
- “那就去寻找答案吧！我相信会有人知道的，待会儿我会试着问我的奶奶。她已经活了大半辈子了。”古根继续说道。

- “Nek ngono, kowe wae sing gawe maeman,” ujare Kinan menehi pamrayoga. Gumilang rada kepincut. “Nanging aku ora patiya paham bab masakan. Apa maneh wewadine. Iku kang takkangeni!”
- “Digoleki wae. Aku yakin mesthi ana kang ngerti. Coba mengko taktakon eyang putriku. Dheweke wis sepuh,” ujare Gugun.

-
- 132

- Jadilah sepulang sekolah mereka mendatangi nenek Gugun. “Nasi tiwul dan ikan asin. Itu membekas sekali dulu sewaktu beras sulit didapatkan,” begitu nenek Gugun bercerita soal makanan yang paling dirindukan.

- 放学后他们就去见了古根的奶奶。“迪乌尔（tiwul）饭和咸鱼，在我的印象里特别深刻，因为当时想要获得大米十分困难。”古根的奶奶谈到她最想念的食物时说道。

- Sidane, sawise bali sekolah Gumilang, Gugun lan Kinan mara menyang daleme Eyang Putrine Gugun. “Sega Thiwul karo Gesek kuwi mujudake panganan kang paling takeling-eling nalika jaman angel golek beras,” kaya ngono Eyang Putrine Gugun anggone crita babagan panganan kang paling dikangenine.

- 放学后，古根和吉米、金南回到古根的奶奶家。古根和吉米向奶奶讲述了他们在学校发生的事情。奶奶说：“迪乌尔饭和咸鱼，那是我最想念的食物，因为那时候大米很难买到。”

- Dengan langkah mantap, ketiganya pergi ke kebun. Nenek Gugun berjanji akan membantu jika mereka berhasil mendapatkan singkong yang menjadi bahan utama. Namun, nenek tidak memberitahu jika itu pekerjaan sulit. Pohon singkong terlalu kokoh. Mereka bertiga tidak mampu menariknya sampai akar dan hanya mampu mematahkan batangnya. Sekali tercerabut hingga akar, itu karena tidak ada singkong yang bisa dipakai. “Sudah-sudah, rusak semua nanti,” ucap Gugun. “Begini saja, ibuku sering buat tahu gimbal, saus kacangnya enak sekali, siapa tahu kamu suka dan bisa membuatnya,” kata Kinan. “Lucu juga namanya,” ujar Gumilang merasa itu ide menarik dan setuju menghilangkan nasi tiwul dari rencana.

- 三人迈着坚定的步伐，走进了树林。若有木薯作为主要食材，古根的奶奶答应帮忙。但奶奶却没有告诉我们那是一个艰巨的任务。木薯树太牢固了，他们三个人都拔不出来，只折断了树干。即使能连根拔起，那也是因为树根上根本就没有木薯。
“好了！算了！再拔全都坏了！”古根说道。
“这样好了！我妈妈常做金巴尔豆腐（tahu gimbal），她的花生酱非常好吃，说不定你会喜欢，并且能够做出来。”基南说道。
“名字真有趣。”古米朗说道，他觉得那是一个不错的想法，并同意取消原本计划的迪乌尔米饭。

- Karo laku kang anteb, bocah telu iku menyang kebon. Eyang Putrine Gugun janji bakal ngrewangi menawa ana tela kang sumadya minangka bahan utama. Nanging, Eyang Putrine Gugun ora ngendika menawa iku mujudake bab kang angel. Wit tela pranyata kukuh banget. Bocah telu iku ora kuwat anggone mbedhul lan mung tugel bonggole. Sepisan kabedhul malah mung oyode. Dadi, ora ana tela kang kasil kabedhul. “Wis, wis! Bisa rusak kabeh mengko wit telane,” ujare Gugun. “Ngene wae, Ibuku sering gawe tahu gimbal, sambel kacange enak banget. Sapa ngerti kowe seneng lan bisa nggawene,” ujare Kinan. “Lucu ya jenenge,” ujare Gumilang kepincut tumrap pamrayogane Kinan. Dheweke sarujuk ora sida gawe Segi Thiwul.

- 三人迈着坚定的步伐，走进了树林。若有木薯作为主要食材，古根的奶奶答应帮忙。但奶奶却没有告诉我们那是一个艰巨的任务。木薯树太牢固了，他们三个人都拔不出来，只折断了树干。即使能连根拔起，那也是因为树根上根本就没有木薯。
“好了！算了！再拔全都坏了！”古根说道。
“这样好了！我妈妈常做金巴尔豆腐（tahu gimbal），她的花生酱非常好吃，说不定你会喜欢，并且能够做出来。”基南说道。
“名字真有趣。”古米朗说道，他觉得那是一个不错的想法，并同意取消原本计划的迪乌尔米饭。

"Tahu Gimbal"

Lontong

Telur

Kori

Gorengan udang

Taoge

Tahu

MENDOAN

Bawang Putih

Tepung beras

Garam

Ketumbar

Daun Bawang

Tempe

WEDANG JAHE

Jahe

Gula merah

● Gumilang bersikeras membuatnya sendiri di dapur dengan janji akan berhati-hati. Begitu selesai, dia segera membawa ke kamar bapak lalu mengajukan pertanyaan tentang makna mendoan.

“Wah, tidak menyangka anak bapak sudah bisa menyampaikan pesan rahasia,” kata bapak.

“Sejujurnya ibu yang memberi tahu, tetapi bagiku, mendoan itu mendoakan Bapak agar diberi kesehatan. Hanya aku yang tahu artinya begitu, pesan rahasia kita, Pak.”

Bapak terkekeh, “Baiklah, itu rahasia di antara kita.”

Gumilang senang. Minggu kelimanya tidak lagi sepi. Bangga juga ia bisa bermain kata dengan masakannya sendiri. Tak hanya itu, bapak juga terlihat lebih segar setelah menikmati mendoan dan wedang jahe buatannya.

古米朗坚持在厨房里自己动手做，并答应会格外小心。他一做好，马上就带到爸爸的房间，然后针对门多安的寓意提出了问题。

“哇，我没想到爸爸的儿子也能出谜题了。”爸爸说道。

“老实说，是妈妈告诉我的。但对我来说，门多安就是为爸爸祈祷，祈祷爸爸福寿安康。只有我知道这意味着什么，这是我们之间的秘密，爸爸。”古米朗说道。

爸爸笑着说道：“那好吧，这是我们之间的秘密。”

古米朗非常高兴，第五周也不再感到寂寞了。古米朗非常自豪能够用自己的厨艺玩谜语游戏。不仅如此，爸爸在享用了他的门多安和姜母茶后，看起来也更有精神了。

Gumilang nyuwun supaya diparengake nggawe dhewe ing pedangan, lan janji menawa bakal ngati-ati. Sawise rampung, dheweke nggawa panganan racikane menyang kamare Bapak. Banjur, Gumilang ngajak bedhek-bedhekan bab mendoan marang Bapak.

“Bapak ora ngira nek putrane Bapak iki saiki wis bisa mudheng bab wewadi,” ngendikane Bapak.

“Satemene Ibu ingkang maringi ngertos. Nanging mendoan menika kula tegesi minangka mendoakan Bapak diberi kesehatan. Namung kula ingkang negesi makaten. Mujudaken wewadi ing antawisipun kula kaliyan Bapak,” ujare Gumilang. Bapak mesem. “Iya, wewadi kanggo Gumilang lan Bapak.”

Gumilang seneng. Minggu kaping limane wis ora sepi maneh. Atine mongkog bisa dolanan tembung nganggo asil masakane dhewe. Ora mung iku, Bapak katon luwih seger sawise dhahar mendoan lan wedang jahe gaweyane.

[illegible]

爪哇语在中爪哇、日惹、东爪哇以及一小部分的西爪哇地区使用。2006 年使用的人数约为 7550 万，2010 年为 6800 万（中央统计局人口普查）。该语言不存在消亡的风险。爪哇语文字的使用不如该语言活跃。

Wayang Sazang

心爱的哇扬

作家 - 地方语翻译:

Mas Ruscitadewi

插画师:

Octavia Ayu Niamillah

语言学家:

I Nyoman Sutrisna and I Made Sudiana

Kakek akan menertawakannya. Jika Suta kesal, kakek akan menirukan tingkah monyet yang menggaruk-garuk kepalanya. Suta jadi tertawa dan ikut menari sambil bersuara seperti monyet.

爷爷会笑话他。如果苏塔不高兴，爷爷就会模仿猴子挠头的样子。这会让苏塔笑起来并跟着爷爷一边跳舞一边模仿猴子叫。

Pekakné pacang ngedékin ipun. Yéning Suta gedeg, pekakné pacang nuutin parisolah bojog sané ngagas-ngagas tendasné. Suta dadosné sareng kedék lan sareng ngigel sinambi masuara kadi bojog.

[illegible]

- [illegible]

- Kakeknya memang telah tiada, tetapi ajaran-ajarannya tetap Suta ingat.
“Wayang adalah bayangan manusia. Ada baik dan buruk. Wayang dipakai untuk menegur yang berbuat salah agar tidak marah,” jelas kakek.

- 爷爷如今已经去世了，但爷爷的教诲，苏塔依然铭记在心。
“哇扬是人类的影子，有好也有坏。哇扬是用来讽刺劝告那些做错事的人。” 爷爷解释说。

- Pekakné yakti sampun newata, sakéwanten ajah-ajahanné setata Suta inget.

“Wayang punika lawat manusa. Wénten becik lan kaon. Wayang punika anggén ngingetin sané maparisolah kaon mangda ten duka,” kénten pekakné.

- ប៉ុន្តែយ៉ាងណាក៏ដោយ គេក៏បានបង្ហាញឲ្យយើងឃើញថា វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ ក្នុងការបង្ហាញពីអត្ថន័យនៃជីវិត។

“បងប្អូនគិតមើល វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ ក្នុងការបង្ហាញពីអត្ថន័យនៃជីវិត។ វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ ក្នុងការបង្ហាញពីអត្ថន័យនៃជីវិត។”

- Suta kini duduk di kelas 5 sekolah dasar. Ia sering ditunjuk mengikuti berbagai lomba seni. Kali ini dia berhasil menjadi juara dalam lomba bercerita se-
Provinsi Bali.
- “Suta, pintar sekali berbagai seni Bali, pandai berganti peran, juga bersuara binatang,” puji Guna, temannya. Wira dan Sila juga mengagumi bakatnya.
- “Aku diajari kakek. Aku sebenarnya ingin menjadi dalang, tetapi....,” ucap Suta lirih.
- “Wah, cocok. Mengapa tidak jadi dalang saja?” tanya Wira.
- “Jadi dalang saja,” kata Guna dan Sila serentak. Suta berkata pelan, “Aku hanya punya satu wayang.”
- “Oh, wayang kesayanganmu itu, ya?” tanya Guna. Suta mengangguk.
- “Bagaimana main wayang dengan satu wayang?” tanya Suta. Teman-temannya diam.

- Suta mangkin sampun kelas 5 sekolah dasar. Ipun sering kajudi nyarengin makudang-kudang pacentokan seni. Sané mangkin ipun prasida dados jayati ring lomba macarita sa-Provinsi Bali.
- “Suta dueg sajan sakancan seni Bali, dueg maganti peran, kéto masih masuara beburon,” puji Guna, timpalnyané. Wira lan Sila taler ngon ring kabisannyané.
- “Tiang ajahina kén pekak, tiang sujatiné dot dados dalang, kéwanten...,” baos Suta enduk.
- “Wah, cocok. Dados ten dados dalang manten?” patakén Wira.
- “Dados dalang manten,” baos Guna lan Sila sinarengan. Suta mabaos alon, “Tiang wantah madué wayang asiki.”
- “Oh, wayang kesayangan ragané nika, ngih?” patakén Guna. Suta manggutan.
- “Punapi carané nyolahang wayang nganggén asiki wayang?” Suta ngrenggeng. Timpal-timpalnyané meneng.

- Suta pulang dengan wajah letih. Piala dan piagam diletakkannya di atas meja.
- "Hore..., Bli Suta juara," teriak adiknya.
- Ibu menyambutnya. "Kakekmumu pasti bangga," kata ibu sambil memeluk Suta.
- "Akan tetapi, aku ingin menjadi dalang, Bu," kata Suta sambil berjalan masuk kamar.
- 苏塔一脸疲倦地回到了家。他把奖杯和奖状都放在桌子上。
- “太棒了！苏塔哥哥得到冠军了！”他的妹妹喊道。
- 妈妈前来迎接他。“你的爷爷一定会为你感到骄傲的。”妈妈边说边拥抱苏塔。
- “但是，妈妈，我想当一名达朗。”苏塔边说边走进房间。
- Suta budal, semuné lecek. Piala lan piagam kagenahang ring duur méjané.
- "Horé..., Béli Suta juara," kraik adinné.
- Méménne magpag. "Pekak ceningé pasti bangga," kénten méménne sinambi ngelut Suta.
- "Kéwanten, tiang meled dados dalang, Mé," baos Suta raris macelep umah metén.
- ສູຕາບຸດາລ໌, ສະມຸນີ່ເລັອກ. ປີ້ຢາລາ ແລະ ປິາກາມ ຄາເກນາງ ຮິງ ດູອຸ ເມ່ຈານີ່.
- "ໂຮເຣ... ເບລີ ສູຕາ ຈູວາ," ກາຍັກ ອາດິນີ່.
- ເມ່ເມ່ນີ່ ມາກປາກ. "ເປັກັກ ຕະນິງເຣ່ ປາສຕີ ບາງກາ," ຄັນຕະນິ່ ສິນາມບີ ນິເຄລູຕ ສູຕາ.
- "ເກ່ວາງຕະນ, ທິາງ ເມເລດ ດາດອດ ດາງ, ເມ່," ບາອສ ສູຕາ ຣາຣີສ ມາເຊເປ ວາມາ ເມຕີນ.

- Di kamar Suta mengambil wayang *Kayonan-nya*. Suta memukul-mukul dipan dengan keras sambil memainkan wayang itu. Suta berbicara, seperti seorang dalang. “Terima kasih wayang sayang, karenamu aku jadi juara bercerita. Aku ingin bisa memainkanmu seperti kakek.” Angin bertiup kencang. Wus..., wus..., daun-daun nangka berjatuhan.

- 在房间里，苏塔拿起他的生命树。苏塔一边用力敲打座榻，一边举着那个哇扬。苏塔模仿着达朗讲话。“谢谢你，亲爱的哇扬！因为你，我成为了演讲比赛的冠军，我希望能像爷爷一样表演你。”

风呼啸而过，发出嗖嗖的声音，一片片菠萝蜜的叶子落了下来。

- Suta terdiam, dia menatap ke luar jendela. Suta melihat daun nangka kering berserakan. Tiba-tiba dia mendapatkan ide. Dia keluar dan memunggut daun-daun itu. Suta mengambil pisau kecil yang ujungnya lancil, dengan pisau itu Suta membuat berbagai bentuk wayang. Ada wayang Arjuna, punakawan, raksasa, binatang, dan pohon-pohonan. Tangkai daun nangka langsung dipakai sebagai tangkai wayang. Hari itu Suta asyik bermain wayang dari daun nangka kering bersama adiknya.

- Suta望着窗外沉默不语。苏塔看到已经干枯的菠萝蜜叶散落一地。他突然灵机一动，走到外面捡起洒落一地的树叶。苏塔拿来一把尖尖的小刀，他用刀子做出了各种造型的哇扬。

有影戏里出现的英雄阿周那（Arjuna）、丑角（punakawan）、巨人、动物和树木。他直接把菠萝蜜的树枝当作哇扬的手杆。那天，苏塔与妹妹欢乐地玩儿着由菠萝蜜树叶和树枝做成的哇扬。

● Suta meneng, panyingakanné ngaksi ka sisi jendéla. Suta nyingakin daun nangka tuh mabrarakan. Nadaksara dané polih daya. Dané medal nuduk daun-daun punika. Suta ngabil lémat alit sané muncukné lanying. Nganggén lémat punika, Suta makarya makudang-kudang wentuk wayang. Wénten wayang Arjuna, parekan, raksasa, buron, lan punyan-punyanan. Katik daun nangka punika kaanggén katik wayang. Rahina punika Suta seleg mapalalian wayang saking daun nangka tuh sareng adinné.

ដូច្នេះមិនមែនការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ប្រាក់បញ្ញើក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទេ គឺជា
 ការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ប្រាក់បញ្ញើក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានកើនឡើង
 ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។ ការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ប្រាក់បញ្ញើ
 ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គឺជាផលប៉ះពាល់នៃការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ប្រាក់បញ្ញើ
 ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានកើនឡើងក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។
 ការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ប្រាក់បញ្ញើក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គឺជាផលប៉ះពាល់
 នៃការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ប្រាក់បញ្ញើក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានកើន
 ឡើងក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។ ការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់
 ប្រាក់បញ្ញើក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គឺជាផលប៉ះពាល់នៃការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់
 ប្រាក់បញ្ញើក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដែលបានកើនឡើងក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំ
 ចុងក្រោយនេះ។ ការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ប្រាក់បញ្ញើក្នុងប្រទេសកម្ពុជា
 គឺជាផលប៉ះពាល់នៃការកាត់បន្ថយការប្រើប្រាស់ប្រាក់បញ្ញើក្នុងប្រទេសកម្ពុជា
 ដែលបានកើនឡើងក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ។

- Di sekolah Suta menceritakan wayang-wayang yang dibuatnya kepada Wira, Guna, dan Sila.
“Ayo, kita pentaskan wayang di rumahmu, aku membuatkan kelir dari bekas kain kakek,” usul Sila.
“Aku nanti yang bawa lampu belajar untuk *blencong*,” ujar Wira.
Guna tak mau kalah, “Aku *magender* dengan Kadek,” katanya.

- 在学校，苏塔告诉维拉、古纳和西拉自己制作的哇扬。“让我们在你家表演哇扬戏吧！我会用爷爷的旧布做一个布幕（kelir）。”西拉提出建议。

“到时候我会带上书房灯作为皮影灯（blencong）。”维拉说道。

古纳也不认输，“我和弟弟演奏甘德斯（magender）。”他说道。

- Ring sekolah Suta nyaritayang wayang-wayang sané dané karyanin kapining Wira, Guna, lan Sila.
“Ngiring iraga nyolahang wayang ring umah ragané, tiang makarya kelir saking ladan kamen pekak tiangé,” Sila ngusulang.
“Tiang nyen makta lampu malajah, anggén bléncong,” pajar Wira.
Guna tan kayun kalah, “Tiang magendér sareng Kadék,” baosné.

- “អីវ៉ាតាបង្កើតវាយ៉ាងវាយ៉ាងណាដែលយើងនឹងនាំគ្នាបង្ហាញនៅផ្ទះខ្ញុំ
តើបង្កើតឬ?”
“តើបង្កើតវាយ៉ាងវាយ៉ាងណាដែលយើងនឹងនាំគ្នាបង្ហាញនៅផ្ទះខ្ញុំ
នឹងនាំគ្នាបង្ហាញនៅផ្ទះខ្ញុំ?” សីលាសួរ។
“នឹងនាំគ្នាបង្ហាញនៅផ្ទះខ្ញុំនឹងនាំគ្នាបង្ហាញនៅផ្ទះខ្ញុំ?” ប្រាប់វិរា។
“នឹងនាំគ្នាបង្ហាញនៅផ្ទះខ្ញុំនឹងនាំគ្នាបង្ហាញនៅផ្ទះខ្ញុំ?” សីលាសួរ។

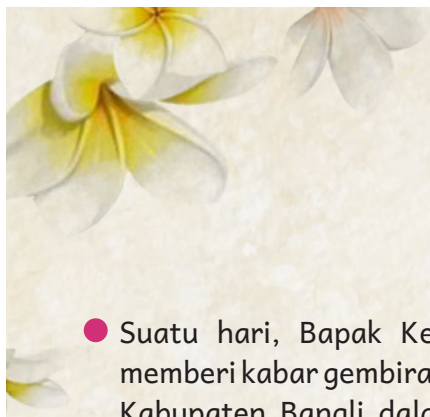
- Malam itu dibantu teman-temannya Suta mementaskan wayang. Sambil *magender*, Kadek tak henti-hentinya tertawa mendengar lawakan kakaknya. Kadek juga ketakutan ketika Suta memainkan peran jahat. Wayang digerakkan mendekati lampu. Bayangannya jadi makin besar. Tiba-tiba Suta berhenti. “Dek, minta minyak pada ibu, buat obor dari pelepah pepaya, ya,” perintah Suta. Kadek dengan cepat membuat obor kecil dan memberikannya pada Suta.

“Wah, hantunya jadi lebih seram, lebih hidup,” teriak Kadek senang.

- 那天晚上，在朋友们的协助下苏塔表演了哇扬戏。听着哥哥的笑话，弟弟卡德克一边敲打甘德斯（gender）一边笑个不停。当苏塔扮演邪恶角色时，就连弟弟卡德克也感到非常害怕。哇扬靠近灯时，它的影子变得越来越大。苏塔突然停了下来。“妹妹，向妈妈要油去，然后用木瓜的树枝做一把小火炬。”苏塔命令道。卡德克很快做好一个小火炬并交给了苏塔。

“哇！妖魔变得更加恐怖，更加真实了。”卡德克兴奋地喊道。

- Suatu hari, Bapak Ke memberi kabar gembira Kabupaten Bangli dalam

- Membuat wayang dari kardus bekas tidaklah sulit. Pertama-tama kita harus menggambar pola wayangnya. Bentuk tokoh yang sudah digambar kemudian digunting. Gambar pola pakaian dan hiasan-hiasannya dilubangi. Wayang yang dibuat juga diwarnai agar tampak lebih indah. Bagian tengah wayang diberi bambu dan diikat dengan benang agar tegak. Pada ujung tangan beberapa tokoh wayang juga diberi tangkai dari bambu agar bisa digerak-gerakan.

- 用旧纸板制作哇扬并不困难。首先我们要绘制哇扬的图案，然后剪出已绘制的图形。其次，我们画出哇扬衣服和装饰品的图案，最后打孔。制作出来的哇扬也必须涂上颜色，让它们看起来更漂亮。哇扬的中间要加上竹子，并用线系好，以便使其直立。在一些哇扬的手的末端也得加上竹竿，以便它们能自由摆动。

- Makarya wayang saking kardus nénten ja sukeh. Kapertama iraga patut gambar pola wayangné. Wentuktokohsanésampunkagambarrariskagunting. Gambar pola busana lan pepayasanné kabolongin. Wayang sané kakaryanin taler kawarnain mangda sayan mawibawa. Pahan tengah wayangé kapasangin tiing lan kategul antuk benang mangda jegjeg. Ring muncuk tangan makudang-kudang tokoh wayang taler kadagin katic mangda prasida kaigelang.

- ຍຣັກພບພິມສິລະທຸກຊື່ສູງສົ່ງ ສາມາດເປັນການ
ເຊື່ອມພັນພິມກຳລັງສູງສຳລັບການສູງສຳລັບ
ກິລິຍາສູງ ທີ່ເຊື່ອມພັນ ພິມພັນສູງສຳລັບ
ການສູງສຳລັບພິມສູງສຳລັບການສູງສຳລັບ
ການສູງສຳລັບພິມສູງສຳລັບການສູງສຳລັບ
ການສູງສຳລັບພິມສູງສຳລັບການສູງສຳລັບ
ການສູງສຳລັບພິມສູງສຳລັບການສູງສຳລັບ
ການສູງສຳລັບພິມສູງສຳລັບການສູງສຳລັບ
ການສູງສຳລັບພິມສູງສຳລັບການສູງສຳລັບ

- “Wayangmu terlalu lancip, bentuknya kurang nyata, seperti wayang Jawa. Bentuk wayang Bali lebih nyata. Wayangnya harus banyak dilubangi agar bentuk bayangannya jelas karena ditonton dari balik layar,” jelas bapak Suta kepada Sila yang membantu membuat gambar.

Akhirnya, mereka berhasil membuat wayang dari kardus bekas. Ada beberapa tokoh wayang yang mereka buat sesuai dengan cerita “Arjuna Matapa”, yaitu tokoh Arjuna sang pahlawan yang baik, tokoh Dewa Siwa, pemburu, babi hutan, dan lain-lain.

- “你的哇扬太尖了，形状不够真实，有点儿像爪哇哇扬一样。巴厘岛的哇扬更逼真。哇扬必须打很多洞以便它投影出的形状更加清晰，因为是从屏幕对面观看表演的。”苏塔爸爸对帮忙绘制图案的西拉解释道。

最终他们用纸板制作好了哇扬。他们根据“阿周那英雄”的故事制作了几个哇扬角色，分别是英雄阿周那、湿婆神、猎人、野猪等角色。

- Saat adegan perang Arjuna dengan Dewa Siwa yang menyamar sebagai pemburu, Suta mendapat tepuk tangan penonton. Suta dan teman-temannya makin semangat. Namun, tiba-tiba terdengar bunyi, “Krek!” Wayang Arjuna dan pemburu serta senjata yang dipakai robek. Penonton tertawa dan makin riuh. Untung Suta punya wayang Arjuna yang lain. Wayang pemburu langsung dia ganti dengan wayang Dewa Siwa. Penonton terhibur, tetapi juri mengurangi nilai Suta. Pengurangan nilai itu membuat Suta kalah.

在表演阿周那和伪装成猎人的湿婆神之间的战争场景时，苏塔赢得了观众的喝彩。苏塔和他的朋友们越来越兴奋。然而，突然“啪”的一声，阿周那和猎人所使用的兵器撕裂了。观众笑了，呼叫声也越来越大。幸运的是，苏塔还有另外一个阿周那的哇扬。他立即用湿婆神的哇扬代替了猎人哇扬。观众被逗乐了，但评委扣了分，苏塔因此输掉了比赛。

- Rikala paletan payudan Arjuna sareng Déwa Siwa sané nyaru pinaka Juru Boros, Suta polih andupan panonton sané ramia. Suta lan timpal-timpalnyané sayan semangat.

Sakéwanten, nadaksara kapireng suara “krék!” Wayang Arjuna lan Juru Boros miwah senjata sané kanggén uék. Panonton ica lan sayan ramia. Agét Suta madué Wayang Arjuna sané lianan. Wayang Juru Boros raris dané gentosin antuk Wayang Déwa Siwa. Penonton kadaut, sakéwanten panuréksa ngirangin nilai Suta. Kakirangan nilai punika ngawi Suta kalah.

- තිකාල පාලේත පායුදාන අර්ජුනා සරෙං ධේවා සිවා සානේ ජුරා බරොස, සූතා පලිහ අනුපානන්තො සානේ රාමියා. සූතා ලා තිම්පල්-තිම්පල්නියානේ සායාන සෙමාන්ත.

සාකේවාන්තේ, නාදාසරා කපිරේන්ග ස්වරා “ක්රේක්!” ඩ්‍යාංග අර්ජුනා ලා ජුරා බරොස මිවාහ සේන්ජානා සානේ කාංගේන් ඩේක්. පානන්තො ටිකා ලා සායාන රාමියා. අගේ සූතා මාදුේ ඩ්‍යාංග අර්ජුනා සානේ ලියානා. ඩ්‍යාංග ජුරා බරොස රාරිස දානේ ජේන්තොසින අන්තූක ඩ්‍යාංග ධේවා සිවා. පේනන්තො කදාෆ්, සාකේවාන්තේ පානුරේක්සා ආරිංගිනි නිලා සූතා. කාකිරිංගාන නිලා පුනිකා ආවි සූතා කලාහ.

- Walaupun kalah dalam lomba mendalang Pesta Kesenian Bali, Suta dan teman-temannya tidak patah semangat. Mereka merasa mendapat banyak pelajaran.

“Untung kita ikut lomba. Karena ikut lomba, aku jadi hapal banyak gending,” kata Guna.

“Aku juga tidak grogi lagi,” kata Wira tertawa.

- Meskipun dalam lomba mendalang Pesta Kesenian Bali kalah, Suta dan teman-temannya tidak patah semangat. Mereka merasa mendapat banyak pelajaran.

“幸亏我们参加了比赛，因为参加比赛，我记住了很多曲子。” 古纳说道。

“我也不再紧张了。” 维拉笑着说。

- “Titang taler ten ngejer malih,” pajar Wira ica.

- "ទំនិយមហេតុផលគឺជាអរិយៈ។" បាវចនាសង្ខារ

巴厘岛语在整个巴厘岛和其他地区使用，总使用人数为 432 万。该语言不存在消亡的风险。巴厘岛文字仍在被广泛使用。

Tikar Buat HanYin

韩音的凉席

作家:
**Reda Gaudiamo
and Paulus Kadok**

插画师:
Nadine Meriel

地方语翻译:
Paulus Kadok

● “Bapak akan pindah tugas.”

“Ke mana?”

“Ke Balikpapan, Kalimantan Timur. Kota kelahiran Ibu.

Tidak terlalu jauh dari tempat tinggal Kakek dan Nenek.”

Namun, Hanyin tak gembira. Pindah rumah membuatnya

berpisah dengan teman-teman di Jakarta. Ibu bilang, nanti

Hanyin bisa bermain di rumah Kakek dan Nenek. Namun, apa

serunya bermain di rumah Kakek dan Nenek di kampung? Hanyin

ingin tetap tinggal di Jakarta saja. Namun, apakah bisa? Ah,

Hanyin sungguh bersusah hati.

● “爸爸要去别的地方工作了。”

“去哪儿？”

“去加里曼丹岛东部的巴厘巴板市，你妈妈的家乡，离外公外婆住的地方不远。”

但是，韩音并不高兴。搬家意味着她将与雅加达的朋友们分离。妈妈说，到时候韩音可以去外公外婆家玩儿。但远居乡下的外公外婆家有什么好玩的呢？

韩音只想留在雅加达，但是可能吗？啊！韩音真的很苦恼。

● “Maaq entakng kale tugas.”

“Lameq?”

“La Balikpapan, Kalimantan Timur. Kota ongook tinaam lahir. Beau orooq ete ongook itaak duaq kakaah ko nongko.”

Tapiiq Hanyin beau dekaq ehau. Kale ohoq enaq ongaan diraq sentuaar ampetn kabatn ajutn yaq mo Jakarta.

Neeq nokaai, atih ko uhaatn goraak mo belaa! Itaak duaq Kakaah.

Oon kebueq yaq goraak mo belaa! itaaq duaq kakaah mo kampung?

Hanyin eso kakaatn nongko mo Jakarta ngauq. Tapiiq meq tauq?

Ah, Asakng Hanyin batukng beau dekaq ehau.

- Namun, tidak begitu dengan Bapak. Sepulang dari hari pertama bekerja, ia tampak sangat gembira membawa semacam selongsong panjang, hadiah dari kantor barunya.

“Oh, lihat ini, Hanyin! Bagus sekali!” Bapak membuka selongsong kemudian mengeluarkan sebuah tikar rotan berwarna putih hitam. Tikar? Apa bagusnya? Warnanya hitam putih pula. Tikar plastik lebih baik, bisa dibeli di mana saja, kapan saja, dan tidak harus menunggu dibuat dulu dalam waktu lama. Warnanya juga macam-macam.

“Hanyin, kamu tahu, `kan? Tikar rotan ini sangat istimewa karena dibuat oleh tangan para perajin dari suku Dayak Benuaq di pedalaman Kutai Barat, Kalimantan Timur dan memakan waktu lama untuk membuatnya.” kata Bapak.

“Ibumu ini orang Dayak Benuaq itu, Hanyin,” kata Ibu sambil mengamati tikar rotan.

- 不过，爸爸的情况并非如此。第一天下班回家后，爸爸看起来格外高兴，他带回来一个长长的卷筒，那是他从新单位那儿得到的礼物。

“哇，你看这个，韩音！太好看了！”爸爸打开卷筒，并拿出一张黑白相间的藤编凉席。凉席？有什么好看的？颜色还是黑白的。塑料凉席更好：随时随地都能买到，你不需要等待漫长的编织过程，颜色也五彩缤纷。“韩音，你知道这张藤席很特别吗？因为它是由加里曼丹省东部西库台（Kutai Barat）县达雅本努阿克族（Dayak Benuaq）部落的工匠手工制作的，需要很长时间才能做好。”爸爸说道。

“你妈妈是达雅本努阿克族，韩音。”妈妈看着藤席说道。

- Tapiiq Maaq beau keaq Hanyin. Olo pertama uhaq uli ete kerjaq, ditatn boetn uhaq ehau entu samer nenget eraai balikng apaai raraq, pengenyeeen ete kantor uhaq yaq bayuq.

“Hanyin, soba ko neaau lahooq, pore entu!” Maaq samer muke balikng apaai beparapm, rawai yaq bura metapm. Apaai? On kebueq yaq? Rawai bura metapm oliq! Lebeh bueq moliq apaai plastik, deoq dogaa, watu-watu uhaatn benoliq momeq-momeq, deoq botik yaq bepantoh-pantoh oliq tahui.

“Hanyin, ko tauq apaai ohoq istimewa entu, tenan penganq apaai ete ulutn Benuaq, mo utak sunge, sorook padakng kanau mo Kutai Barat, Kalimantan Timur. Olaaq mali enaq apaai iro, tokaai Maaq. “Hanyin, ade ko tauq, aap ohoq ete ulutn Benuaq yaq tauq enaq apaai iro”, tokaai Neeq samer ngenenar neaau apaai iro.

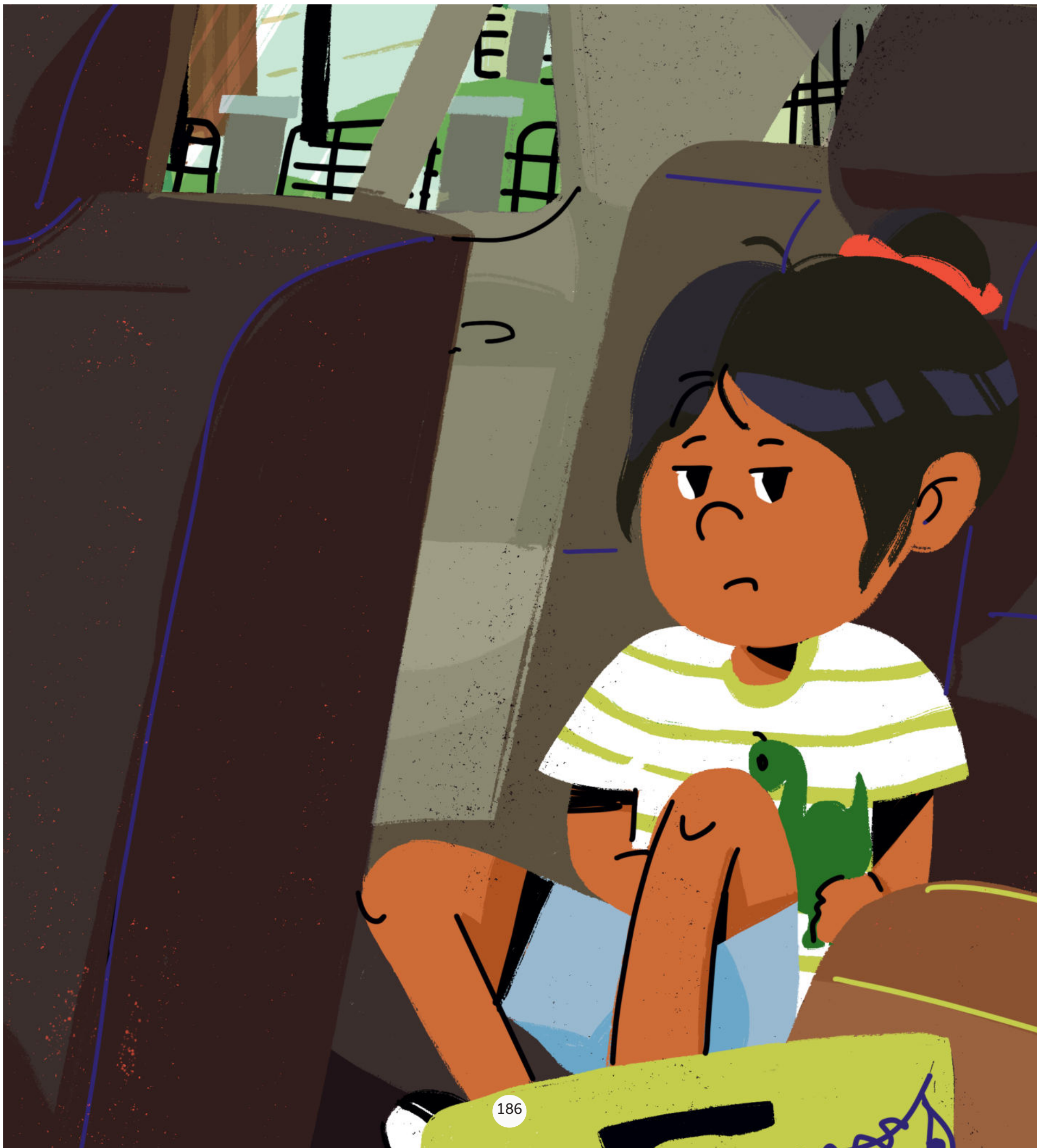

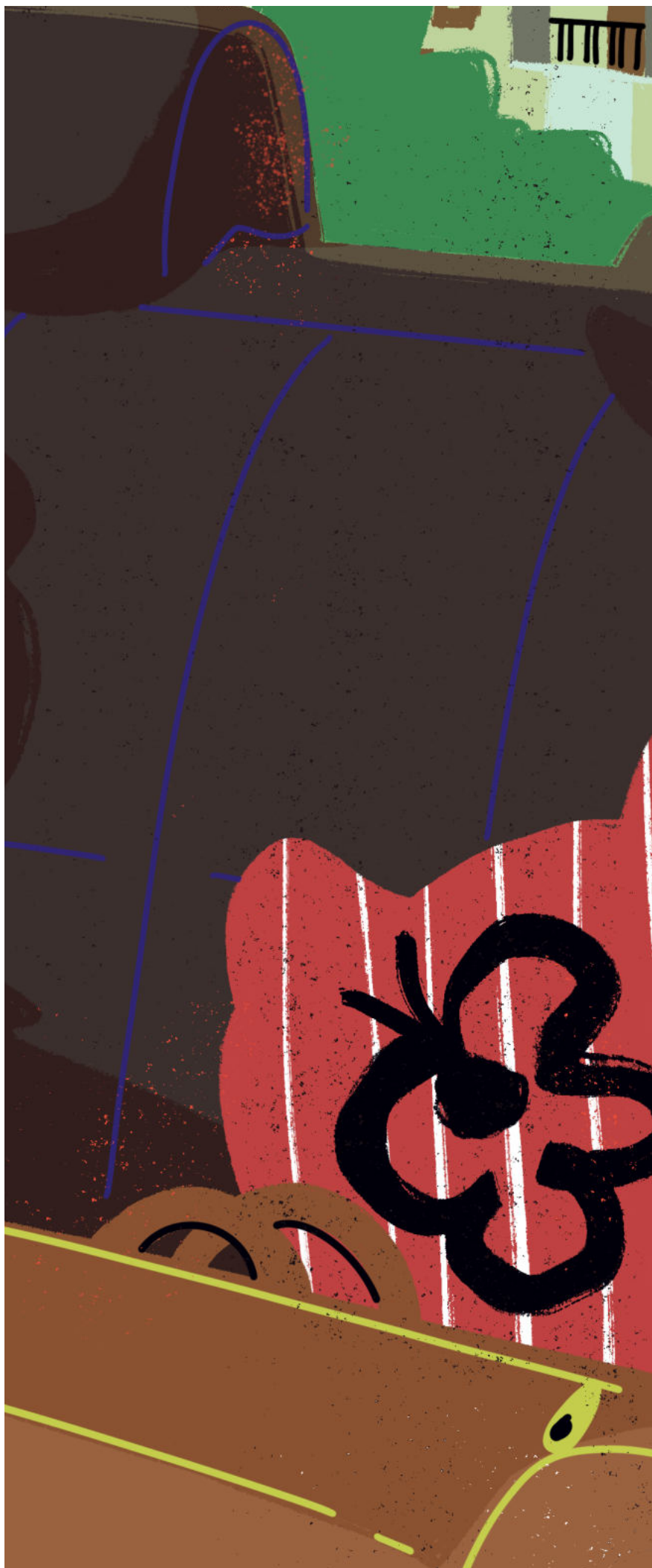
- “Ayo, coba kita lihat di Google bagaimana cara membuat tikar rotan ini.” kata Bapak sambil membuka gawainya dan mengetik kata kunci, tikar Kalimantan Timur. Hanyin ingin pergi saja dari samping Bapak. Namun, ia tidak bisa pergi karena Bapak ingin ia duduk dan menyimak. “Bacalah.” kata Bapak. Hanyin membaca keterangan panjang di halaman tikar rotan Kalimantan. “Oh, repot sekali, ya, Pak?” “Mulai dari mengambil rotan saja sudah repot, belum lagi diraut dan ditipiskan. Oh, lihat alatnya, Pak!” Hanyin menunjuk dua lempeng besi yang digunakan perajin bernama *sangaat*. Alat ini adalah dua lempeng besi yang ujung dan salah satu sisinya dibuat tajam serta digunakan untuk menipiskan dan meraut rotan.

- “来！让我们从谷歌上看看这张藤席是如何制作的。” 爸爸说道，并打开了他的平板电脑输入关键字：东加里曼丹凉席。韩音想转身离去，但他离不开，因为爸爸想让她坐下来听。 “你读一下吧！” 爸爸说道。韩音看了看有关加里曼丹藤席网页上的长篇描述。 “噢，这么麻烦啊，爸爸！从取藤开始就已经很麻烦了，更不用说把藤条削细了……噢！爸爸，您看那些工具！” 韩音指了指工匠所用的两块铁板，名叫桑阿特（*sangaat*）。此工具是两块带有锋利边缘的铁板，用于磨细和磨锐藤条。

- “Hanyin, soba takaaq peresa neaau mo Google, kelemeq sara enaq apaai raraq keaq ohooq. Uheer gerenih!” tokaai maaq samer muke Ipad (telepon solaa), uhaq ngetik “kata kunci” apaai Kalimantan Timur. Hanyin kakaatn uyooq te lepes Maaq. Tapiiq meq tauq? Maaq kakatn ap tuat tahui nyempaning. “Masa iro,” rentah Maaq. Hanyin masa keterangan yaq mooq mo Ipad, kelemeq umang ulutn enaq apaai uwe Kalimantan. “Oh, uheer entu, yaq Maaq!” “Mulai ete mikaat uwe ngauq puuq uheer. Male oliq diraaq seneleut, ade yaq lipih..... Oh, soba neaau ruyaq yaq Maaq!” Hanyin petunuq duaq bilaatn besiq yaq dopeekng pengenaq apaai. “Mo du’uh sangaat aro antaai ngelipih uwe yaq, Maaq.” Sangaat aro ete bilaatn besiq yaq mo empaak beroh lepes eraai bila tenenan teraap, dopeekng ongook nyangaat rawai.

- “Kamu bisa mendengar cerita lengkapnya dari Kakek dan Nenek nanti,” kata Ibu, “karena kita akan pergi menengok mereka di kampung. Ini waktu yang baik karena kamu sedang libur panjang, Hanyin.”

Ah, ke kampung? Apa serunya?

Hanyin ingin di rumah saja untuk membaca dan mempelajari dari internet soal dinosaurus, makhluk kesukaannya. Itu jelas lebih menarik daripada ikut ke kampung yang belum tentu ada internet. Namun, Hanyin tidak bisa tetap tinggal di rumah karena Bapak ikut bersama Ibu. Itu berarti Hanyin harus ikut juga kalau tak mau sendirian di rumah.

- “到时候你可以从外公外婆那儿听听完整的故事，” 妈妈说道，“因为我们要去村里探望他们，韩音。现在是好时机，你也正好放长假。”

啊！去村里？有什么好玩儿的？

韩音只想呆在家里，从互联网上阅读并了解她最喜欢的动物，那就是恐龙。这绝对比去一个不一定有网络覆盖的村庄更有意思…… 但他不能，因为爸爸会陪同妈妈一块儿去，倘若韩音不想单独呆在家里，那么她就也得跟着去。

- “Tauq ko nyempaning ete Itaak duaq Kakaah ko atih, kelemeq ulutn enaq apaai uwe,” tokai Neeq, “Beau olaaq takaq entakng tengua mali mo kampukng. Ohooq waktu yaq paas, sebab ko libur olaaq, Hanyin.”

Ah, la kampukng? On kebueq yaq? Hanyin kakaatn nongko mo belaa maha, masa buku, muke internet kakaatn deoq tauq ampetn dinosaurus, benatang yaq gerenih dehau ongaan. Yaro yaq lebeh dehau ongaan te padaq nyaang la kampukng, terang maro aweq internet... Tapiiq maaq nyaang Neeq la kampukng, men kliro Ape nyaang lei men beau kereq edootn mo belaa.

- Nenek dan Kakek tinggal di Kampung Eheng yang berada di bagian paling hulu Sungai Mahakam, sungai terpanjang di Kalimantan Timur. Untuk mencapainya perjalanan dimulai dari Balikpapan menuju Samarinda. Dari Samarinda, Ibu dan Bapak memilih menumpang kapal sungai bersama dengan para pedagang yang membawa barangnya ke Kabupaten Kutai Barat dan Kabupaten Mahakam Ulu, dua kabupaten di bagian hulu Sungai Mahakam. Perjalanan menyusuri Sungai Mahakam dari Samarinda ke Melak ditempuh selama satu hari satu malam. Setelah itu, perjalanan dilanjutkan dengan mobil melewati jalan-jalan yang terkadang menanjak dengan belokan tajam dan barisan pohon durian yang berumur ratusan tahun.

- 外公和外婆住在加里曼丹省东部最长河——马哈坎河（Sungai Mahakam）上游的欧杭（Kampung Eheng）村。为了到达那里，我们从巴厘巴板出发前往三马林达。从三马林达（Samarinda）开始，爸爸和妈妈选择搭乘商贩的河船沿马哈坎河逆流而上，而这些商贩将把货物运往马哈坎河上游的西库台县和马哈坎乌鲁县。从三马林达出发，沿马哈坎河到马六克（Melak）的旅程需要一天一夜。之后乘车继续前行，途中会经过不时需要急转弯的道路，还有成排的上百年树龄的榴莲树。

- Itaak dua Kakaah nongko mo Kampukng Eheng, orooq mo bila dayaq Sunge Makapm, pengemooq sunge mo Kalimantan Timur. Antaai nujuq laro, mali manaan ete Balikpapan la Samarinda. Ete Samarinda Neeq duaq Maaq meli nyaang kapar sunge, berbayaq ampetn mali yaq oit dagakng la Kabupaten Kutai Barat beroh la Kabupaten Mahakam Ulu, duaq Kabupaten mo ataakng Sunge Makapm yaq bila dayaq.

Anaan mali suncukng Makapm ete Samarinda kolaatn eraai olo eraai malapm bayuq empeq la Melak. Ete aroo mali nyaang oto, nete lalaq yaq naan pede sengkaa, naan pede lalaaq yaq belengkoot entu, samer taq neau bereriu puutn kalaakng yaq puq mentekak remangkap, yaq puq kenuhaq beratus tautn.

- Hanyin menghabiskan waktu duduk di beranda lantai atas kapal dan melihat rumah-rumah penduduk di perkampungan. Tak lama, aliran sungai masuk ke wilayah yang diapit hutan lebat. “Pak, hutannya seperti yang ada di zaman dinosaurus! Pohonnya besar-besar!”

Monyet-monyet yang berlompatan, kawanan burung enggang dengan suara yang keras terbang di kejauhan, dan bunyi air yang disibak kapal sungguh mengagumkan buat Hanyin. Ibu tersenyum-senyum mengamati Hanyin yang tak henti berseru keheranan melihat semua yang ada di sekitarnya.

- 韩音坐在船的甲板上瞭望村里人家的房屋来打发时间。不久之后，河流流入了两侧全是茂密森林的地区。“爸爸，这片森林好像是恐龙时代的！树好大啊！”

跳跃的猴子，远处飞翔的一群犀鸟发出的叽鸣声，以及船只撞击河水发出的声音，这一切着实让韩音惊叹不已。

妈妈看着对周围一切感到惊叹的韩音笑了。

- Hanyin epuq olaaq tuat pede bila tempuaq kapar yaq bila mo, neaau belaa-belaai pede kampukng-kampukng yaq delalotn. Beau olaq lipaas iro, kapar terus suncukng lalo lati yaq bengkaar empaii-empaii. “Maaq, naan bengkaar mentutn keaq watu dinosaurus ro! Pu’utn kayuq yaq mencolaai-colaai!”

Deoq ditatn boruq kodeq yaq tampas, wah naan lai abatn totoh tongaau yaq tempuq lalo ete orooq, ongaau yaq waleq entu, tenameh ongau danum ete yaq mempokak ete tempuaq kapar, enaq Hanyin ehau gerenih. Neeq omok osoopm kitaq Hanyin beau leah mencarang on ngauq esaq yaq ditatn mo dirikng sunge.

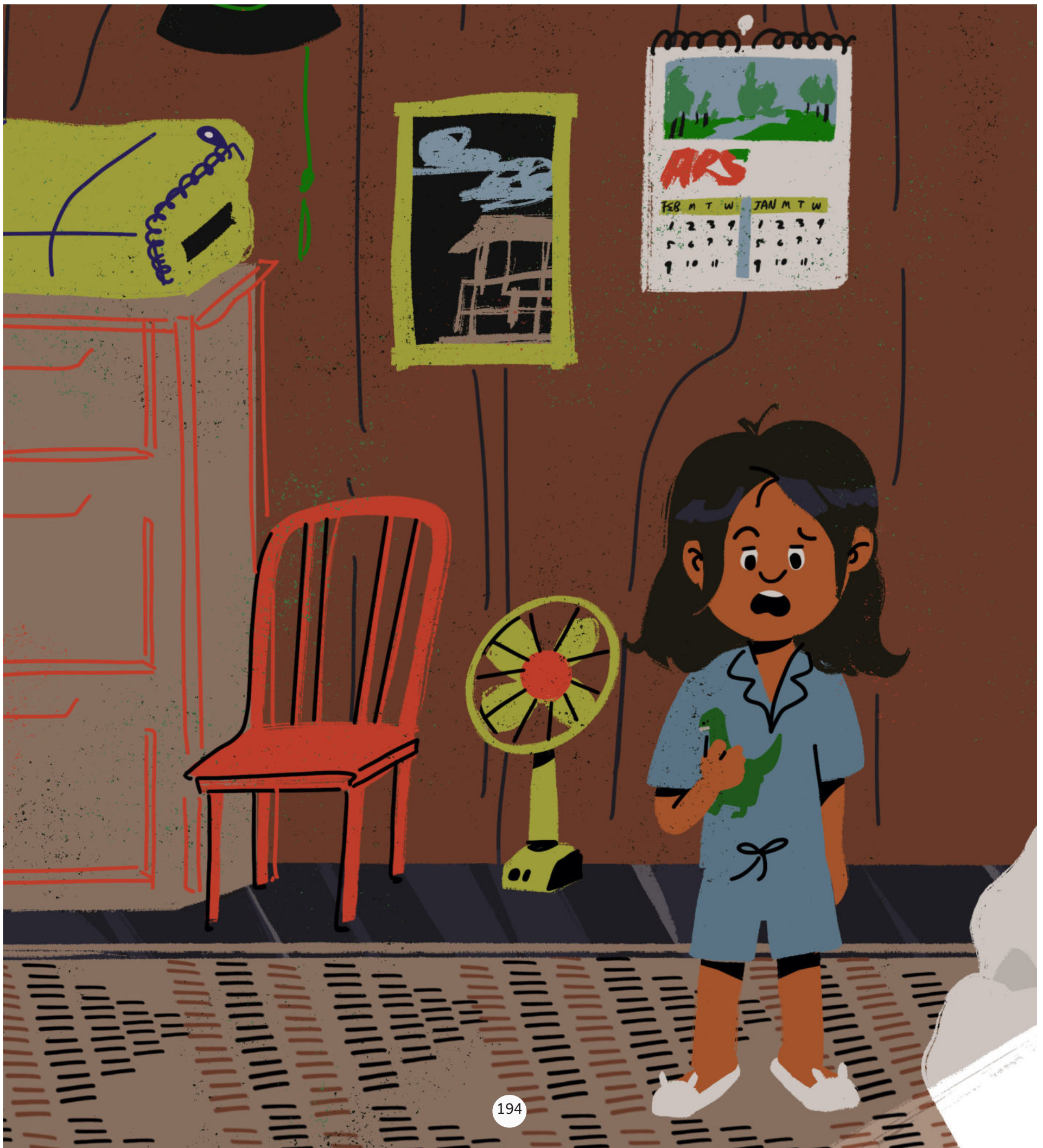

- Di sore hari, mereka baru tiba. Kakek dan Nenek senang sekali melihat Hanyin. Selama ini, mereka hanya melihat Hanyin dari foto yang dikirim Ibu dan Bapak. Ibu memeluk Nenek seraya bertanya. “Apa kabar *Neeq*?” “*Neeq* itu berarti ibu dalam bahasa Dayak Benuaq. Kalau bapak, dipanggil *Maaq*. Ah, nanti Hanyin bisa belajar sendiri ya sama Nenek. Oh ya, kalau untuk nenek, kau bisa panggil dengan menyebut *Itaak*. Kalau kakek, itu *Kakaah*,” ujar Ibu.

- 下午他们才抵达外公和外婆家。外公和外婆看见韩音后很高兴。到目前为止，他们只从爸爸妈妈发过来的照片中看到过韩音。妈妈一边抱着外婆一边问道：“聂克（*neeq*）还好吗？”“聂克在达雅本努阿克族方言中是母亲的意思。如果是父亲，则被称为马阿克（*maa*q）。哦！以后韩音可以自己跟外婆学习。对了！如果是外婆，我们可以叫益达克（*Itaak*），而外公的话我们可以称呼为嘎嘎阿（*kakaah*）。”妈妈说道。

- Epuuq la bilaa doyakng mali bayuq empee. Itaak duaq Kakaah ehau entu kitaq Hanyin. Kolaatn ohoq mali kitaq ete poto beneq yaq benahit Neeq duaq Maaq. Neeq ngepakng Itaak, samer nokaai, “Meq bueq-bueq lei ko Neeq?”
“Neeq aro sua ongaau Dayak Benuaq, men sua ongaau Pahuq yaq tenaq Ibu. Men Maaq sua ongaau Pahuq yaq tenogeq, Bapak. Ah Hanyin tauq ko sentayapm edoq ampetn Itaak ko atih. Oi...Itaak aro men sua ongaau Pahuq yaq tenokaai Nenek. Men Kakaah, yang tenokaai tenaq Kakek,” tokaai Neeq.

- Hari sudah gelap. Kakek dan Nenek bilang sebaiknya mereka segera mandi, makan, lalu beristirahat. Ketika waktu tidur tiba, Hanyin terkejut. Ia hanya menemukan bantal bertumpuk di atas tikar. “Di mana kasurnya? Tempat tidurnya?” keluh Hanyin.

Belum apa-apa, Hanyin merasa badannya pegal-pegal. Ia rindu tidur di kasur kamarnya sendiri, di kota. Hanyin bertekad besok pagi ia akan meminta Ibu dan Bapak untuk tidak berlama-lama di rumah Nenek dan Kakek. Satu atau dua malam saja sudah cukup.

- 天已经黑了。外公和外婆叮咛他们最好马上去洗澡，然后吃饭，之后休息。到了就寝时间，韩音吓了一跳：她只看见放了枕头的凉席。“床呢？床在哪儿？”他叹息着。

还没开始，韩音就感觉到自己的身体有些酸痛。他怀念起在城里自己房间的床上睡觉。寒音暗下决心，明早她要说服爸爸妈妈不要在外婆家逗留。住一两个晚上就够了。

- Olo puq batukng la bila doyakng.
Itaak duaq Kakaah nokaai, lebeh bueq ka nuus elih, bayuq maan, lipaas iro takaaq tehur. Empeq watu lokuq turi, Hanyin tekejat kitaq ongaan denyeen apaai raraq beroh unaan beneeq. Lameq tilam? Ongook turi?
Setika emputn Hanyin puq keaq meluhuukng. Ongaan lingoq turi sua orook ongook ongaan turi edoq, mo kota. Hanyin nokaai sua asakng, kuriu atih atih oit Neeq duaq Maaq gagaaq uli, boteq olaaq mo belaa. Itaak. Eraai duaq malapm maha sukup.

- Hanyin membaringkan tubuhnya di tikar yang telah disiapkan untuknya. Tiba-tiba matanya terasa berat. Ia memejamkan mata sebentar. Ketika ia membuka mata lagi, hari sudah pagi! Ternyata tidurnya semalam baik-baik saja. Tidur di tikar ternyata tidak membuat pegal, tidak kedinginan, dan tidak berkeringat juga seperti yang selalu ia rasakan kalau duduk atau berbaring terlalu lama di tikar plastik.

“Itu karena tikarmu dibuat dari rotan. Rotan bukan plastik. Meski sudah menjadi tikar, rotan berpori sehingga selalu bisa menyesuaikan dengan suhu sekitarnya,” kata Kakek.

- 韩音躺在为她准备好的凉席上。顿时，她的眼睛变得很沉重。她闭上眼睛片刻。当她再次睁开眼睛时，已经是早晨了！原来她昨晚睡得不错。睡在凉席上原来并不会让她感到酸痛，不冷，也不会出汗，不像她在塑料凉席上坐下或躺太久一样。

“那是因为你的凉席是用藤条做的。藤条不像塑料。即使被做成了凉席，但它还是多孔的，所以它总是能适应周围的环境。”外公说道。

- Hanyin lokuq mo apaai yaq puq beneraakng kalaaq ongaan. Engke royop matatn ongaan kakatn turi. Ongaen pirapm eraai empur. Watu kolaat oliq, neaau puq mawa! Uhaatn turi jenak malapm de. Oii, turi mo apaai raraq beau enaq meluhuukng. Beau merarepm, beau ngisaakng lai keaq men turi olaaq mo punaan apaai plastik.

“Apaai raraq iro tenenan ete uwe. Abaq ete plastik. Beleq puq jadi apaai, we iro naan luakng yaq merinik-rinik, mekaq iro apaai tauq sengkenyaang ampetn esaq yaq sengkeriniq,” tokaai kakaah.

- Sehabis sarapan, Kakek mengajak Hanyin ke hutan yang tak jauh dari rumah. “Kakek ingin kamu melihat rotan dan bagaimana orang-orang mengerjakannya,” kata Kakek.

“Hutannya lebat, Kek?”

“Kamu takut masuk hutan?”

“Tidak, Kek. Aku malah mau masuk hutan yang lebat seperti di cerita-cerita dinosaurus!” balas Hanyin yang membuat Kakek tertawa. Untuk membuat tikar, perajin pergi ke hutan untuk memotong rotan. Rotan adalah tumbuhan merambat, berbatang langsing, tinggi, beruas, tidak berongga, dan berduri. Karena rotan merambat di pohon yang tinggi, perajin terkadang harus memanjat pohon agar mendapatkan batang rotan yang bagus.

- 吃过早饭，外公带韩音去了离家不远的森林。“外公想让你看看藤条，看看人们是怎么做凉席的。” 外公说道。

“森林很茂密吗，爷爷？”

“你怕走进森林吗？”

“不，外公，我反而很想踏入茂密的森林，就像那些恐龙故事里说的一样！” 外公笑了听着韩音的回答。为了编织凉席，工匠们到森林里取藤，它是一种细长高大，实心多刺的藤蔓。因为藤条在高大的树上蔓延，工匠们有时不得不爬树才能得到好的藤条。

- Lipaas meko, Kakaah oit Hanyin manaan la lati, beau orooq ete belaii.

“Kakaah kakaatn ko kitaq pu’utn uwe, tauq kelemeq ulutn mikaat uwe kalaaq apaai,” tokaai Kakaah.

“Bengkaar mentutn, yaq Kakaah?”

“Meq ko takut manaan sua bengkaar?”

“Beau Kakaah, ap malah teliq manaan sua bengkaar, keaq kesah eso naan dinosaurus ro!” Kakah koka. Men kakaatn enaq apaai, pengenaq apaai diraq engko mikaat uwe la lati, uwe aro tumu terus ngerabaaq laiq kayu, oyus yaq keding, baneen yaq lempaas, beau beromookng tahui naan duiq, pemikaat uwe harus engket laiq kayuq antaai ngomaas oyus yaq mooq tahui mahing.

- Rotan dipotong-potong sesuai dengan ukuran yang dikehendaki, biasanya berukuran satu depa atau satu jengkal orang dewasa. Lalu, potongan rotan dirunti dengan cara menggosok-gosokkan bagian rotan yang keras pada sebatang pohon supaya mudah dibelah dan diwarnai.

“Buat menipiskan dan meraut rotan pakai sangaat, `kan, Kek? Dua lempeng besi yang satu sisinya tajam. Itu bahasa Dayak Benuaq, `kan, Kek?” tanya Hanyin.

“Eh, kamu tahu *sangaat*? Diberi tahu Ibu?” “Aku baca di internet, Kek!” Hanyin senang melihat Kakek keheranan karena ia tahu soal *sangaat*.

- 藤条根据所需的尺寸切开，通常是一个大人的臂展或一扎的长度。之后将被在树上摩擦并去除藤条较硬的部分，以便于切开和染色。“削薄和削尖藤条要用桑阿特对吧，外公？两块一侧带有锋利边缘的铁板。那是达雅本努阿克族方言吧，外公？”韩音问道。

“咦，你知道桑阿特！是你妈妈告诉你的吗？”

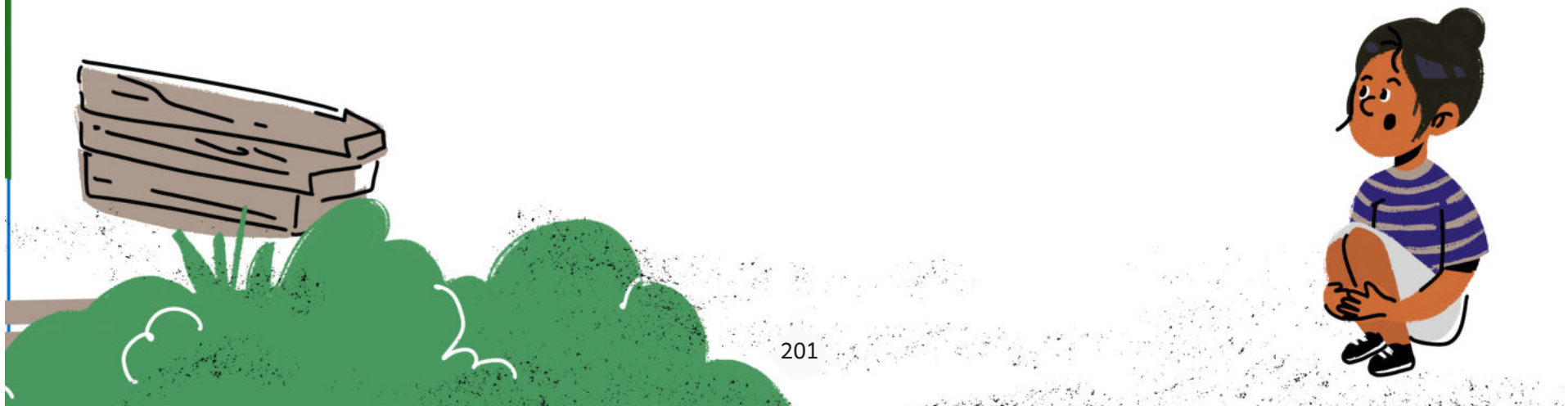
“我在网上看到的，外公！”看到外公对她知道达巴克而感到惊讶，韩音很高兴。

- Uwe benotak sesuai kemooq yaq dakaatn, peraaq yaq tenan dopaq jokar ulutn tuhaaq. Lipaas benotak bayuq ngoyaq la pu'utn kayuq adeq koyaq yaq lepas, aga uwe gampaang benokak, senangaat, seneleut beroh kenedataq.

“Ongok ngate beroh nyerekng uwe peraaq yaq pekng sangaat, yaq Kakaah? Duaq bilatn besiq yaq lepes erai bila tenan teraap. Iro ongaau Benuaq, yaq Kakaah?” tokaai Hanyin.

“Eh ko tauq esaq tenaq sangaat! Benentakng tinaam yaq?”

“Aap masa mo Internet, Kakaah!” ongaan ehau kitaq Kakaah yaq sengaah semaq ongaan tauq esaq tenaq sangaat.

● Kakek mengajak Hanyin kembali ke rumah. “Sudah siang, kita makan dulu, lalu kamu ikut Nenek ke rumah besar di tengah desa.” Sebuah mobil menunggu di depan rumah Nenek. Waktunya berangkat ke rumah besar.

“Ada apa di sana, Nek?”

“Kamu akan ke tempat kerja Nenek, melihat orang membuat tikar,” kata Ibu.

Lewat 45 menit, mobil berhenti di depan sebuah rumah yang memang besar.

● 外公带着韩音回家了。“已经中午了，我们先吃饭吧！然后你和外婆一起去村子中央的大宅院（Rumah Besar）。”一辆车等在外婆家门口。该出发去大宅院了。

“那儿有什么，外婆？”

“你要去外婆工作的地方，看人们做凉席。”妈妈说道。

四十五分钟后，车子停在一栋很大的房子前。

● Kakaah oit Hanyin uli la belai. “Epuq jelo, takaaq maan elih, lipaas aro atih ko nyaang Itaak ko la belai solai mo unar kampukng.” Naan eraai oto yaq entiq mo telamaq belai *Itaak*. Takaq engko la belai solai. “Naan oon esaq maro, Itaak?”

“Ko antakng engko la ongook Itaak ko enaq amuh, neaau ulutn enaq apaai.” Tokaai Neeq. Lalo 45 menit, oto beterengkaq mo telamaq belai yaq solai entu.

- Di halaman belakang beberapa perajin tampak sibuk dengan tumpukan helai rotan yang telah ditipiskan dan dipotong seperti pita-pita panjang.

“Nek, setelah dibelah dan ditipiskan, tikar bisa dibuat?” “Belum, harus diwarnai dulu. Bahannya bermacam-macam. Kalau mau warna hitam, rotan direndam di dalam lumpur lalu direbus bersama daun *rambutan* sambil dicampur dengan rantai besi. Setelah mendidih, rotan dibiarkan dingin selama semalam supaya warna hitamnya melekat kuat, lalu dibersihkan, dikeringkan, baru dianyam.” Hanyin tak mengira membuat sehelai tikar begitu repot. “Hanyin, dengan cara seperti itu tikarmu terasa nyaman ketika digunakan,” kata Nenek seperti membaca apa yang ada di pikiran Hanyin.

- 后院里，几个工匠正忙着处理堆积如山的藤条，这些藤条已经被削薄并剪成了长长的丝条。

“外婆，藤条被切开和削薄后就能做凉席了吗？”

“还不行，得先上颜色。用的材料有很多种。如果想要染上黑色，藤条得被浸泡在泥里，然后和红毛丹叶一起煮，同时与铁链混合。煮沸后，要先把它冷却一夜，使它染上的黑色渗透进去从而不易褪色。之后，藤条将被清洗和晒干，最后才能编织。”韩音没想到编凉席会这么麻烦。“韩音，这样你的凉席用起来会很舒服。”外婆说道，仿佛读懂了韩音的心思。

- Mo nataar odig, naan deoq pengenaq apaai ngelekukun telamaq tompok rawai yaq epuq seneleut, benotak keaq pita-pita yaq meremoq-remoq.

“Itaak, lipaas benokak, seneleut, meq apaai uhaatn tahui deraraq?”

“Male, yaq bali diraq kenedataq delih, adeq yaq metapm. Deoq ruyaq yaq senampur. Men kakaatn ngemetapm, ngerenapm rawai elih sua payaq empeq eraai malapm, lipaas aro bayuq nanak beroh dawatn kopeq senampur ampetn besitn rantai jala. Epuq lipaas gegorok, nengkekng, pejelap bayuq ngerenapm oliq sua payaq empeq eraai malapm, adeq botik metapm yaq beau lalih. Lipaas iro mereseh, mengerewe adeq yaq meaang bayu bisa deraraq.”

Hanyin beau tekantn nyangka men enaq apaai raraaq aro uheer gerenih. “Hanyin, siotn yaq tenenan keliro makaq yaq apaai ko bueq watu dopekng,” tokaai Itaak, keaq uhaq tauq esaaq yaq sua asakng Hanyin.

● “Ayo, kita lihat yang lain, Hanyin!” Nenek mengajaknya masuk rumah. Di sana ada banyak perempuan sibuk menganyam. “Inilah yang Nenek lakukan setiap hari. Nenek mengajari orang-orang kembali menganyam dan membuat tikar, keranjang, dan topi.” Barang kerajinan itu akan dijual ke kota. Hasilnya buat para perajin yang menganyam.

Setelah selesai memeriksa beberapa pekerjaan, Nenek mengajak Hanyin duduk bersama anak-anak perempuan sebayanya. “Hanyin, ini Runtai, kakak sepupumu, dia baru belajar menganyam tikar.” kata Nenek.

“Mau coba?” tanya Runtai.

Hanyin buru-buru mengangguk. Ternyata menganyam itu tidak mudah. Namun, Hanyin tak mau berhenti. Kalau hari ini belum bisa dan masih lupa mengingat arah helaian rotan, besok, besok, dan besoknya lagi bisa dilanjutkan. Sampai liburan selesai.

● “我们看看其他人吧，韩音！” 外婆让她一起进屋。在那儿有许多妇女忙着编织。“韩音，这就是外婆每天都在做的事情，她教人编织东西，编织凉席、篮子和帽子。”那些手工艺品将在城市出售，收到的钱将分发给那些编织的妇女们。

检查了一些工作后，外婆让韩音和一些同龄的女孩子坐在一起。“韩音，这是你的表姐伦黛（Runtai），她刚学编织凉席。”外婆说道。

“想试试吗？”伦黛问道。

韩音连忙点头。事实证明，编织凉席并不容易。但韩音一刻也不想停下来。如果今天还没有学好，还会忘记藤条编织的方向，那么明天、后天、大后天可以继续，直到假期结束。

● “Ayo takaq neaau la bila, Hanyin!” Itaak oit ongaan sua belaa. Sua dalapm naan deoq kabatn bawe pengenaq apaai perdekut ngeraraq. “Ohoq amuh Itaak yaq tenan popoh olo, Hanyin. Pentakng kabatn samaan sentayapm ngeraraq. Naan yaq enaq apaai, enaq gawaakng, enaq topi....” Esaq deraraq iro men puq solukng dogai la kota. Regaq yaq denyeen oliq la mali yaq pengeraraq.

Lipaas peresa amuh koeq yaq tenan mali pengeraraq, Itaak oit Hanyin tuat beroh kabatn tiaq bawe yaq kurakng lebeh erai umur ampetn ongaan. “Hanyin, ohoq Runtai, tukatn ko nuar sinaai, uhaq bayuq sentayapm enaq apaai,” tokaai Itaak.

“Meq kakatn sentayapm?” Runtai penik.

Hanyin gagaq tetukok. Beau nyanaq ngeraraq ohooq mahar gerenih. Tapiq Hanyin beau moyu kaduq. Olo ohooq male tauq, eso pipat lameq tiba mesek empaak rawai, keruman, keruman ampetn keruman oliq peresa ngauq. Sampai liburan solukng.

● “Kalau bisa, Hanyin ingin membuat sebuah tikar kecil bergambar.” “Bergambar apa?” “Dinosaur, Nek! T-rex!” katanya dengan semangat.

Kalau sampai liburan selesai nanti tikar buatan sendiri belum selesai, Hanyin mau membawa pulang tikar yang dipakainya tidur semalam. Tikar itu membuatnya tidur nyenyak.

● “若有可能，韩音想做一张带图案的小凉席。” “什么样的图案呢？” “恐龙，外婆！霸王龙！”她兴奋地说。

倘若假期结束了，自己亲手做的凉席还没有完成，韩音想把昨晚睡过的凉席带回家。

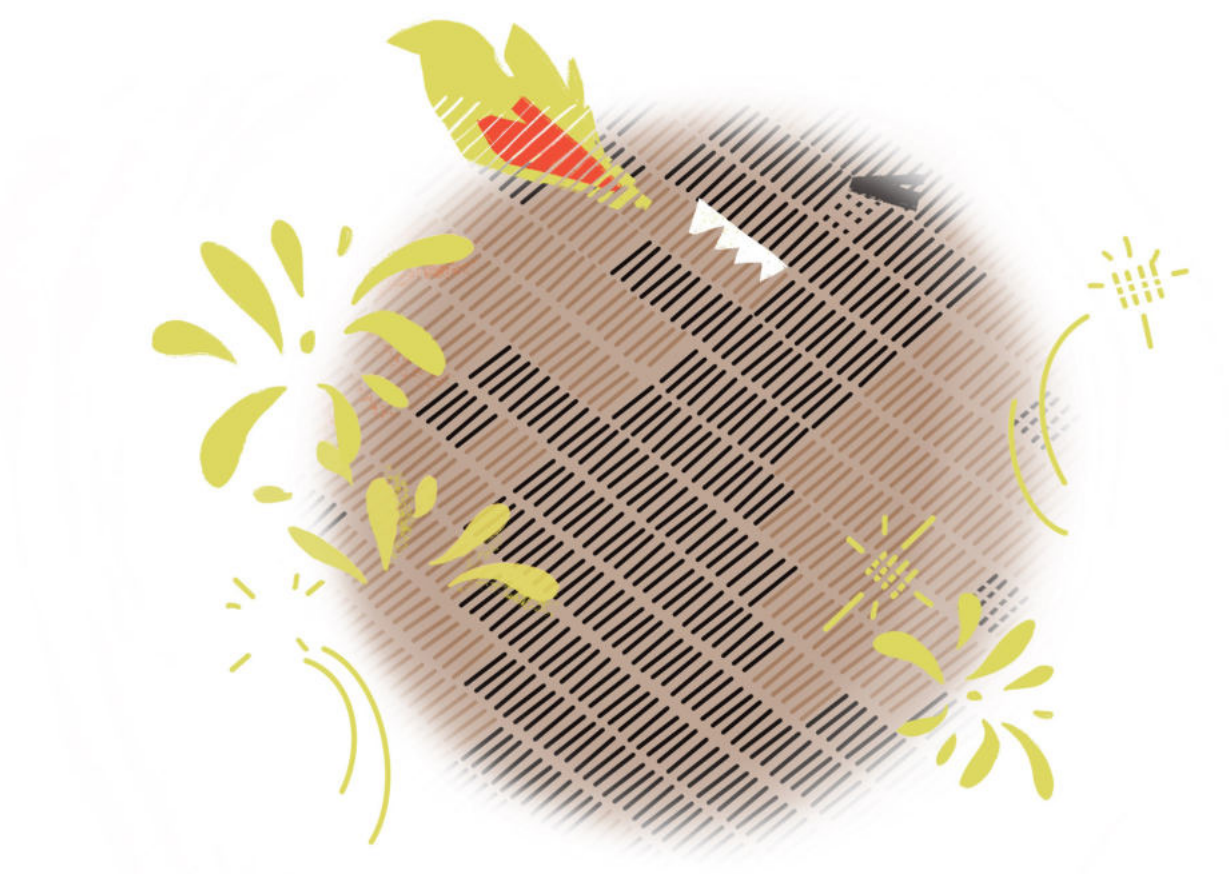
那张凉席能让她安心入眠。

● Men ngomaas, Hanyin kakatn enaq apaai keding beparapm.
“Parapm oon?”
“Dinosaurus, Itaak! T-rex!” tokaai ongaan ampeth ehau
gerenih

Men liburan aap orekng, tapiq apaai ap male lai solukng,
Hanyin kakaatn oit apaai yaq dopeekng ap malapm de. Apaai
aro enaq aap turi jenak.

2015 年，在库泰地区（库卡尔、库蒂姆和库巴尔）的 120 万总人口中，有 29 万人使用贝努阿克达雅克语。该语言不存在消亡的风险。

Keajaiban Mappalecce Bola

传统搬家的伟大壮举

作家:

Darmawati Majid

插画师:

Nur Agny Alawiah

地方语翻译 - 语言学家:

Nuraidar Agus

● Layar televisi di ruang tengah rumah kami menyala tanpa suara. Ambo' sedang memasang kembali kipas angin yang sudah ia bersihkan. Sudah satu minggu Indo' mengeluh tentang debunya. Saya duduk tak jauh di sampingnya. Ambo' dan Indo' adalah panggilan saya untuk Ayah dan Ibu dalam bahasa bugis.

"Udding, bisa ambilkan Ambo air minum, Nak?" Udding, begitulah Ambo dan Indo menyapa saya di rumah. Teman-teman SD-ku memanggilku Syarifuddin. Saya adalah ketua kelas 5 di sekolahku.

Saya bergegas ke dapur, mengambil gelas, menuang air, lalu kembali ke samping Ambo. Ia sepertinya haus sekali. Sekali teguk, air yang saya berikan langsung habis.

● Macculémupi televisié ri bili' tengngaé, naékia temmallessu sammenna. Ambo'ku tudang mappasang kipas anging iya pura napaccakarié. Simingguni tuli masussa nyawana Indo' naposaba awunna kipas éro. Enkaka tudang temmabéla ri benréna Ambo'ku'.

Udding, tabé Nak, talangakka' dolo' uwaé rinung!" Udding, iyanaro pattelaranna ambo-indokku ri aléku. Iyatosi sibawakku ri sikola SD-ku natellaka Syaripudding. Di kelasku iya' mancaji ketua kelas.

Mapperi-perina' jokka lao ri dapurengngé, uwalani kaca inungenna Ambo, nainappa utirikanni waé rinung. Kulaona paimeng tudang ri benréna Ambo'. Madekka senna uita ambo nasaba cicengmi nateggo' nacappu tona uwaéna.

●我们家客厅的电视机开着，但却被调整了静音。爸爸正在重新安装他清洗过的电风扇，布满灰尘的风扇已经让妈妈抱怨整整一周了。我就坐在爸爸旁边的不远处。

“乌丁，你能给爸爸弄点喝的水吗？”乌丁是爸爸和妈妈在家里叫我的小名。我的小学朋友都叫我夏利夫汀（Syarifuddin）。我是小学五年级的班长。

我冲进厨房，拿起杯子，倒了些水，又回到爸爸的身边。他看起来非常渴。一口气就喝光了杯子里的水。

●Udding, tabé Nak, talangakka' dolo' uwaé rinung!" Udding, iyanaro pattelaranna ambo-indokku ri aléku. Iyatosi sibawakku ri sikola SD-ku natellaka Syaripudding. Di kelasku iya' mancaji ketua kelas.

“Alhamdulillah *Ambo’na*, ada waktu tadi bersihkan kipas angin!” *Indo’* berseru dari dapur. Tangannya sibuk memisahkan daun kelor dari rantingnya. Sitti, adik saya, duduk di dekatnya, mempermainkan ranting kelor. Pada usianya yang dua tahun, ia sudah sangat cerewet.

Ambo' diam saja. Tangannya yang besar tampak kewalahan memegang baut kipas angin yang kecil.

Tidak lama, *Indo'* berkata lagi, “Untung rumah kita sudah tidak di pinggir sungai, ya, *Ambo’na*.” Saya mengikuti pandangan *Indo'* ke televisi yang menyiarkan berita tentang banjir.

Ambo' hanya menjawab, "Alhamdulillah."

Ambo' bukan orang yang gemar berbicara.

● Masaddani Indo'poléri laleng dapurengngé, “Alhamdulillah Ambo'na, takko engka muwannéng wettutta' pacakkari kipas angingngé!” Tappetti-petti' limanna Indo reppé-reppéi daung kiloro'é polé ri takké-takkéna. Engkatoi Anrikku', I Sitti, tudang ri céddéna Indo' tuli macculéculéi takké kiloro'é. Nappai dua taung umuru'na inaékiya temmaka-maka capilana.

Mamekkomi bawang Ambokku moloï jama-jamanna.
Tembaka sussana riita jari loppona mattenningngi bau'
biccu'na kipase' angingngé.

Dé' nasiaga ittana, metté'si paimeng Indo' makkeda,
 “Decénna bolata' mabélani polé ri wiring saloé, dii...
 Ambo'na!” uwaccuérini pakkittanna Indo lao ritelepisié ya
 mappabiritaiangngi karéba lémpe'é.

“Alhamdulillah”,... Mappébalivi Ambo.

Ambo'ku mémeng tannia tau maéga bicara.

“感谢上帝！爸爸终于开始清洗我们的电风扇了！”妈妈从厨房里喊道。她的手忙着把辣木叶子从树枝上摘下。我的妹妹西蒂（Sitti）坐在她的旁边，玩弄着辣木树枝。两岁的时候，她就已经叽叽喳喳很爱讲话了。

爸爸一句话也没说。他大大的手似乎握不住风扇的小螺栓。

不久之后，妈妈又说道：“幸好我们的家已经不在河边了，爸爸。”我朝着妈妈的视线看到了电视上有关水灾的新闻。

爸爸只回答说：“感谢上帝！”

爸爸不是一个爱说话的人。

[illegible]

● Dalam hati, saya mengiyakan ucapan *Indo'*. Banjir yang ditonton *Indo'* sambil memetik daun kelor itu tidak parah, tetapi cukup membuat panik warga desa itu. Anak-anak seumuran saya bahkan asyik-asyik saja membuka baju lalu mandi dengan gembira di air keruh itu.

“Hujan sekarang tidak bisa disangka-sangka.” Kulihat, *Ambo’* terdiam sebentar melihat layar televisi. Hanya sebentar. Setelah berkata itu, ia kembali sibuk dengan baut kipas angin. *Indo’* sudah selesai mencuci daun kelor yang akan dimasaknya menjadi sayur bening. Ia mengeringkan tangan dengan lap yang digantung di tiang rumah di samping lemari tempatnya menyimpan peralatan dapur. Sitti masih sibuk memainkan ranting kelor.

● Laleng atikku, upattongengi adanna Indo'. Sitongenna, iyaro lémpé' ri televisié, dé'to namasero loppona. Naékiya napatasséleng sennai pabbanuwaé ri laleng kampong. Iyatosi ana'-ana' siumurukku pada sipario-rio manengngi mitai lémpé'é polé. Napada lapessanni wajunna inappa pada cemmé-cemmé ri uwaé malu'é.

Mappesauni Ambo cinampe lalo, inappa patterusi adanna, “Makko mémeng wettu céddé’-céddé’é, tenisanna-sanna polé bosié.” Congani makkita lao ri siaranna telepisié, napajanengi karébanna lémpé’é. Dé’ namaitta, gilissi patterui jama-jamanna maparaka kipas anging. Naiya Indo, puratoni nabissai daung kiloro’na ya maélo nanasu ukkaju cinampe’. Naalani pallullu ya engkaé taggattung ri alliri bolaé, ri seddéna lamarié onrong uring na panci-panci addapureнна. Nalullu nennia napacakkarini madécé’-décéng limanna. Dé namabéla koromai engka mutoi anrikku I Sitti temmaka rennunna macculé-culéi takké-takkéna kiloro’é.

在心里，我很认同妈妈刚刚说的话。妈妈在采摘辣木叶子时看到的水灾并不算严重，但足以让村民们感到惊慌。和我同龄的小孩子们甚至开心的脱掉衣服，在浑浊的水里欢快地洗澡。

“如今的雨是不可预测的。” 我看见爸爸盯着电视屏幕停顿了片刻，但只有一会儿。说完，他便再次去忙风扇螺栓的事了。此刻妈妈已经洗好要用来做清汤的辣木叶子了。她用挂在柱子上的抹布擦干双手，柱子旁的柜子是他存放厨房用具的地方。而西蒂还在忙着玩弄辣木树枝。

[illegible]

● Desa kami pernah banjir. Banjir itu terjadi ketika saya duduk di kelas 3 SD. Sitti belum lahir. Hujan turun selama dua hari turut-turut. Tinggi air mencapai lutut *Ambo'*. Untung saja semua rumah di desa kami rumah panggung.

“Sungai di desa kita ini sebelumnya tidak pernah meluap,” *Ambo'* berkata pelan. Hari itu ia kelihatan marah. *Ambo'* bukan orang yang pemarah. Ia jarang marah. Kalau ia sampai marah, pasti ada hal besar yang menjadi penyebabnya. Namun, ketika marah, ia tetap diam. Kata *Indo'*, *Ambo'* kesal karena warga desa suka membuang sampahnya ke sungai: botol kaca, kemasan sabun, kemasan sampo, sapu bekas, dan lap yang malas dicuci.

“Padahal dulu airnya sangat jernih, sampai batu-batu di dasarnya bisa dilihat,” kata *Ambo'* lagi.

Saya jadi takut. Jangan-jangan *Ambo'* tahu saya pernah melempar gelas air mineral ke sungai itu.

● 我们的村子曾遭遇过水灾。那次水灾发生在我上小学三年级的时候。当时西蒂还未出生，雨连续下了两天，水的深度到达了爸爸的膝盖。幸好我们村所有的房子都是高脚屋。

“我们村里的那条河从没泛滥过。”爸爸平静地说道。他那天看上去很生气。爸爸不是一个脾气暴躁的人。他很少生气。他若生气了，那一定是事出有因。不过，当他生气时，他依然保持沉默，妈妈说，爸爸非常不悦，因为村民们喜欢把垃圾扔到河里：玻璃瓶、肥皂包、洗发水包、用过的扫帚、以及懒得清洗的抹布。

“其实以前的水是很清澈的，你甚至可以看到河底的石头。”爸爸又说道。

我吓坏了，或许爸爸知道我曾往河里扔过一个矿泉水瓶。

● Riolo, purato naelle' lémpé' kampokku. Kajajianna lémpé' éro, wettukku' mupa tudang ri kelas tellu SD. Wettu éro dé'pa najaji anrikku, I Sitti. Dua ngesso tuli bosì teppettu, mangalle'ni uwaéwé lettù ri uttuna Ambo. Décénna mua nasaba bolana pabbanuwa ri kampokku bola aju maneng mua.

“Ri olo salo di kampongngé dé’pa naengka nalle’i lémpé’.” Siseng mettéi Ambo, masame’ mani adanna. Iyaro essoé samanna macai-cai Ambo’, padahal aléna tannia urané paccai-caireng. Masagala mémeng macai. Biasanna polé cainna narékko engka pasabareng maloppo. Naékiya, komacaii, tuli mammekkomi bawang. Napanesaiaki’ Indo passabarenna Ambo’ macai, iyanaritu polé ampé-ampéna pabbanuwaé iyatuli makkabbéang barowo ri saloé, engka botolo’ kaca, pakkuli sabung, pabbukku sampo, passering solang, engkato pallullu’ majemmeng.

“Sitongenna, ri olo uwaéna saloé temmaka cinnonna. Mauni batu-batunna manessa maneng riita,” Napanessasi paimeng adanna Ambo’.

Uwangkalingani adanna ambo, siseng naomporina' tauu.
Aja' kennéng naissengngi' matti Ambo', makkada puraka'
makkabbéang botolo' palastik mineral ri saloé.

[illegible][illegible]

ዕለገሕ እጠገገገ ጠጠጠጠ ዐጠጠጠ ስህ። ዕጠጠ።
 ህጠጠ ገገ ገገገ ህጠ። ህጠ። እጠጠ። ጠጠ። ጠጠ።
 ጠጠ። ጠጠ።

[illegible]

● “Orang Bugis harusnya sangat menjunjung tinggi kebersihan,” kata *Ambo’* lagi. Hanya pada hari kami terkena banjir itu, *Ambo’* berbicara banyak sekali.

Ketika banjir reda, *Ambo'* memutuskan memindahkan rumah kami ke tanah lapang di samping rumah nenek, ibu dari *Ambo'*.

“Bagus di sana, tinggi tanahnya,” kata *Ambo*’.

Saya protes. Tanah lapang itu tempat saya dan teman-teman biasa bermain *mabboi*, yaitu permainan tradisional menyusun kaleng bekas yang dimainkan antardua tim.

“Mau-ki” kena banjir lagi?” *Ambo’* hanya mengatakan empat kata itu. Empat kata yang membuat protesku kabur ke sungai.

Memindahkan rumah? Bagaimana caranya memindahkan sebuah rumah? Dengan sulap?

“身为布吉人（Bugis）我们应该注重卫生。”爸爸再次说道。只有在洪水来袭的那天，爸爸才说了那么多话。

洪水退去后，爸爸决定把我们的房子搬到奶奶家旁边的一块空地上。

“那里很不错，地势很高。”爸爸说道。

我提出抗议。那是我和我朋友经常玩儿马波伊（mabboi 类似丢沙包叠瓦罐的传统游戏）的地方。

“你想再被淹吗？”爸爸只说了这几个字。但这几个字让我打消了抗议的念头。

搬房子？

如何把房子搬走？是用魔法吗？

- Makkedasi Ambo, “Idi’ manenna To-Ugié sitinaja masenna’ pakarajai apaccingengngé.” Taddua ngessomi bawang bosi, éh... napolé mua lémpé’é.” Siare’-aré mupa ada papparingeranna nennia minassanna Ambo’.

Ri wettu radde'-raddé'na lémpé'é, momponi pãakkéloreenna
Ambo' maélo paléccé'i bolaé lao ri lapanganggé ri
benréenna bolana néné polé ambo'ku'.

“Magello onrongngé komairo, nasaba’ mattanété tanana,”
mappanessai Ambo’.

“Ha? Upoloi adanna Ambo, Dék narenreng nyawaku mangkalingai adanna Ambo, nasaba’ iyaro tana lapangangé onrokku macculé-culé mabboi sibawa sibawakku’.

“Maélokiga tuli naremmé lémpé?” Iyanaro lappa adaé napakkuli-kuling Ambo’. Ada-adanna tonaro Ambo’ pajokkaka lao mitai saloé.

Mappaléccé' bola?

Pékkoga carana ripaléccé' bolaé? Culé bali'-bali' mata kapang?

[illegible]

● Bukan. Saya sudah bercerita ‘kan, kalau kami tinggal di rumah panggung? Tidak hanya keluarga saya. Semua warga di desa kami tinggal di rumah panggung. Lantai akan berbunyi seiring langkah kami di atas papan. Bunyi papan itu akan semakin keras ketika *Ambo’* yang berjalan. Rumah bagi kami orang Bugis bukan hanya untuk tempat tinggal. Saya ingat *Indo’* pernah bercerita itu saat rumah panggung kami sedang dibangun.

● Dé'! Kuwalupaiwi kapang curitai lebbih riolo makkedaé, bola uwonroiye iyanaritu bola aju, bola ya matanréwe allirinna. Taniyami bolaku'. Naiya bolana tauwé ri laleng kampong, bola aju mamessang. Rékko jokkaki riase'na papengngé, muni-uniwi dapara'na. Apalagi narékko Ambo' jokka riase'na, maka loppo uninna papengngé.

不是的。我忘记说了，我们是住在高脚屋。不只是我的家，我们整个村子的人都住在高脚屋。当我们踩在屋子里的木板上时，地板会吱吱作响。当爸爸走路时，木板的声音会更大。

८२. ॥ मन्त्रानाम्नामं नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥
 ८३. ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥
 ८४. ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥
 ८५. ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥
 ८६. ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥
 ८७. ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥
 ८८. ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥
 ८९. ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥
 ९०. ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥ नमो भूतानां त्रैलोक्ये ॥

● Pekerjaan membangun rumah kami dimulai dengan tukang menyiapkan tiang *posi bola* atau *tiang pusar*. Kata *Indo'*, tiang ini seperti dirinya, mengendalikan kehidupan di dalam rumah. Karena saya tidak mengerti, saya diam saja. Akan saya tanyakan kepada nenek nanti.

● 建造我们房子的工作始于工匠准备好珀西波拉（*posi bola* 意指栋梁）。妈妈叫Tiang Pusar（肚脐柱，意思为最中心的柱子，即栋梁）。这根柱子就像她一样，控制着房子里的生活。因我不明白，所以沉默不语。随后我会去问奶奶。

● Iyana tarette'na appattettongeng bolaku, ripakammulai mébbu alliri posi bola, iyamuto riasengngé alliri tengnga. Engka adanna Indo' makkedaé, iyaro allirié pada-padaí aléna, Aléna jennangi na missemanengngi atuongengé ri lalempola. Mamekkomanika bawang mangkalingai adanna Indo Nasaba dé' upahangngi aga bettuanna. Sangadi siruntupaka nene'ku narapii uwakkutanangngi bettuanna.

● ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥḥḥ
ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ, ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥ ḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥ
ḥḥḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ, ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥ
ḥḥḥḥ ḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥḥ ḥḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥḥ

● Ketika rumah panggung kami jadi, nenek membaca mantra, katanya untuk memagari rumah kami agar tidak bisa dimasuki orang jahat. Tentang rumah nenek, saya pernah mendengar cerita orang di kampung ketika menemani *Indo* berbelanja ke pasar. Mereka mendengar ada dua pencuri yang berniat mengambil ayam yang dipelihara nenek di bawah rumahnya. Ketika mereka baru mau memasuki rumah nenek, pencuri itu tiba-tiba berada di tengah laut. Rumah nenek hilang. Saya takjub sekali mendengar cerita itu. Ketika saya menanyakannya lagi ke *Indo*, dia diam saja. Saya baru ingat cerita itu ketika nenek membaca mantra pada hari rumah panggung kami selesai dibangun.

● 当我们的房子建好时，奶奶施了咒语。她说，这能让一股看不见的力量保护我们的房子，阻止坏人进入。

关于奶奶的房子，我陪妈妈去菜市场买菜时曾听村里的人说过。听说，曾经有两个小偷想把奶奶高脚屋下层的鸡偷走。当他们刚要进入奶奶家时，那两个小偷突然出现在海洋中。奶奶的家也消失了。听完这个故事，我觉得很不可思议。当我再次向妈妈问起时，她沉默不语。之后我才记得在我们高脚屋完工的那天，奶奶施了咒语的事情。

- Ada tujuh ruangan di rumah panggung kami. Teras untuk menyambut kedatangan tamu yang bukan kerabat, ruang tamu untuk bermusyawarah mengenai hari adat, dua kamar tidur, satu ruang tengah, dapur, dan kamar mandi. Jendelanya tinggi dan lebar-lebar. Angin dengan bebas masuk keluar rumah. Kipas angin baru dinyalakan ketika hari benar-benar panas atau ketika kami kedatangan tamu. Oh ya, tamu bagi orang Bugis adalah pembawa rezeki. Jika ada tamu, *Ambo'* akan bergegas meminta *Indo'* menyiapkan minuman teh atau kopi panas yang kami sebut dengan *air panas*, bahkan ketika tamu kami masih lima langkah jauhnya dari halaman rumah.

- 我们的高脚屋里有七个空间，分别是：露台用于迎接客人（非亲朋好友），客厅用于商议传统节日（招待客人除外），两间卧室，一间客厅，厨房和浴室。窗户又高又宽。房子能通风，空气自由进出。风扇只有在真的非常热或有客人的情况下才打开。噢，对了！对布吉人来说，客人是会带来财运的。若有客人来访，爸爸会立刻让妈妈准备热饮，甚至在客人离我们家院子还有五步之遥时就开始准备。

● “*Indo*’, mengapa tidak dibongkar saja bagian rumah itu satu-satu? Biar mudah dan lebih ringan diangkat?” tanyaku ketika pada suatu hari rumah *Aco*’, teman sebangkuku di sekolah akan dipindahkan agak jauh ke utara.

“妈妈，为什么不把房子的各个部分一一拆掉，让大家搬得更轻松更不费力呢？”有一天我向妈妈问道。当时，我学校的同桌阿奏（Aco）也要把他的房子搬远一点儿的北边。

- “Indo’, magai dé’ narilella’ taccéddi-céddi paréwa bolaé nainappa riakka’? Malomo na maringengngi, ga?”

Séuwwa wettu, méloná ripaléccé bolana sibawakku' riasengngé Aco, mabéla ko ri attang, maddepungeng to tauwé ri laleng kampong massédi marakka bola. Iyaro sibawakku Aco, sitdangekka' ko ri sikolaé.

[illegible]

- “Lama sekali, Nak.” *Indo*’ menjawab pertanyaanku sambil berhati-hati menuruni tangga. Di kepalanya, terjunjung sekarung kecil beras untuk dibawa ke rumah *Aco*. Saya menjinjing dua sisir pisang kepok dari kebun nenek. Di desa kami, ketika ada warga mengadakan acara, setiap warga yang lain akan menyumbangkan bahan makanan. Ada yang memberi beras, ikan, telur, pisang dari kebun, gula, dan ayam kampung.

- “太久了，孩子！” 妈妈一边回答，一边小心翼翼地走下楼梯。在她头上放着一小袋要带去阿奏家的大米，而我拎着两株从奶奶园地里摘来的萨巴香蕉。在我们村里，当有个居民举办活动时，其他居民都会捐赠食物。有人给米饭、鱼、鸡蛋、园地里的香蕉、糖和土鸡。

- “Mitta ladde’i, Na’!.” mappéballiwi *Indo*’ kuationaro mapata mola ri addénengnge no’ ri awa bola. Engka sikarung baiccu’ were’ najujung,’ maélo natiwi lao ri bolana *Aco*. Engka muto uwiccang dua seppé Utti Manurung riala polé ri dare’na Néne’. Makko mémerro abiasangeng ri kampokku’, narékko engka tau ri kampongngé pakangka séddi gau’, tungketungke’ lise’na kampongngé pada pabiasai aléna mabbéré anré-kanré. Engka mabbéré were’, engka mabbéré balé, ittello, utti polé ri dare’é, golla, nenniya manu’ kampong.

- ḥḥ ḥḥḥ ḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥḥḥ
ḥḥḥ ḥḥḥ ḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ, ḥḥḥḥḥ ḥḥḥ
ḥḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥ
ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥ
ḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥḥḥ ḥḥ ḥḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥ
ḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ
ḥḥḥḥ ḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ ḥḥḥḥ

● Pada hari yang telah dipilih *Ambo'* untuk memindahkan rumah kami, ibu-ibu membantu *Indo'* membuat kue di dapur rumah nenek. Ada *onde-onde*, *kolak labu kuning*, *barongko*, *bandang-bandang*, *bolu peca'*, *taripang*, *lapis utti*, *baje*, dan *doko-doko cangkuli*. Beberapa tandan pisang hanya disiapkan dan digantung di tiang-tiang atap untuk rumah baru, bukan untuk acara memindahkan rumah. Sepertinya semua kue dihidangkan pada hari itu. Sebelum acara dimulai, bapak-bapak disuguhi kue-kue itu bersama teh atau kopi.

● 爸爸选择搬家的那天，村里的妇女们在奶奶家的厨房里帮妈妈做糕点，有椰丝球（*onde-onde Makassar*）、南瓜粥（*kolak labu kuning*）、巴容郭（*barongko*）、班当班当（*bandang-bandang*）、波卢贝扎（*bolu peca'*）、搭里邦（*taripang*）、拉比西乌迪（*lapis utti*）、巴接（*baje*）和都郭都郭杖股里（*doko-doko cangkuli*）。有几串挂在屋顶柱子上的香蕉是为新房子准备的物品，并不是为房子搬迁活动而准备的。

那天，好像所有的糕点都上桌了。活动开始前，村里的叔叔伯伯们享用了糕点、茶和咖啡。

Wettu tanra esso pura napattentu Ambo' maélo mappaléccé' bola, pada turunni indo'-indo'é ri bolana Néne', maddepungeng maélo makkébbu béppa. Engka makkébbu ondé-ondé, kola' lawo, barongko, bandang-bandang, bolu péca', taripang, lapis utti, bajé, nenniya doko-doko cangkuli. Dé'gaga uwita béppa lai-laing. Siaré'-aré' utti mattunrung maélo rigattung ri pattolo coppo' bola barué, taniya parellu appaléccékeng bola.

Naiya béppa pura ripukangkaé maélo riappanréang ri esso malebbiéro. Ritenréwanna tauwé marakka bola, ripaddioloni orowanéwé pada manré béppa, napasiinung kopi na téng.

Ambo' maélo mappaléccé' bola, pada turunni indo'-indo'é ri bolana Néne', maddepungeng maélo makkébbu béppa. Engka makkébbu ondé-ondé, kola' lawo, barongko, bandang-bandang, bolu péca', taripang, lapis utti, bajé, nenniya doko-doko cangkuli. Dé'gaga uwita béppa lai-laing. Siaré'-aré' utti mattunrung maélo rigattung ri pattolo coppo' bola barué, taniya parellu appaléccékeng bola.

- Perlahan rumah kami mulai terangkat. Dengan aba-aba Pak Kepala Desa, *Ambo'* dan teman-temannya tahu kapan saatnya melangkah dan kapan saatnya berhenti. Aba-aba itu juga yang mengatur kecepatan langkah mereka. Dalam waktu kurang lebih satu jam, rumah panggung kami telah berpindah ke samping rumah nenek. Padahal jaraknya ada 500 meter!

Hari itu, dengan mata saya sendiri, saya bisa menyaksikan rumah kami berpindah setapak-demi setapak. Bahkan saya tidak sadar, teman-teman kelasku ikut menyaksikan. Sepertinya semua bapak-bapak di kampung saya ikut membantu. Saya tidak bisa menghitung mereka semua. Melihat *Ambo'* dan teman-temannya bisa membuat satu rumah besar berpindah tempat itu seperti sebuah keajaiban. Mereka bapak-bapak jagoan dari Desa Mallari', nama kampung saya.

- 我们的房子开始慢慢的被抬了起来。在村长的指令下，爸爸和他的朋友们知道什么时候该继续前进，什么时候该停下来。该指令也控制了他们的步伐。不到一个小时，我们的高脚屋就被搬到了奶奶家旁边的空地上，其实距离有足足500米呢！

那天，我亲眼看到我们的房子一步步地移动。我甚至都没有注意到，我的同学也过来观看。好像我们村里所有的叔叔伯伯们都来帮忙了。我已经数不清有多少人来了。看到爸爸和他的朋友们能把整栋大房子迁到别的地方真像奇迹一样。他们都是来自马拉里（Mallari）村的英雄好汉，那就是我村的村名。是一个南苏拉威西的小村庄。

● Ripammulani patarakka taccéddé-céddé’bola ajué. Mappallessu toni ada-ada pappangesinna Pak Kepala Desa, Ambokku’, nenniya sibawa-sibawanna iya maneng. Pura naisseng maneng, kéga wettunna jokka, kéga wettunna mangedda. Kurang lebbimi sijang ittana, léccé’ni bolaku’, padahal engka 500 météré bélana dipaléccé! Namaradde’ nennia madécénni tettonna paimeng bolaku ri benrénnu bolana Nénéku.

Iyaro essoé, uwita manessa bolaku' riakka ta'céddé-céddé Temmaka rennu pappénéddikku' mitai. Déna sedding upajenengngi sibawakku maneng iya engkaé polé. Samanna iyamaneng ambo'-ambo'é ya engkaé ri lalenna kampokku' pada turung manengngi mattulung. Tekkuisseng siaga ngaré' égana iyamanenro. Uwitanna Ambo'ku massibawa naullé pukangka gau maraja, iyanaritu mappaléccé' bola loppo, padamua sedding seuwwa keajaibang. Pada alénana manenro riaseng Ambo'-Ambo majetta monroé ri Kampong Mallari Iyanaro asenna kampokku, salah seddinna kampong ya engkaé ri kabupaten Bone, Sulawesi Selatanq.

[illegible]

● “Ambo’na, Udding. Makanan sudah siap.” Suara Indo’ mengagetkanku. Sitti sudah duduk manis di atas tikar pandan tempat kami biasa makan bersama-sama. Ambo’ bersiap-siap mencuci tangannya. Saya mengikutinya. Televisi sudah dimatikan.

● “爸爸，乌丁，饭菜做好了。” 妈妈的声音吓到了我。西蒂已经坐在我们吃饭时经常坐的班兰席垫上。爸爸准备洗手，我也跟随在后。此时，电视已经关掉了。

● “Ambo’, Udding. Lénne’ni anré-kanréwé, pada léccénni’ mabbura-bura” Kuani sammenna Indo’, napatassélekka’ sedding. Engka toni anrikku, Sitti, tudang madécéng ri tappéré dauttaé, iya biasaé ripaké mangappa narékko manréki’ massama-samang. Mangujuni Ambo’ bissai limanna. Maccinrola tona’. Ripeddéitoni Talapisié.

● ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭ
ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ
ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭ ᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ
ᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭ
ᑭᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭ ᑭᑭ
ᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭ ᑭᑭᑭᑭᑭᑭᑭᑭ
ᑭᑭᑭᑭᑭᑭᑭ

布吉士语（bugis 语）在 波内（Bone）、索鹏（Soppeng）、瓦久（Wajo）、巴鲁（Barru）、庞克普（Pangkep）、马洛斯（Maros）、斯达拉普（Sidrap）、宾朗（Pinrang）、新仔（Sinjai）、布鲁昆巴（Bulukumba）和 望加锡地区使用。使用人数约为 300 万。使用武吉士语的人也遍布整个群岛，例如西苏门答腊、楠榜、占碑、加里曼丹、西努沙登加拉省、巴厘岛、苏拉威西、马鲁古和巴布亚地区。该语言不存在消亡的风险。武吉士文字的使用不如语言活跃。

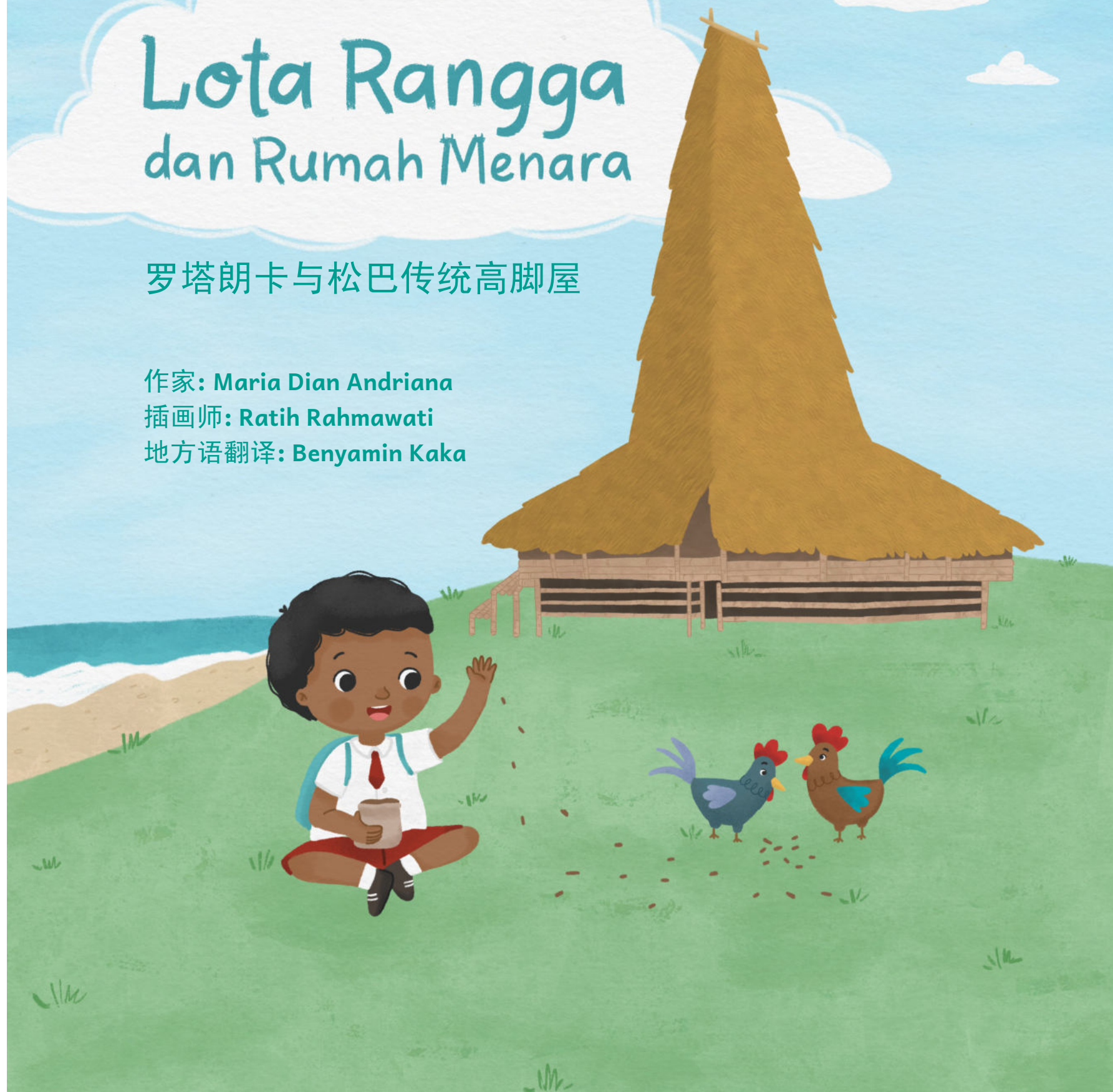
Lota Rangga dan Rumah Menara

罗塔朗卡与松巴传统高脚屋

作家: Maria Dian Andriana

插画师: Ratih Rahmawati

地方语翻译: Benyamin Kaka

-
- Asap putih membubung dari atap rumah. Mama pasti sedang memasak, perutku makin lapar membayangkan masakannya.

Namaku Lota Rangga, rumah kami terletak di desa kecil yang terletak di daerah Kodi, Pulau Sumba, Nusa Tenggara Timur.

Di utara Pulau Sumba terdapat Selat Sape yang berbatasan dengan Pulau Sumbawa, sedangkan di selatan terdapat Samudra Hindia. Jauh di sebelah selatan terdapat Benua Australia yang terkenal dengan kanguru, hewan yang mengantongi anaknya.

- 炊烟从屋顶升起。妈妈一定是在做饭，想象着妈妈做的美味饭菜，我的肚子开始咕噜咕噜作响。

我的名字叫罗塔朗卡（Lota Rangga）。我是长子，家里还有一个妹妹。我们的家位于东努沙登加拉省（Nusa Tenggara Timur）松巴岛（Pulau Sumba）科迪（Kodi）地区的一个小村庄。

北方是萨佩海峡（Selat Sape），与松巴哇岛（Pulau Sumbawa）接壤，而南边则是印度洋。而远在南方的则是澳大利亚，以袋鼠闻名，一种有袋类动物。

- Maha api kaka naka bolo pannu bughu, banotong inya tengero padede naka muyo hglu toboka akalambana kabugu, baku hereka papa dede.

Ngaragu Lota Rangga, ana kabana wupa ghagha mono ihani arigu. Umamayamma aini la dehe katappa tana Kodi, Tana Humba, Provinsi Nusa Tenggara Timur.

Todoro Utara Tanah Humba padouna Selat Sape, palika dengeni Tana Sumbawa haibongoko la selatan Padouna Lorro Hindia.. Maroyo wali la selatan ngoleka Benua Australia, laka daddu dengeni oro aingu kanguru, harangga loro anana.

- “Ma, aku lapar!” seruku sambil melepas sepatu dan mengintip ke kolong rumah. Dua itik dan seekor ayam sedang mengerami telur-telurnya.

“Cuci kaki dan tanganmu, Nak!” seru Mama dari dalam.

Aku bergegas mencedok air di ember untuk mencuci muka, tangan, dan kaki. Rasanya segar karena air menghapus debu, keringat, dan rasa penat sepulang sekolah. Kupanjat tangga bambu menuju balai-balai di beranda.

● “妈妈，我饿了！”我喊道，我一边脱下鞋子一边瞄向屋下。两只鸭子和一只鸡正在孵蛋。

“洗洗你的手和脚吧，孩子！”妈妈在里面喊道。

我从水桶里舀水洗了洗我的手、脸和脚。我倍感清爽，因为清水洗去了灰尘、汗水及放学后的一身疲劳。我爬上竹梯，来到露台上的大厅。

● “Inya, kukalabba!”kukawuloni tenggero haligudi haka boro witi mono kukatinguro lakabulunna, duya radi mono ihoni amanu, tengera kabukutona taluna.

“Loke hiki hawiti mono limanu, ana! Wena inya wali dou dolo.

Kuhokeka waiyo ela embero

Ku hokaya weyo ela ebero bahawani mata witi-limma rahaka aha gogor, orona waiyo opika akaroboko, waika butta waddi, kurahaya kadicoka ihigu.

Bakubali laha kolo. Kudeteni witi lete ogol, otu lakatodeteng tobolo.

- Rumah kami adalah rumah panggung, lantainya tidak menapak di atas tanah, tetapi ada kolong di bawahnya.

Turis asing kerap menanyakan tentang bentuk menara di atap rumah-rumah kami yang dapat dikatakan unik. Bangunan rumah seperti ini terdapat di kampung-kampung adat seperti di Ratengaro, Bukubani, Tosi, Toda, Wainyapu, Wee Lewo, Dokaka, dan masih banyak lagi.

- 我们的房子属于干栏式建筑，地板没有接触地面，而是架空的。外国游客经常询问我们建筑顶上的塔楼形状，这显示了松巴式房屋的独特性。类似这样的建筑通常出现在传统的村庄，如拉登阿罗（Ratengaro）村、布库巴尼（Bukubani）村、托西（Tosi）村、托达（Toda）村、外尼亚普（Wainyapu）村，还有 维伊勒沃（Wee Lewo）村、多卡卡（Dokaka）村等等。

- Umama yamma , umma katodeteng, sana karanda, mana kabu innana. Dawa tama enge bakalironggo apatana abughuna ngara ha ummama yamma, oro pahekeda.

Apata rupanaumma haingo bingo merena laparono harri haingo laparono, Ratigoro, Parono Buku Bani, Parono Tosi, Parono Toda, Parono Wainyapu, Mono Wee Lewo, Dokaka, mono danga waidipongoko.

- Menara rumah yang menjulang tinggi sekitar 15 meter atau 20 meter terlihat lucu seperti topi kerucut bagiku.

Bapak bilang, makin tinggi menara di suatu rumah, makin dekat rumah itu pada tempat Marapu, yaitu roh suci para leluhur kami.

Menara terletak tepat di tengah rumah, di atas tungku, berbentuk segi empat melancip ke atas dengan rongga di dalamnya.

Ada dua kayu dipasang seperti tanduk di ujung atap yang disebut dengan kadu.

- 房屋的塔楼大约15米高，也有20米高的，我觉得塔型非常有趣，像一顶圆锥形的帽子。

我爸爸说，房屋的塔越高，房屋就越接近马拉普（Marapu），也就是我们祖先圣灵的地方。

塔的位置就在房子的正中间，在炉子的上方，形成一个向上逐渐变细的空心矩形。

在屋顶的顶端架有两根像牛角一样的木头，称之为卡杜（kadu）。

- Tolokona umma lapa tollocong, agana, haka bulu limma meter (15 m) baku iceya kumadit, mere gobe bolo.

Wena bapa, helutobo amadetena, tolokona umma helutobo wadi, tukena padouna Marapu. Padouna hamogho bihana ngarra ambu-nuhi ma yamma.

Padouna atalokana pahi pahi la paduana, toboya padouna roboko panu kalurra, patanggo watu tulus tallu buyo, la hongo watu tulus diki padouna api Mono padoutunungo ghai mati. El tokonaaingo ghayopatehukongo, merek kadu, papa ngarongo kadu bughu.

- Pandanganku menjadi gelap ketika memasuki rumah. Dulu aku tidak tahu mengapa begitu, tetapi kemarin Pak Guru mengajarkan bahwa ketika berada di tempat terang, mata menangkap cahaya melalui sel kerucut pada retina, sedangkan ketika kita masuk ke tempat yang gelap cahaya ditangkap oleh sel batang.

Bila sel batang terlambat mengambil tugas dari sel kerucut, pandangan menjadi gelap sesaat.

Aku akan menceritakan keajaiban mata ini kepada adik perempuanku, Tamo Inya.

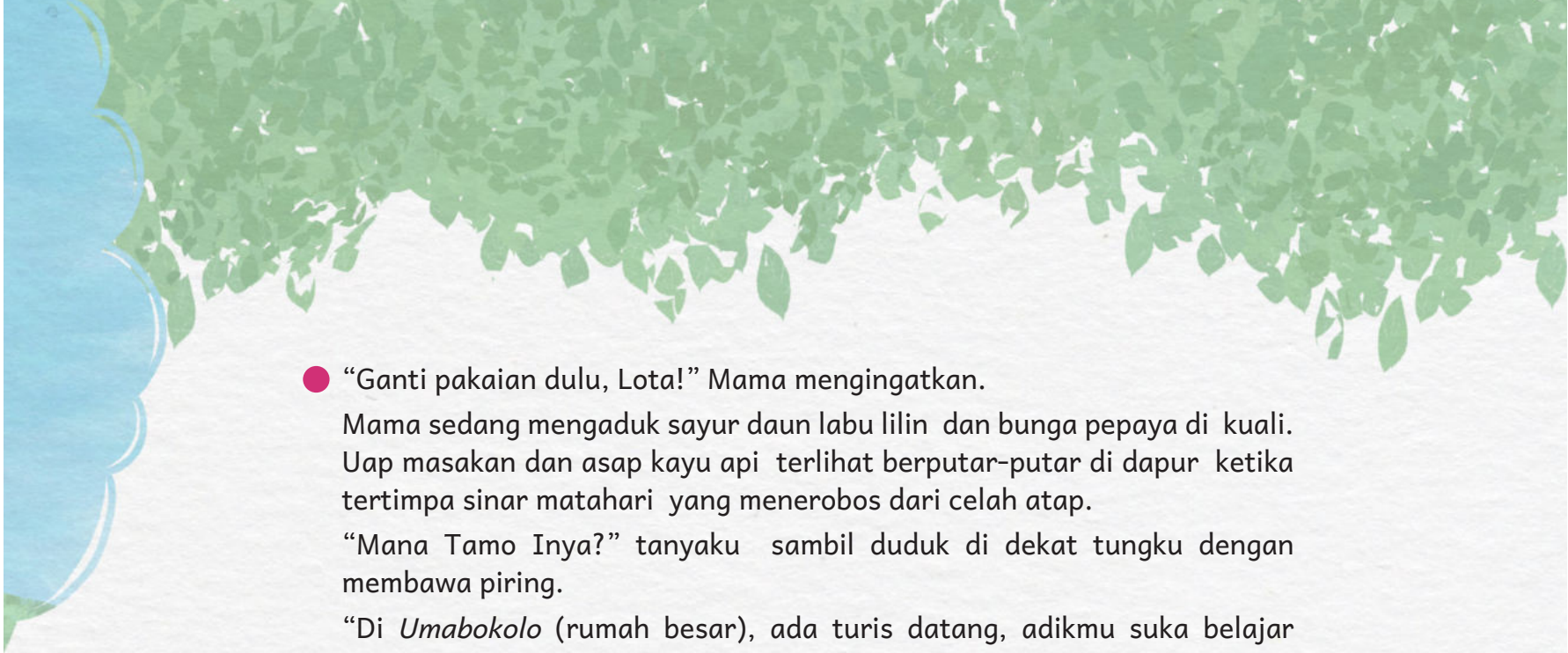

● 一进屋，我的视线就变暗了。以前我不知道为什么，但昨天老师解释说，当人处在明亮的地方时，人眼是通过视网膜上的视锥细胞捕捉光线的。而当人进入黑暗的地方时，光线则是由视杆细胞捕捉的。假如视杆细胞来不及接管视锥细胞的工作，则会导致视线短暂变暗。

我要把这个关于眼睛的趣事告诉我的妹妹，塔墨银雅（Tamo Inya）。

● Baku harani laka pandu, baku tamani umma, atu jaku peghengo peneba hainya. Dimoko etu wimolo aha Bapa Guru pakanekega penewena eba aika padou magohokana mata bana donggoloya amagohoko. Liyo lahongo kabihu diaka batama lada doukapandu, ama gohoko, dogol wainiki kalarit polona. Kalarit polona bana nga-ngahika bana deke taguna wali laka biru, naka pandu haka bandaksa. Ku ngara kedekuni pata hainya iyiyo amata ela barana lawinyegu, Tamona Inya.

-
- “Ganti pakaian dulu, Lota!” Mama mengingatkan.

Mama sedang mengaduk sayur daun labu lilin dan bunga pepaya di kuai. Uap masakan dan asap kayu api terlihat berputar-putar di dapur ketika tertimpa sinar matahari yang menerobos dari celah atap.

“Mana Tamo Inya?” tanyaku sambil duduk di dekat tungku dengan membawa piring.

“Di *Umabokolo* (rumah besar), ada turis datang, adikmu suka belajar bahasa Inggris,” kata Mama sambil mengisi piringku dengan nasi jagung dan sayur.

- “先换衣服，罗塔。” 妈妈提醒道。

妈妈正在搅拌锅子里的南瓜叶和木瓜花。当阳光从屋顶的缝隙中照射进来时，我能看到烹饪产生的雾气和柴火产生的烟雾在厨房里盘旋。

“塔墨银雅在哪里？” 我端着盘子坐在炉边问道。

“在*Umabokolo*（氏族公社），有游客过来，你妹妹喜欢学英语。” 妈妈边说边把玉米饭和蔬菜放在我的盘子里。

- “Kahelu doudi hakare Lota,” wena inya bana pa apingo.

Inya tengero koboruna roghe rou karabbu monowalla kaloghu dawa laka bera, amahuna papa dede mono mahapinya aka hudu api, iceya bana niku-nikuna la robok bagheneya mogohokona bi lodo bana monoro hongo mono bughu.

“Geni Tamo Inya?” wegu baku kaliereni, baku tenger lodogu labara tultur, tenger ketegu tobbo.

“Onni la umma bokolo, aingi dawa tama laduki, arimu heke bainya paneghe dawa Inggris.” Wena inya tenger handukona muyo tagani tobogu mono roghe inya lamaghana mangawuna reba.

- “Ambil sendiri ikan di *rem’ba*,” mama menggerakkan kepala ke arah *rem’ba*, yaitu anyaman dari daun pandan laut yang digantung sebagai tempat meletakkan piring-piring berisi lauk pauk.

Mama menganyam sendiri *rem’ba* di rumah kami.

“Kalau mau daging juga boleh.” mama menawarkan.

“Untuk nanti malam saja.” Kataku.

Di bagian bawah *rem’ba* tersimpan daging kerbau asap.

Nenek dan mama biasa menggantung daging di atas tungku untuk mengawetkannya. Kami tidak punya kulkas.

Panas dari bara api kayu *kosambi* mengasapi daging hingga masak, sehingga daging menjadi awet dan beraroma harum.

- “你自己从勒恩巴（*rem’ba*）拿鱼肉吧！”妈妈用头指向勒恩巴，它是用海班兰叶编织而成的，挂在墙上用来放置装有配菜的盘子。

妈妈在家里自己编织勒恩巴。

“如果你想吃肉也可以。”妈妈补充到。

“等晚上再吃肉吧。”我回答道。

在勒恩巴的底部储存了熏制的水牛肉。

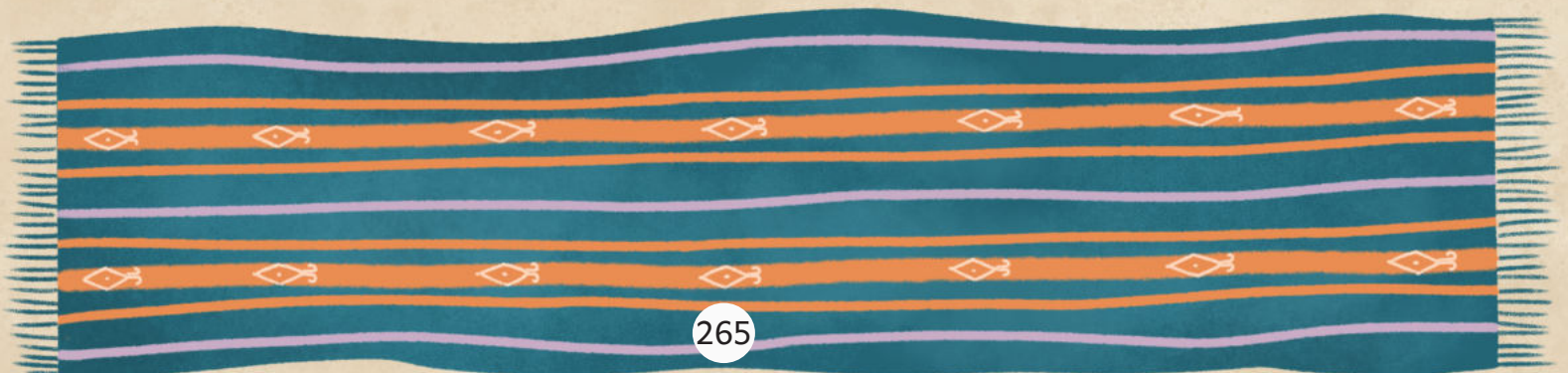
奶奶和妈妈通常把肉挂在炉子上保存。我们没有冰箱。刺果木（*kosambi*）木头燃烧产生的热量会把肉熏熟，并使肉不易腐烂且持久芳香。

- Inya ladikirini aka takuna areba, pamagha nango wali la roupanda hingi waimahi, paterengo padongo roghe. Inya lamaghana mangawuna reba la umma yamma.

“Baingo kabiyo waddi,” wena inya bana patoworo ngandi hemebaka hudongo, weguk.

Lakabu reba, aingo kabiyo pataya lamaha api ambugu mono inya dadi baterengo kabiyo la pannu tulus pamarokotin oronga jaingo kawi es.

Abono wali lama laga komi hadeweroka akabiyo tundu lappa bana mami, mangara dahaka monuumamih mono wumamih-mono wu hiriti.

● “Terimakasih, Ma,” kataku gembira mengambil ikan kakap goreng. Ikan itu hasil tangkapan bapak.

“Lahap sekali makanmu,” mama tersenyum gembira.

“Tentu saja, karena perutku lapar, apalagi nasi jagung, ikan, dan sayurnya enak.”

Mama tersenyum lalu membungkuk untuk menarik kayu kosambi yang membara dan menjauhkannya dari tungku. Itulah cara Mama untuk mematikan api tungkunya.

● “谢谢，妈妈！”我高兴地拿起炸鲷鱼说。那条鱼是爸爸抓的。

“你吃得可真香啊！”妈妈开心地笑了。

“当然啦！因为我肚子饿了，玉米饭很好吃，鱼和菜也非常美味。”

妈妈微笑着弯下腰把正在燃烧的刺果木木柴从炉子里拿出。火很快就会熄灭，这就是妈妈熄灭炉火的方式。

● “Pawalikiyak Inya,” weguk baku ege bekeyaka igha kawalaka pahonggo, igha pangolena bapa.

“Kahapango apata mumu,” wena inya mono lahamumur daha ati.

“Haimemengok, oro kalambana akabu, ena muyo ngagha wotor mono bokolo.”

Hamur roka inya, tenger mokona tinguhi haka hupu komi, manga malagada, pamaroudi wali la tultur. Api la badaka, hai dounaka apata padaapi la tultur.

- Bapak membuat sendiri tungku itu, sama seperti dapur di rumah-rumah tetangga, yaitu dengan meletakkan kayu pembatas mengelilingi bidang dengan luas kira-kira 1,5 meter persegi.

Bapak mengisi pembatas itu dengan batu kerikil dan tanah yang dipadatkan dengan air, ditekan-tekan, lalu ditimbun dengan tanah, proses itu diulang sampai pembatas itu menjadi sangat padat dan kuat untuk alas tungku.

Di atas bidang datar itu bapak meletakkan tiga bongkah batu kapur sebagai tungku yang melambangkan batu ayah, batu ibu, dan batu anak.

Mama dapat meletakkan kual, cerek air, atau ketel untuk menanak nasi di atas tungku dan menyalakan api dengan bahan bakar dahan kayu, ranting-ranting, atau daun kelapa kering yang diambil dari pekarangan rumah.

Kami tidak pernah kekurangan kayu karena ada banyak pohon yang ditanam atau tumbuh liar di kampung sebagai sumber bahan bakar.

- 那个炉灶是爸爸建造的，就像邻居家的炉灶一样，是用木头围起来的一个大约 1.5 平方米的区域。

在那个区域里，爸爸用碎石、土和水和成的材料填充，夯实，用土覆盖，然后反复填充土和水，直到炉子底部变得非常坚固。

在其平坦的表面上，爸爸放置了三块大块头的石灰石作为炉子，象征父亲之石、母亲之石与孩子之石。

妈妈可以在炉子上放大锅、热水壶或用来煮饭的饭锅，然后用从院子里取来的木头、树枝和干的椰子树叶生火。

我们从不缺木柴，因为村里有很多种植或野生的树木可用作生火的木柴。

- Bapa pandaha kangheng tultur, merektu lurona ngara habara umongo. Batahi ghakallurra agana lodona Harappa rehi (1,5m) hupuman hupun.

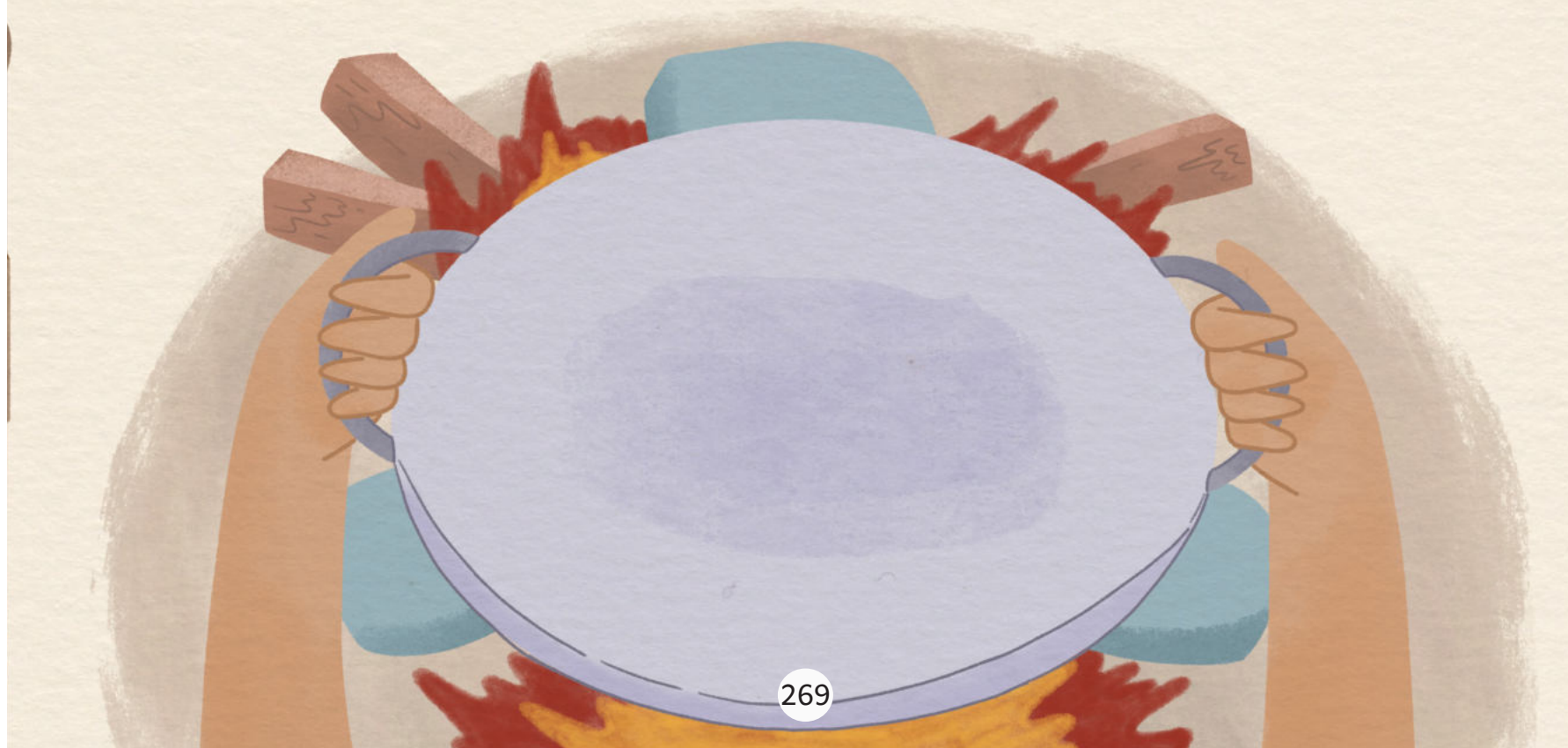
Ngara laka lurra dolo, abapa paihinki tana mono wala watu, menge hamijayaka wani wainyo-menge hana-hanaya menge wotiniki tana, enge ka bato boni tana mono waiyo. Ludu lappa bana-mattita wongo tultur.

Elpanuna abapa tahiku tallu buyo watu papali tulturongo tada dounaniki - watu bapa, watu inya mono watu ana.

Inya pi kongo bana wotiya aka mbera ghura kabeleko papa dede wongo muyo panu tultur, patu bulong api waingo karaga ghayo mono roka lama mati.

Pala deke lakadaghu umma.

Jaingo kurongo ghaya mati orona danga punge ghayo pawokongo. Bukul mangawuna eme laparono, di douka paghayo mati ngo.

- Tungku terletak di tengah-tengah rumah, sehinggapanasdariapinyadapatmenghangatkan seisi rumah dan nyala api menjadi sumber penerangan.

Di sisi luar tungku terdapat empat tiang utama yang juga mempunyai makna. Tiang utama terletak di kanan depan disebut tiang Marapu.

Marapu adalah roh leluhur kami yang memiliki kekuatan suci.

Kami memandang Marapu sebagai kekuatan yang bermata besar untuk melihat dan yang bertelinga lebar untuk mendengar.

Tiang rumah di kiri depan disebut tiang bapak, kemudian di kanan belakang ada tiang ibu yang terletak dekat dengan tempayan air. Sementara itu, di kiri belakang terletak tiang anak.

- 炉灶位于房屋的中间，所以来自火炉的热量可以温暖整个房子，火焰也能变成照明的光源。

炉外有四根梁柱，它们也富有寓意。位于右前方的主梁被称为马拉普之柱。

马拉普是我们祖先的圣灵，拥有神圣的力量。

我们把马拉普视为一股“拥有大眼睛可以观看与大耳朵可以聆听”的力量。

左前方的梁柱叫做父亲之柱，而后右方靠近水罐的叫做母亲之柱。孩子之柱则位于左后方。

- Tuluro aini lapa duna umma, tanaka abono wali la api, pama rowokoya ngara ihiumma mono lerukona, magohok wongo.

Laka raha tultur, aiwadingo poto gayo pogo bokol aiwadingo ihin, pogo bakolo doyo laka wana taboro tubol book, di douka pogi mata Marapu.

Marapu didouyaka dewa ambu-nuhi ma yamma manga kwahana bihana.

Yamma bama iceya Marapu dika apaghahima, “bokolo matana bana harango, mono mangarouka tilu belekona parongo wana.”

Pogo bakolo lakalaiyo, didouka pogo bapa, menglakikwana krabawawi didouka pogo inya barana, padouna padalu wainyo, pogo ana aini lakalaiyo krabawawi.

- Tiang utama dibuat dari kayu kadimbil yang kokoh dan kuat, sedangkan tiga tiang lainnya terbuat dari kayu jati putih. Di sebelah atas tiang utama dipasang cincin kayu. “Apa maksud cincin kayu itu?” tanyaku kepada bapak suatu saat ketika kami akan tidur. “Lambang kehidupan. Hidup manusia seperti lingkaran ada yang lahir juga ada yang mati,” kata bapak.

- 主梁由坚固的印伽属乔木（kadimbil）制成，而其他三根则由白柚木制成。主梁顶部安装了木环。

“那个木环有什么寓意吗？”睡觉前我问爸爸。

“生命的象征。人的生命就像一个循环，有的出生，有的死去。”爸爸说道。

- Pogo bakolo papa daha la ghayo kadibil lakatinggu ku mono modongo, tallu gayo pogo dadi waddi waingo ghayo jati kaka, el kokona pogo tawadini lele wali ghayo.

“Payaka ihinya lele?” kuka liereniki a bapagu, tenge ro maduruma.

“Tadana mopir. Mopirona tou piyo mereka kalele aingo la dadi-aingo mati,” wena bapa.

- Tiang dan kerangka rumah disusun dengan diikat menggunakan rotan atau akar tanaman dari hutan yang akarnya kuat sekali. Selain tali, kayu-kayu dirapatkan dengan memotong bentuk-bentuk siku yang bisa disambung, mirip mainan balok yang kulihat di sekolah PAUD dan ditancap dengan pasak kayu.

Biasanya bapak meletakkan hasil panen berupa padi atau jagung di dalam menara untuk persembahan bagi Marapu dan juga sebagai simpanan.

Terdapat beberapa tiang lain di bagian samping, depan, dan belakang rumah.

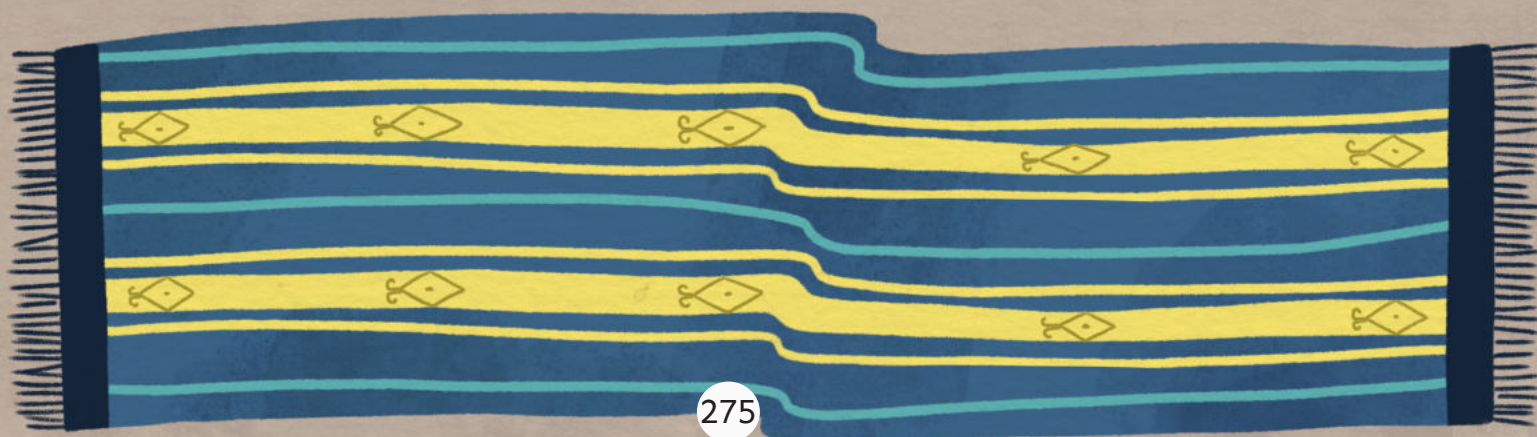
- 房屋的柱子和框架是用森林里取来的藤条或树根系起来的。爸爸和奶奶并不知道那个树根的名称。树根非常牢固。除了使用绳子以外，木头和木头还被粘在一起做成可以连接的拐角形状，就像我们在幼儿园看到的玩具积木一样，并且被钉入木钉。

爸爸通常会把收获的稻米或玉米放在塔里，作为对马拉普的祭品，同时也作为储备食物。

房子的侧面、前面和后面也有其他几根柱子。

- Pogo mono karaga umma, padinyokohiki mono patina wadiki wolo padeke wali laka daghu dolo. Bapa mono ambu japeghedi ngarara lolo ghaiyo lolo ghayo mondo langtakango, indi dimoka lolo-ghayo, ngarghayo kahahiki, mono katarrihi. Pa adgadiki mono kadughu hiki, mereka kadipu ghayo pa icegu laha kolo pa wokoniki pungenana.

Enge bapa bana wotihi ngara ihi mongo-pari mono wotor, tahi la umma dolo, taguna amarapu, mono bondolo muyo. Aiwadingo pogoheke, pataya ngara lawagiho na roukawede.

- Penutup atap rumah terbuat dari alang-alang yang dikeringkan dan diikat lalu disusun rapat di atas kerangka kayu dan bambu. Alang-alang yang sudah disusun tersebut menjadi tebal dan rapat. Kata bapak, atap di bawah menara harus landai agar air hujan mengalir turun dan tidak merembes masuk ke dalam rumah.
“Lota ingin melihat orang membuat rumah di tempat Bapak Bani Mete,” kataku.
“Ho... Mengapa suka melihat orang kerja membangun rumah?”
“Waktu guru bertanya tentang cita-cita, Lota bilang ingin menjadi pembuat rumah. Pak Guru bilang, artinya Lota ingin menjadi arsitek.”

- 房子的屋盖是用晒干后的芦苇捆扎而成的，然后紧密地排列在木制框架上。这些芦苇又粗又密。

爸爸说，屋塔下的屋顶必须是倾斜的，这样雨水才能顺流而下，不至于渗入屋内。

“罗塔想要看别人建造巴尼梅特（Bani Mete）先生的房子，” 我说道。

“噢，你为什么喜欢看别人盖房子？”

“当老师问大家的梦想时，我说我想成为一个能建造房子的人。老师说，这意味着罗塔想成为一名建筑师。”

- Pakaboko wongonya umma waingo rou ngingngo parabiko- pamarokot diki- ghohol hiki. Menge rapit hiki laka raga kogol. Waingo ogol ngingngo tebe mono padihodi.

Patakina bapa, kawede dou wawa wali la bughu, pahorotoya, tanaka wai urra dadi bana doro dou wawa, amba tama la umma dolo.

“Lota heke beinya ice toyo lada daha umma ela bapak Bani Mete,” wegu.

“Ho... pene beilangatakango ice toyo dari umma?”

“Tutu bana kaliereno guru, payaka pakabu atimu eme iha lodo, wena Lota baingo tou dari umma bapak, maka wena guru, diki baingo kekabaling arsitek.”

● “Oh begitu? Habiskan makananmu dulu, baru pergi.” Mama berdiri membetulkan sarung tenun yang melilit tubuhnya.

Aku mengangguk, meletakkan piring kotor sambil mengintip ke kolong rumah. Sekarang hari ke-15, telur akan menetas pada hari ke-21. Hatiku senang membayangkan akan mendapat delapan anak ayam.

Rumah kami memang bukan gedung bertingkat, tetapi terdiri atas tiga tingkat, yaitu bagian kolong di bawah untuk tempat tinggal hewan, lantai atas atau tingkat kedua untuk manusia, dan tingkat ketiga yaitu menara untuk tempat tinggal roh leluhur kami, Marapu.

● “哦，是这样呀？那你先吃完饭再走。”妈妈站起身来整理缠在她身上的织布纱笼。

我点了点头，放下脏盘子，同时瞄向屋下。现在是第十五天，小鸡将在第二十一天破壳而出。一想到会有八只小鸡出生，我就变得十分欣喜。

我们的房子不是高层建筑，但由三层组成：下层为动物栖息的地方，上面一层也就是第二层为人类居住的地方，而第三层为祖先安居的屋塔，马拉普。

● “Oh hainyaka? Mengdomuyo apa otum.” Inya dede mono padinyokoa a lowo patanungo papa lowona la ihinnya.

“Kupa nga uka” bodoloa tobbokotor, menge katingu roka, la kabu lunna. Henene hakabulu lima lodo.

Tallu manu apahaka pahi ngolegu manu iha lodo, atigu egek, kupa aganiki pene pata ngelegu manu iha lodo pahadapang baku ngole pandatopo ana manu.

Ummama yamma indi gudongoya, paka tadingo, dimoka paka tallu katadingo, elkabu lunna, padongo haranga lapaluna padongo toyo- la bughu umma dolo padouna dewa ambu-nuhi- Marapu.

- “Lota, yuk cari lulu!” ajak Ranu, temanku, yang berdiri di luar rumah bersama Isto dan Ghada, sepupunya dari Karuni. Kulihat mata mama berbinar mendengar Ranu mengajakku mencari lulu, rumput laut. Hmmm melihat orang membangun rumah atau ke pantai ? Sungguh pilihan yang sulit. Akhirnya, aku mengambil ember karet untuk tempat lulu dan melirik mama yang tersenyum cantik. Dia senang aku pun senang, berharap nanti malam menyantap lulu segar dengan potongan cabe dan bawang. Kami akan mengumpulkan lulu di antara batu karang sambil bermain di dalam gulungan ombak. “Ayooo!” seruku kemudian melompat turun dan berlari bersama mereka ke pantai.

● “罗塔，我们去找绿海藻（lulu）吧！”我的朋友拉努（Ranu）喊道。他和卡鲁尼（Karuni）村的堂兄弟伊斯托（Isto）和加达（Ghada）一起站在屋外。

我看到，当妈妈听到拉努叫我一同陪他们去寻找露露（海藻）时，妈妈的眼睛闪闪发光。

嗯，去看别人盖房子还是去海滩？这是一个两难的选择。

不过，我还是拿了用来装海藻的橡胶桶，并瞥了一眼笑得正甜的妈妈。妈妈若高兴我也就高兴，希望今晚能用切碎的辣椒和洋葱吃新鲜可口的海藻。

我们将一边在海浪中玩耍一边在岩石中采集海藻。

“好啊...”我说道，同时一跃而下并和他们一起跑向海滩。

我们教加达游泳，他高兴极了。

加达所住的村庄位于草地茂密的山丘上，是放牧檀香小马、水牛和奶牛的地方。

● “Lota maka kadaba lulu?” kawunlongo Ranu, olekedegu la dede laka delek karaha umma, Isto mono Ghana, angu lebena wali lakaruni. Ku harani matan inya, laka bullagaka, banarongonya Ranu bana lekegha, laka daba lulu. Waimahi.

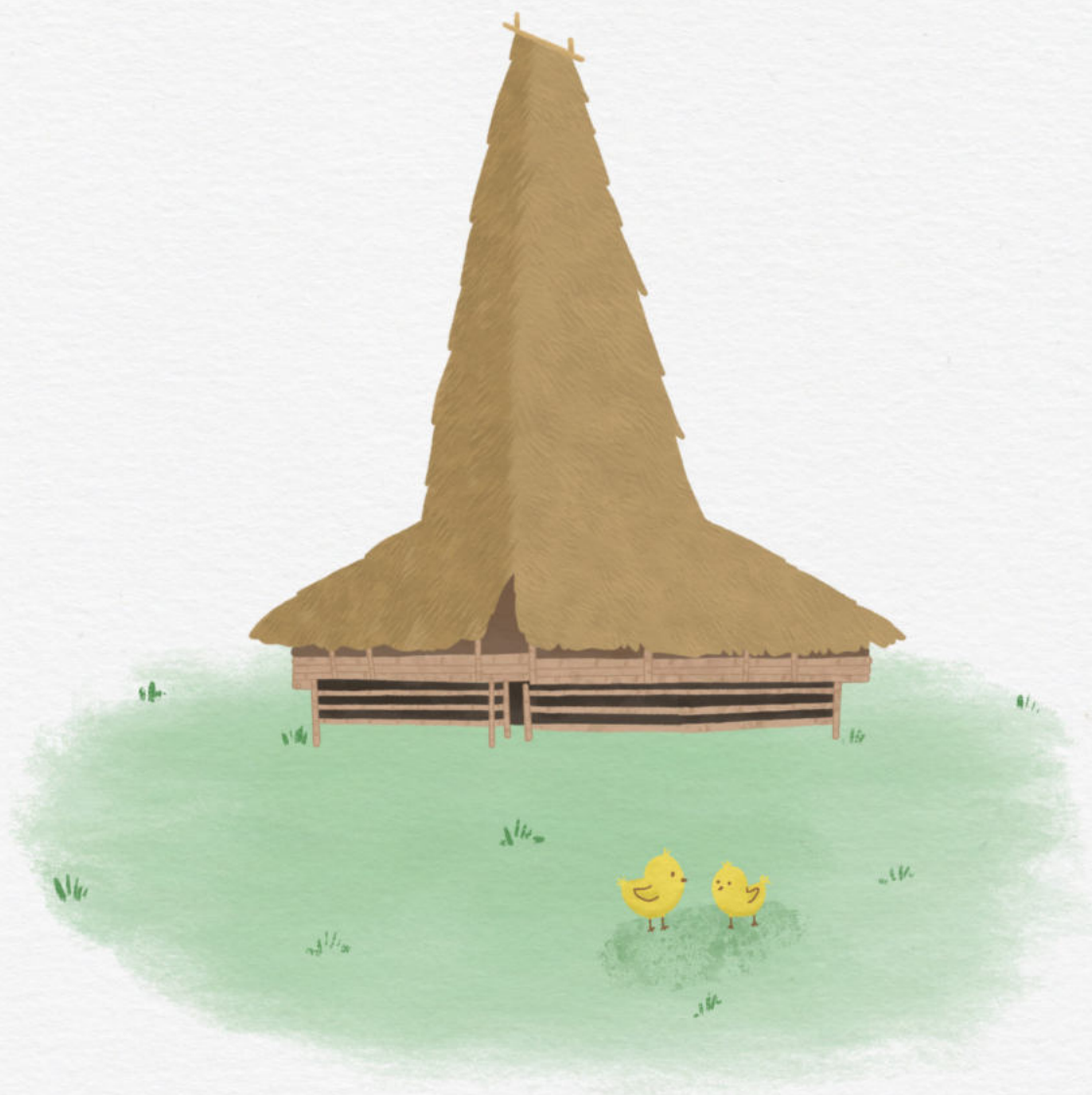
Hmmm Harango toyo pakede umma, pe ... out laka huda? Jakku pikengngok baku tighaya.

Diaka, ku dekeka eber karit tawongo lulu menge ku hakiliyeka inya lahamumur daha. Diyo daha ati-yawadi dahawadi atigu. Monongok hem bana huda, muka lulu ngambul kerengo gada.

Yamma kahaka lulu emela hongo watu ngabar dika ama bunna la walu bannu.

“Maka ...hh” weguk kuka loudoko, buru mono playo marengga laka huda.

Yamma mama gehiniki gheda bana ngani dika egena aparona gheda, aini lahong letten, dika marada padou daghang ndara “sandlewood, kahapi, kariboyo.

科迪语（kodi 语）在西松巴和西南松巴地区使用，即科迪区、北科迪和科迪姆班杰多（kodi mbanggedho）地区使用，共有 117,295 名使用者。该语言正面临消亡的风险。

Berburu Mutiara

寻珠之旅

作家:

Syahryan Khamary

插画师:

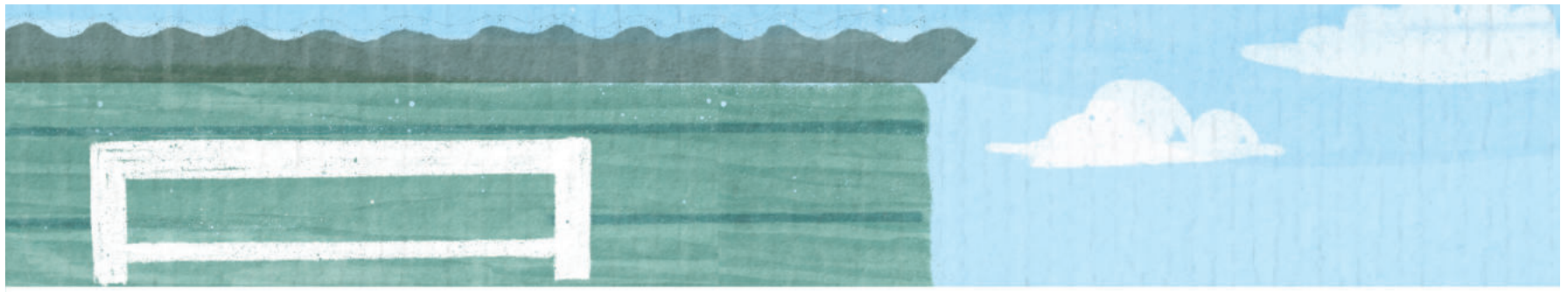
Takinells

地方语翻译:

Muhammad Isya Gasko

- Mutiara sintetis,” gumam Silai pelan tanpa menyadari kehadiran teman sekelasnya, Jono, yang sudah memperhatikannya asyik berjongkok sejak tadi di samping rumah Jono. Rumah mereka memang bersebelahan. Silai adalah putra asli Dobo, sedangkan Jono anak perantau dari Jawa.

“Apa yang sedang kau lakukan di situ?” tanya Jono dari depan rumahnya. Silai tampak malu kedapatan sedang menguping di bawah jendela rumah Jono.

- “人造珍珠。”斯莱（Silai）小声嘀咕了一句，但没有注意到已蹲在自家门口盯着他的乔诺（Jono）同学。他们家仅有一墙之隔。斯莱是多波岛（Pulau Dobo）的本地人，而乔诺则是来自爪哇岛的移民。

“你在那儿干什么？”乔诺在家门前问道。当被发现在乔诺家窗户下偷听时，斯莱一脸尴尬。

- “Eyam’mai kwangai” Silai awuli nam kwa-kwa na nda narla’a ya’a ani tamang sikola klas et’tu atam Jono nainai ayokwan bana on’ta yi adakwalar sukwai. Roye adakwalar dar fan ren’ne. Silai nai kwa-kwa Dobu sukwari, na nai jono nambana Jawa.

Jono asaman Silai nangai “Mdem ya ya’a re?”

Silai nangai sam namatau ya’a Jono narla’a ni ya’a nainai alafaye i tulau yisin

- Dia mendekati teman bermainnya itu. “Eh, tadi di RRI Ambon kudengar berita tentang mutiara sintetis yang mirip mutiara Dobo dijual bebas. Semua orang tahu, Pulau Dobo tempat lahirku ini kan penghasil mutiara bermutu tinggi. Kata si penyiar, agar mutiara Dobo tetap lestari dan terjaga mutunya, peran masyarakat sangat diharapkan. Saat ini, pemerintah Maluku sedang melakukan pengawasan ketat karena penjualan mutiara sintetis merusak pasaran mutiara Dobo. Aku penasaran, samakah mutiara sintetis itu dengan mutiara yang sering kita ambil di laut, No?”

- 他慢慢走近他的同伴。“嗯，刚才在印尼安汶市（Ambon）的广播电台里，我听到了很像多波岛珍珠的人造珍珠被自由贩卖的消息。大家都知道，我出生的多波岛是优质珍珠的生产地。广播员表示，为了让多波岛生产的天然珍珠得以保存并保持其品质，公众的力量是不容忽视的。由于人造珍珠的自由贩卖破坏了三波岛的天然珍珠市场，因此，马鲁古（Maluku）政府正对此事进行严格监管。乔诺啊，我很好奇，人造珍珠和咱们经常在海上捡到的珍珠一样吗？”

- Silai a'ma afan ren fel Jono afo awuli “Ehh, on'ta urengin berita RRI Ambon dawuli sa'u eyam'mai kwangai de sama fel Dobu ani y dakwangu dangar're. Saryyabil lofai, dar la'a Dobu nai ukwara ya'a wa ani eyam'mai lo'ir yu'uye. Ne afo yabar awuli, fara eyam'mai Dobu ani ye ta sa'aye tam songai fara lo'ar ye. Sa'aran wa ssa'ali de dame mona fai Maluku nai naiwa'a dasa'a si dam serkwangu eyam'mai de kwangai ye ya'aatu dadem serkwangu kwangai ya'a pasar eyam'mai Dobu ani ye de ssobaye. Penasaranngu, eyam'mai kwangai wadi rufa de ta'uye fai kwalur no yi nda, No?”

- Jono menjawab seenaknya, “Mana aku tahu, Lai. Aku kan bukan ahli mutiara!” Tiba-tiba, dari jauh tampak teman sekolah mereka, Yakub, datang tergesa-gesa. Silai dan Jono menyambutnya dengan keheranan.
“Ada kabar apa, Kub?” tanya Silai penasaran.
Yakub menjawab dengan terengah-engah, “Beta mau kasih tahu, besok ada acara Tambaroro. Jadi, kita bisa ikut melaut.”

- 乔诺随口答道：“我怎么知道啊，斯莱？我又不是珍珠专家！”
此时，他们的同学雅各布（Yakub）突然从远处匆忙跑过来。斯莱和乔诺一脸惊讶地向他打了个招呼。
“你怎么了，雅各布？”斯莱好奇的问道。
雅各布气喘吁吁地回答：“我想告诉你们，明天有坦巴拉罗（Tambaroro）盛典。所以，我们可以跟着出海了。”

- Jono awuli fel ani su’a nangai, “Ban’ne narla’a, Lai. Sa’u wa nda dedarla’a dayokwa eyam’mai!”
Silai atura Jono ba’ataye ya’a datolna ada soba si ain’nau di sikolah yen’i nam bana sau ama, atam Yakub, ama nam lakuai. Afo silai narsaman, “Ada yabar ya, Kub?”
Nangare Yakub naiwa yari abana amul na nangai, “Fara uwuli ya’a mair na dar or si dal bel. Afo, ita taturaye ya’a lau.”

- “Asyiiikkk! Kalau dapat kerang berisi mutiara, akan kujadikan hadiah ulang tahun ibuku!” pekik Silai bersemangat.
Jono tak mau ketinggalan, “Kalau aku sih, semoga dapat ikan baronang. Hmmm, aku bakar dan makan sepuasnya. Ueeenaaakkk!”
Setelah mendengar itu Yakub menunjuk perut Jono. “Beta takut perutmu berubah menjadi balon gas. Hahaha!” ledek Yakub terkekeh-kekeh. Silai dan Jono juga ikut tertawa.

- “太棒了！ 如果我能捡到有珍珠的贝壳，我想把它作为生日礼物送给我的妈妈！” 斯莱兴奋地喊道。
乔诺听了也不甘示弱地接着说道：“要是我，我希望能抓到一条蓝子鱼。嗯… 我想把它烤来吃，尽情地大快朵颐。太美味了！”
雅各布听了，指着乔诺的肚子说：“我怕你的肚子会变成一个大气球。哈哈哈哈！” 雅各布调侃乔诺。斯莱和乔诺也跟着大笑了起来。

- Silai nabarai na atobur nangai “wuhuuuu! Yen nangai udafa eyam ye na ada m’mai nu sinangu ani mayira ne ssoba sa ndem hadiah ya’a ni!”
Jono efui fai amemuri tu, afo nangai “Sau sa, masi udafa si’a Baronang. Hmmm, fara uwauni sa u’an o’mai. Milai yu’uuu!”
Yakub arengin ri’a afo a’tibou Jono tibir na nangai “Sa’u babar atu tubur ssin okwa fel balon gas. Na nainai amel hahaha!” afo Silai fel Joni damel tu.

- Keesokan harinya mereka pergi ke lokasi acara adat Tambaroro. Mereka memilih berjalan lewat Pantai Wamar yang berpasir putih dipagari pohon kelapa hijau membentang sepanjang pantai.
 “Lai, kau kan orang Aru asli. Ceritakan dong tentang Tambaroro ini!” pinta Jono.
 “Tambaroro adalah seni pertunjukan yang di dalamnya ada nyanyian, tari-tarian, dan musik. Acara ini dibuat untuk menyambut tamu, meresmikan belang ‘perahu adat’, dan melakukan ritual adat lainnya.” jelas Silai.
 Yakub ikut bertanya, “Beta masih bingung, kaitannya dengan melaut apa, Lai?”
 Silai tersenyum karena Yakub sendiri yang memberi tahu tentang acara itu, tetapi ternyata dia tidak tahu. Untung Silai pernah diceritakan kakeknya tentang ritual ini.

- 第二天早上，他们去了坦巴拉罗盛典的举办地。他们选择步行穿过白沙瓦马尔（Wamar）海滩，海滩旁边种满了绿色的椰子树。
 “斯莱，你是阿鲁区（Aru）的本地人。给我讲讲坦巴拉罗盛典吧！”乔诺说道。
 “坦巴拉罗是一种富有艺术表演的传统盛典，其中有歌唱、舞蹈和音乐。这项活动是为了欢迎宾客，并为贝朗（belang，传统船）这个庆典揭幕。这项活动也会在其他传统仪式上举行。”斯莱解释道。
 雅各布跟着问道：“我还是一头雾水，这和出海有什么关系啊，斯莱？”
 斯莱觉得好笑，因为雅各布自己把这件事告诉大家的，但他却不知道其中的意义。幸运的是斯莱的爷爷曾把这个仪式告诉过他。

- Ani maire ir’ri dabana dayokwa dar or si dalbel. Yiri dabana dalsala ne Wamar taire na ani ulafifin delai nor’a dayala lola tai ler.
 Jono awuli ya’a Lai nangai, “Lai, a wa kwa-kwa Sar sukwar sa am’mom m’muli tongar ya’a ngu ya’a ser or si ser ler wa.”
 “Ser or wa kotu ada rakwalai naman dadem”
 Afo Yakub narsaman tu nangai “sa’u naiwatu bingung’ngu, ya’a sama ler lau ani na ame ba, Lai?”
 Silai fafi sukwai damel ya’a Yakubnai awuli ya’an ya’a rakwalai nai padahal nai na’enni Yakub nda narla’a. Rufane Silai nai narla’a rakwalai fai ani asabu.

- Silai menjawab, “Acara ini dilaksanakan selama tiga malam berturut-turut. Ada tempat khusus bernama senalar yang dibuat. Senalar adalah lima susunan kayu yang dibuat memanjang sebagai tempat duduk para pemain musik dan penyanyi. Dalam prosesi ritual para lelaki dan perempuan akan menari dan menyanyi diiringi alunan musik tradisional tifa. Penari wanita akan mengenakan baju putih dan memegang saputangan. Mereka akan mengeluarkan suara melengking untuk mengiringi lagu dan tarian. Nanti ada tiga lagu yang akan dibawakan, salah satunya lagu Pela yang bercerita tentang tanda-tanda alam yang ada di laut dan darat. Nah, di situ nanti kita akan mendengar penentuan waktu melaut.”

- 斯莱回答说：“这个盛典仪式将连续举办三个晚上。有一个特殊的地方叫做瑟纳拉（Senalar）。瑟纳拉是用五根木制结构纵向制作成音乐家和歌手的座位。在此仪式中，男生和女生们将在传统音乐蒂法（tifa）的伴奏下一同唱歌和跳舞。女舞者身着白衣，手持手帕，他们将伴随着歌曲和舞蹈发出高亢的声音。仪式中将演唱三首歌曲，其中一首歌是贝拉（pela），讲述大海和陆地上存在的自然迹象。到那个时候，我们将听到出海时间。

- Afo Silai nangai, “Rakwalar nai biasa matalar fel fi lai miralai, dadem wara. Wara nai dadem fai ay de s’sayi ye ya’a fara de dar or si dal bel datalar. Dal rakwa lai asamur na yil si odar daler fu dal mare na ola dudum ni. Odar ne aler re afai labun delai fel nadi lenso. Yiri twa atu dasilir atu dal yaba lai, yaba de ye awuli sa’u re ame rasa fel re ame lau. Ri’a fui nama tarengin ibaren tabana lau.”

- Jono dan Yakub mengangguk-angguk.
“Aku tak sabar ikut melaut!” seru Jono.
“Iya, ikan duyung akan menyambutmu dengan gembira. Selamat datang baloon gasss!” ledek Yakub. Jono meraup segenggam pasir dan menghamburkannya ke kepala Yakub. Silai tertawa terbahak-bahak melihat keduanya.

- 乔诺和雅各布各自点点头。
“我等不及要出海了！” 乔诺喊道。
“对啊！美人鱼会很高兴地欢迎你的。欢迎你来，大气球！” 雅各布调侃乔诺。
乔诺抓起一把沙子扔到雅各布的头上。斯莱看到两人，噗嗤一声笑了起来。

- Jono fel Yakub datoran fo kuludi.
Jono nangai, “Sa’u nda u’atu foti ya’a tabana lau.”
Yakub a’ganggu Jono nangai, “Ee, si’a odar ne atu ala fo’a fel lungai rak’kur. Selamat datang baloon gass!”
Jono nal ula limi yabil Sali ye afo atutufai sa’u Yakub kul. Silayi sermel k’koi ayokwa yiri roye.

- Ketiga anak pesisir itu melanjutkan perjalanan. Tibalah mereka di tempat acara Tambaroro. Banyak sekali warga yang menyaksikan acara itu. Mereka dengan saksama mendengarkan nyanyian berisi syair tentang penentuan waktu melaut.

“Kub, kamu dengar, `kan? Si penyanyi sudah melantunkan syairnya. Satu minggu dari sekarang warga sudah bisa melaut.” bisik Silai setelah syair lagu Pela selesai.

“Wah, masker selamku masih ada apa tidak, ya?” tanya Yakub.

Jono meledek Yakub, “Aku punya, Kub. Kalau kamu mau pakai nanti aku pinjamkan, ya. Namun, ada syaratnya!”

Yakub dan Silai berpandangan sambil menahan tawa. Lalu Jono berseru, “Syaratnya: ikan bakar dua ekor!”

Ketiganya pun tertawa cekikikan. Acara hari pertama selesai dan mereka pulang ke rumah masing-masing.

- 这三个小航海家继续他们的旅程。他们终于抵达了坦巴拉罗盛典。很多人来观看这场盛典。他们全神贯注地听着有关出海时间的歌谣。“雅各布，你听到了吗，歌手已经吟唱出有关出海时间的诗歌了。一个星期后大家就可以出海了。”唱完贝拉这首歌后，斯莱低声说道。

“哇，我的潜水镜还有没有啊？”乔诺问道。

雅各布嬉闹乔诺说：“我有啊！如果你想用，我可以借给你。不过，我有个条件！”
 雅各布和斯莱面面相觑，忍住笑意，然后雅各布喊道：“条件是：两条烤鱼！”
 他们三个咯咯地笑了起来。第一天的活动结束了，他们回到了各自的家中。

- Kwa-kwa tailer laide dasamurtu. Afo dafan tampane dadem rakwalai ya'a. tamatu fano salide naiwadi dayokwa fakwalai ne. ir'ri darengin yaba del dawuli sa'u ibaren tabana lau yaba bela fui afo Silai awuli ya'a Yakub nangai, "Mrengin ne nal yaba ti. Nambana minggu nai tamatu fano bisa dabana lau." Jono narsaman nangai, "Wa ana ui surin ada yi nda, e?" Afo Yakub nasangian Jono nangai, "Ana ada ye. No. Na kotu mom toran sa ol yara ni. Tapi afai ani rere!" "Yakub atura Silai daryokwaye na datahan sermel. Afo Yakub nangai ani'rere: si'a serwau airoi!" Laye damel dam kwam'ma. Rakwalai mira ne ye fui ti afo damul ya'a ada kwalar'di.

- Pada hari yang ditetapkan untuk melaut, Pantai Wamar yang berada di timur pulau dan Pantai Wangel yang berada di bagian barat mulai ramai. Perahu nelayan didorong ke laut beramai-ramai. Ada yang mencari ikan, ada pula yang menyelam mencari mutiara. Silai, Jono, dan Yakub juga tak ketinggalan. Setelah diizinkan orang tua masing-masing, mereka bertemu di Pantai Wamar. Matahari sudah terbit.

- 在预定起航的那天，位于岛区东边的瓦马尔海滩以及岛区西边的旺格尔（Wangel）海滩开始人潮汹涌。渔船在人群中被推入海中。有的人在捕鱼，也有的人潜入水中采集珍珠。斯莱、乔诺和雅各布也没闲着。在得到各自父母的允许后，他们在瓦马尔海滩见面，此时朝阳已升起。

- Ya'a mayira ne dam ayi et'tu ya'a fara dabana lau, Wamar taire re ame kwarisa fin umur afel Wangel taire fin fara naire dam rora ti. Tamutu de dam noban ya'a lau dasolan ada koli s'si daba ya'a lau. Aye dasalu si'a, fel aye danum dasalu eyam'mai. Silai, Jono, fel Yakub ir'ri tu edi fui dayokwa dasangu'le. Afo ada tafar bu di datoran'ye, afo dabana darkule ya'a Wamar taire. Laru dongalu'un.

- Jono datang membawa masker selam dan kaki katak. Yakub membawa panah buatan ayahnya. Melihat itu, Silai mengangkat kedua jempolnya dan berseru, “Kereeen! Dulu orang tua kita terbiasa menyelam tanpa alat bantu. Mereka bisa karena mereka berlatih menyelam selama bertahun-tahun. Sekarang, kita bisa menyelam dengan cepat karena bantuan alat selam modern.”

“Memangnya dulu mereka menyelam tanpa alat, Lai?” tanya Yakub.

Silai tersenyum sambil memandang matahari yang meninggi. “Leluhur kita adalah anak-anak laut. Mereka hanya memakai kaca mata selam tradisional dari dahan pohon cempaka.

Berbekal panah seperti yang kau bawa, mereka bisa menangkap ikan dan menemukan mutiara. Coba lihat itu! Banyak yang tak memakai alat selam.” jawab Silai sambil menunjuk ke arah warga yang berbondong-bondong melaut tanpa alat selam modern.

- 乔诺带着潜水镜和脚蹼来了。雅各布也带来了他爸爸自制的箭。斯莱见状，立即竖起了两个大拇指并惊呼道：“太酷了！过去，咱们的父母经常在没带任何潜水装备的情况下潜水。他们可以，那是因为他们已经潜水多年并不断练习，但现在我们可以借助先进的潜水装备快速潜水。”

“他们以前难道没有使用过任何潜水设备吗，斯莱？” 雅各布问道。

斯莱看着升起的太阳微笑着：“我们的祖先是弄潮儿。他们只佩戴由黄玉兰（cempaka）树枝所制造的传统潜水镜。使用类似你随身携带的箭武装，就可以捕鱼和采集珍珠。你看那儿！有很多人就没有佩戴任何潜水装备。” 斯莱指着没用现代潜水设备就涌向大海潜水的渔民。

- Jono ama afo yofa surin fel ada'tour yaba di. Yakub afo inga fel fiar kwa-kwa ne ani bafa ad'dem. Ayokwa re, Silai akasi nai limi kwakur roi afo awuli, “Loir yu'u! marere ama tafar bu di danum nda dafai barlai rufa nai. Ir'ri dadem rufania ir'ri danum nar'rau ay'ye di ti. Saaran wa ita tanum fel lakwai tafa'i barlai tour yabai fel ani rufa sar.”

Yakub narsaman nangai, “Ongalai ma'arere ir'ri danum nda dafa'i barlai rufa nai, Lai?”

Silai fafi sukwai dammel na asala fo laru ame mang'ar. “Ita da moyang kwa-kwa lau ye. Ir'ri dafai matat'tongar ma'arere ani ye dambana fai ai, ai wadi darafoye dangai cempaka. Ada yasann tangalai fun re am'forre, ir'ri daofu si'a afel dadafa eyam'mai. Miyokwa re! lofai nda dafa tour yabai fel ani rufa sar,” Silai atoran fel na aroru fin ne tamatu bettai de danum na nda dafai tour yabai fel ani rufa sar.

- Ketiga anak itu kemudian ikut melaut. Mereka menyelam di laut yang tak terlalu dalam. Ekosistem di pantai itu masih terjaga. Terumbu karang berwarna-warni begitu indah dipandang mata. Ikan-ikan karang juga seakan berlomba menyelam dengan ketiganya.

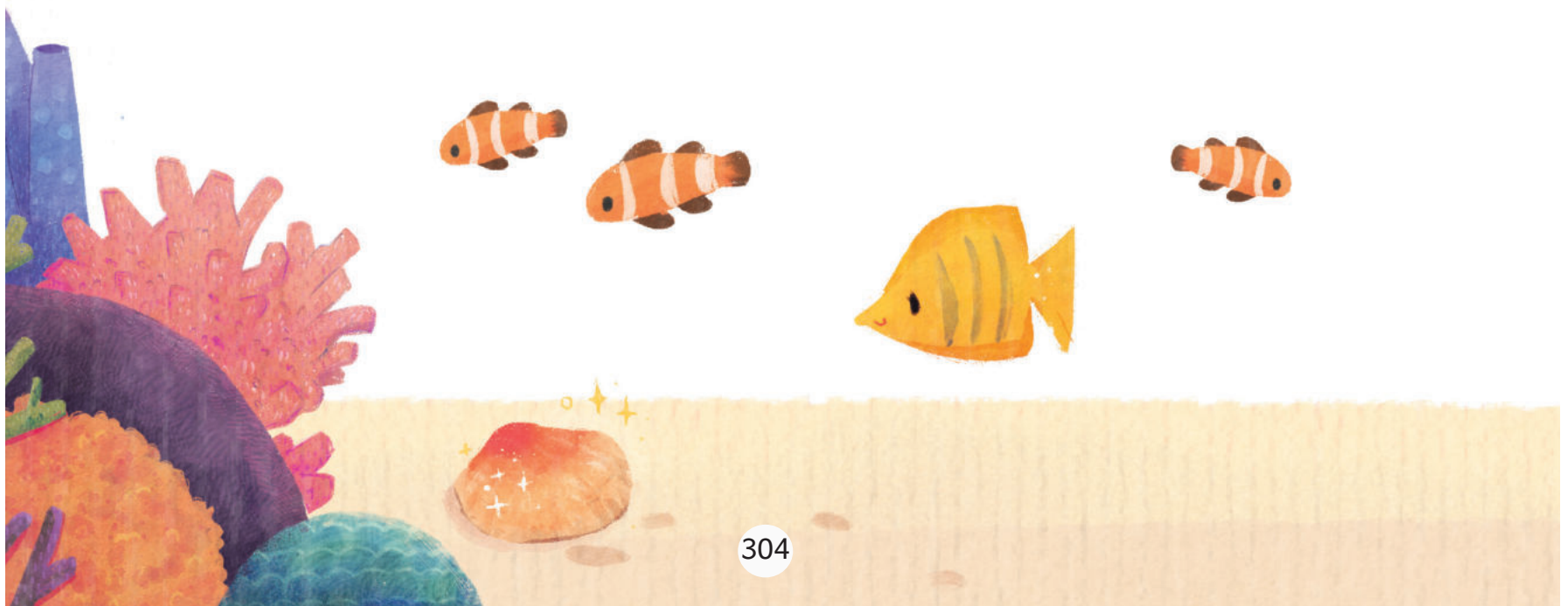
- 随后这三个孩子就出发去航海了。他们潜入不太深的海中。海滩上的生态系统仍保存的非常完好。五彩斑斓的珊瑚礁，美不胜收。多数礁鱼似乎也正在与他们仨人竞相潜水。

- Ir'ri laye daturay ya'a lau. Ir'ri danum ya'a lau re nda ralui. Tay re ne baiuil'loir. Sodal de naide tu lo'ir yu'u ye. Si'a de yari ye ya'a sodal yisin dam rora fel lay'ye de.

- Silai menyelam di tempat sekumpulan karang. Menurut bapaknya, di tempat seperti itu banyak tumbuh kerang berisi mutiara. Silai menyelam dengan bantuan kaca mata selam. Diperhatikannya dengan teliti sisi-sisi karang. Benar saja, seperti petunjuk bapaknya, matanya menangkap beberapa benda agak kehitaman. Silai mengambil kerang itu dan memasukkannya ke dalam tas selempangnya. Setelah puas menyelam, mereka kembali ke pantai.

- 斯莱在一组珊瑚礁中潜水。据他爸爸说，在这样的地方会长出许多含有珍珠的贝壳。斯莱佩戴着潜水镜潜水。他仔细地观察着礁石的两侧。果然，正如他爸爸所提示的，他看见了一些较黑的东西。斯莱顺手拿下那枚贝壳并放进他的挎包中。满足地潜完水后，他们就回到了海滩。

- Silai anum ya'a re sodal betai dam'me. Ani bafa awuli, ya'a nangai ya'a sodal de dam'me eyam'mai betai. Silai anum afai akwalon. Ayokwa nam songai sodal dam'me. Naire ti, rufa re ani bafa awuli, mai dayofu re olai. Silai nal eyam ne afo asila sa'u ani koba yabil. Narboi fai a num ti, ir'ri damul ya'a taire.

- “Aku mendapat tiga kerang. Kalau ada mutiaranya, kita jual ke Ibu Odar.” ujar Silai sembari membuka satu kerang yang ada di dalam tas selempang. Jono dan Yakub mendekat. “Lai, sebaiknya kita bawa itu ke rumah Ibu Odar. Biar dia yang membukanya,” saran Jono. Silai mengiyakan. Ketiganya menuju rumah Ibu Odar yang tak jauh dari Pantai Wamar.

- “我捡到了三枚贝壳。如果有珍珠，我们就卖给奥达尔（Odar）阿姨。” 斯莱一边说，一边打开他放在挎包中的一枚贝壳。
乔诺和雅各布一同走近。“斯莱，我们最好把它带到奥达尔阿姨家，让她自个儿打开这个贝壳。” 乔诺建议道。
斯莱同意了乔诺的建议。他们三个人前往离瓦马尔海滩不远的奥达尔阿姨家。

- Silai afangar eyam dei ye, afo awuli, “Sa’u udfa eyam lai. Kotu afel eyam’mai afo ta kwangu ya’a Odar sin,”
Jono afel Yakub dafan ren afo Jono awuli, “Lai, rufa ne sa tafoi Odar sin ani kwalar. Nama naen’ni afangar,”
Silai atoran fo. Lai ye dabana Odar sin ni kwalar, nda afan sau f’fai Wamar tai re.

- Ibu Odar adalah pengusaha industri mutiara. Dia membeli kerang mutiara, baik kerang dari laut maupun yang dibudidayakan warga. Ibu Odar dengan senang hati menyambut mereka. Dalam rumahnya, terdapat rak kaca berisi butiran mutiara dan perhiasan bertatahkan mutiara. Silai lalu memberi ketiga kerangnya kepada Ibu Odar. Perempuan paruh baya itu lalu membuka salah satu kerang yang besar. Tampak seongkah mutiara berbentuk bulat dengan warna kuning gading. Ukurannya sekitar empat belas milimeter dengan berat sekitar tiga gram. Dia menimang-nimang mutiara itu, memandang ketiganya, lalu memandang lekat mutiara yang dipegangnya.

- 奥达尔阿姨是珍珠界的商人。她会购买来自大海以及居民养殖的珍珠贝壳。奥达尔阿姨高兴地欢迎他们。在她家里有一个玻璃架子，里面装着珍珠和镶嵌珍珠的珠宝。

斯莱随后将三枚贝壳交给了奥达尔阿姨，风韵犹存的阿姨慢慢地打开了其中一枚大贝壳并看到一颗象牙色的圆珍珠。它的直径约十四毫米，三克重。她拿着珍珠掂量着，看了看三人，又仔细地看着自己手中的珍珠。

- Odar sin ne tamatu sinai de datuar si dakwangu eyam'mai. Atuar bana de dame lau sak'u de tamatu dal'lessi ye. "Odar sin ne lungai rakur ya'a ayokwa ye. Ya'a ani kwalar yabil akwalun sinan ne salin fel eyam'mai. Silai nal ani eyam lai ya'a Odar sin. Afo tafoodan ne afangar eyam bar'ri ye. Afo adafa eyam'mai ye ani rufa kuning. Ani bar'ri urafin'awa milimeter afel ani ngengin lay gram. Alebi eyam'mai ne, ayokwa laye, afo ayokwa eyam'mai de nadi re.

- “Mutiara ini sangat berkilau dan cemerlang. Bayangan ibu bisa terlihat di mutiara ini. Artinya, kualitas mutiara ini adalah yang terbaik.” kata Ibu Odar. Mereka terkesima dengan penjelasan Ibu Odar.

“Jika dilihat dari warna dan bentuknya di kalangan pedagang mutiara, jenis ini sering disebut mutiara dipsy, salah satu jenis yang langka dan unik. Ia termasuk dalam jenis kerang pinctada Maxima. Kalau ada orang yang menanyakan mutiara bibir emas, nah inilah dia.” lanjut Ibu Odar sembari mengangkat mutiara yang didapatkan Silai.

“Harga pasarannya setelah diolah bisa jutaan rupiah.”

“Serius?” tanya Jono.

Ibu Odar menjawab, “Iya. Harganya memang mahal. Kalau mutiara yang baru dipanen seperti ini, harganya hanya ratusan ribu.”

- “这颗珍珠晶莹剔透，色泽透亮。我甚至可以从这颗珍珠里看到我的影子。这意味着这颗珍珠的品质是上等的。” 奥达尔阿姨说道。他们对奥达尔阿姨的解释感到吃惊。

“如果从珍珠商的角度来看，这种类型的珍珠通常被称为天然海珠（dipsy），是稀有而独特的一种类型。它属于大珠母贝（Pinctada maxima）类型。如果有人询问金唇珍珠，就是这种。” 奥达尔阿姨边说边拿起斯莱的珍珠，“加工后的市场价格可以达到数百万印尼盾。”

“真的吗？” 乔诺问道。

奥达尔阿姨回答说：“是的。价格确实很贵，但像这样刚采集的珍珠价格只有几十万印尼盾。”

- Odar sin awuli, “Eyam’mai nai rakur yu’u. sa’u uyokwa ana oui i eyam’mai nai. Eyam’mai nai loir yu’u,” ir’ri datol fel Odar sin ani sersifar.

“Kotu tayokwa fai ani rufa si o’wui ya’a tamatu de dakwangu si datuar eyam’mai, de rufa nai sa dawuli dangai eyam’mai dipsy, eyam’mai de rufa nai tamatu dasalu ye feln matakwar. Eyam’mai nai ani rufa pinctada maxima. Kotu na tamatu darsaman ya’a eyam’mai alai m’masa, nai wa ti” Odar sin awuli ns nal eyam’mai ne Silai adafa re. “Feli serkwangu kotu dadem dam lo’ir safeli bari.”

Afo Jono narsaman, “Mom tama?”

Odar sin atoran fo nangai, “E. Feli bari. Kotu eyam’mai de oraman nama da’u ye feli di uran.

- “Oh ya, Bu, apakah mutiara sintetis sama dengan mutiara asli? Bagaimana cara membedakan keduanya?” tanya Silai penasaran.

“Memang keduanya hampir sama. Makanya orang yang awam soal mutiara bisa terkecoh. Cara untuk memastikan sebuah mutiara asli atau sintetis adalah dengan membakar mutiaranya dengan lilin. Jika meleleh, mutiara itu sintetis. Mutiara asli tidak akan meleleh, tapi hanya menghitam sedikit. Namun, jika dilap dengan tisu, permukaannya akan mulus kembali. Cara lainnya, yaitu dengan menggesekan mutiara tersebut ke bagian gigi depan kita. Jika terasa kesat dan agak berpasir, mutiara itu asli. Mutiara sintetis akan terasa licin permukaannya. Lalu, saat digigit, mutiara asli tidak berbekas, sedangkan mutiara sintetis akan terasa halus dan sedikit berbekas.” jelas Bu Odar.

- “对了，阿姨，人造珍珠和天然珍珠一样吗？怎么区分这两种珍珠？” 斯莱好奇的问道。

“它们看起来几乎是一样的。这就是为什么不懂珍珠的人会被骗。鉴别珍珠是天然还是人造的方法是用蜡烛来烧珍珠。如果它融化了，那珍珠是人造的。天然珍珠不会融化，被烧后只会变黑一

点。如果用纸巾擦一擦，它的表面会再次变得光亮。另一种方法是把珍珠放到门牙上摩擦，如果它给你的感觉是有点儿粗糙和有点儿砂砾，那么意味着它是天然珍珠。当人造珍珠与牙齿摩擦时表面会看起来更圆滑。被咬时，天然珍珠不会留下牙痕，而人造珍珠会感觉到圆滑并带有一些牙痕。”
奥达尔阿姨补充道

- Silai narsaman nangai, “Mom tama, Odar sin, eyam’mai kwangai ani rufa nal eyam’mai del’loar re? tafular ye tangaba?”

Odar sin awuli nangai, “Ye ani rufa fara nal ye. Kotu tamatu de nda darla’a sa’u eyam’mai atu daya’al ye fel. Kotu fara darla’a eyam’mai kwangai fel eyam’mai lo’ir sa dawau fai sai. Kotu nartar, eyammai ne kwangai. Eyam’mai de lo’ar e nda darter, atu olai kwa-kwa te na en. Kotu da yasir ye sa atu rakwar e mul. Kotu nda sa, dakwau ya’a ngeyan’da. Kotu na l’liai, sare eyam’mai lo’ar ye. Eyam’mai kwangai atu mum’mur. Afo ta ara, eyam’mai lo’ir nda ada ngeyan da owui, kotu eyam’mai de kwangai atu nam owui,”

● “Lai, uang hasil menjual mutiara akan kau belikan apa?” tanya Yakub kepada Silai yang masih tampak takjub dengan penjelasan Ibu Odar.

“Akan kutukarkan dengan cincin itu,” jawab Silai sambil menunjuk sebuah cincin perak bermata mutiara hitam. “Akan kuhadiahkan kepada ibuku. Besok dia ulang tahun.”

Mendengar itu, Ibu Odar tersenyum. Ia mengambil cincin yang ditunjuk Silai. “Ini cincinnya. Nanti Ibu tambahkan uang setelah melihat mutiara dalam dua kerang lainnya, ya?”

● “斯莱，如果你卖掉珍珠后赚了很多钱，你想买什么？” 雅各布问斯莱，他仍然对奥达尔阿姨的解释感到不可思议。

“我想换成那枚戒指。” 斯莱边说边指着一枚镶着黑珍珠的银戒指，“我想送给我的妈妈，明天是她的生日。”

听闻此言，奥达尔阿姨露出了微笑。她拿来斯莱指的那枚戒指，“这是你要的戒指。等我看到另外两颗贝壳里的珍珠后再给你加钱，好吗？”

- Yakub atol fel Odar sin ani sersifar, afo asaman Silai “Lai, atu m’tuar ya kotu ndafa ubal’laba betai fai m’kwangu eyam’mai nai?”
Silai atoran fel na aroru tang’an’ne afai eyam’mai olai, afo awuli nangai “Atu utuar tang’an’ne,” “Atu olin ya’a sinang’ngu. Maire ani mayira ne akwara mul.”
Odar sin arengin ri’a fafisukwai amel. Afo nal tang’an’ne Silai ar’rorun. “Tang’an’ne nai-nai atu sa’u ol ubal’laba aye fel tu kotu uyokwa eyam’mai ya’a eyam ro wadi yabal di?”

- Lalu Ibu Odar membuka kerang lainnya dan mengambil mutiara dengan jenis yang sama. Ia menambahkan uang lima ratus ribu. Silai memberikan Jono dan Yakub masing-masing seratus ribu. Sebelum pulang, Ibu Odar berpesan agar Silai dan teman-temannya menjaga kekayaan alam Pulau Dobo. Mereka pun berjanji untuk menjaga dan melestarikan kekayaan alam mereka.
- 于是她打开了其他的珍珠贝壳并取出了两颗同类型的珍珠。随后，她加给了斯莱五十万印尼盾。斯莱给了乔诺和雅各布各十万印尼盾。回家前，奥达尔阿姨提醒斯莱和他的朋友们要保护多波岛的自然资源。他们也对奥达尔阿姨承诺会保护他们所拥有的自然资源
- Odar sin afangar eyam de nangai afo nal eyam'mai fel ani rufa ne fedi. Afo nal ubal'laba ratu lima. Fara amul, Odar sin awuli ya'an fara Silai atura ni soba si ainai dasa'a Dobu ani lau si rasa. Ir'ri dam yet'tu ya'a dasa'a Dobu ani lau si rasa.

● Hari semakin senja. Mereka berjalan pulang melalui Pantai Wangel. Di pantai itu, ketiganya hendak menikmati panorama senja. Mentari kian mendekati garis batas laut. Warnanya menjadi jingga. Ketiganya melangkah secepatnya seakan ikut mengantar sang raja siang pulang ke peraduannya.

● 天越来越黑了。他们沿着旺格尔海滩回家。在那个海滩上，他们三个欣赏着日落的美景。看着太阳离海岸线越来越近，它的颜色逐渐变为了橙红色。他们三个箭步走着，仿佛是在护送太阳公公凯旋而归。

● Laru naire afan ti. Ir'ri dasamur mul dal Wangel tai re. ya'a tai re ne, ir'ri laye datalar dayokwa laru afan. Laru naire fara afan ti. Ir'ri laye dasamur dam lakwai dasamur dakuyar laru awui.

多贝语 (Dobel 语) 在多斯纳马劳村 (Dosinamalau 村)、卡拉威 (Karawai)、巴拉坦 (Balatan)、巴萨达 (Basada)、凯瓦巴尔 (Kaiwabar)、科布罗 (Kobror)、科贾比 (Kojabi)、新穆莱 (Murai Baru)、旧穆莱 (Murai Lama)、沃博拉 (Warbola)、波农 (Ponong)、东阿鲁区、阿鲁群岛县、马鲁古省巴恩岛使用，总使用人数为 800。该语言不存在消亡的风险。

辛提克与其村庄的海上萨西

作家：

Dayu Rifanto

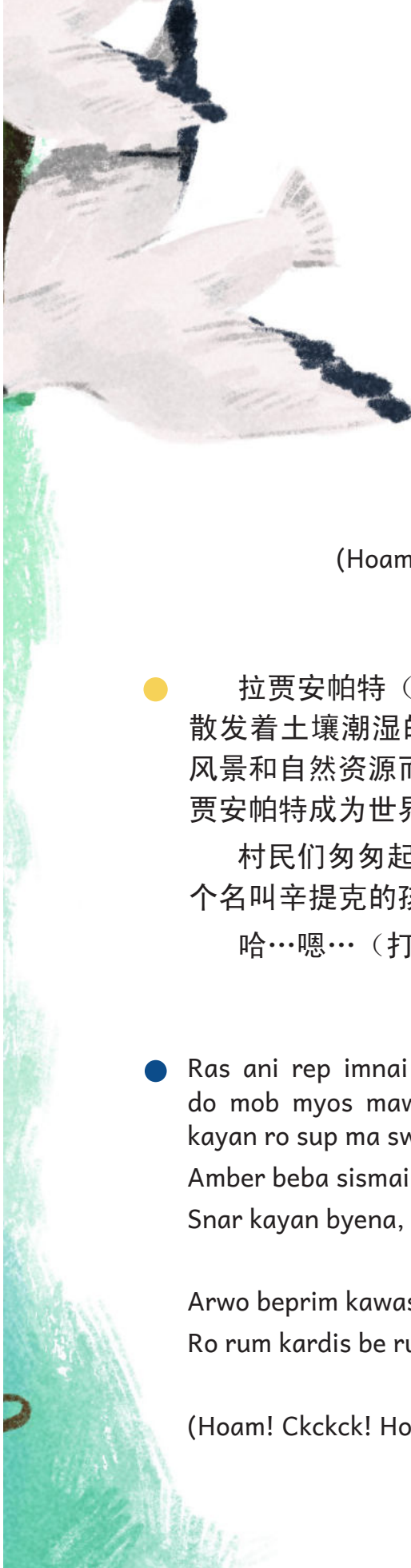
插画师：

Andrea Sharon

地方语翻译：

Penina Mischa Maryen

-
- Aroma tanah basah masih menggantung di kampung Kapatcol, Kepulauan Misool, Raja Ampat. Raja Ampat adalah gugusan pulau di Papua Barat yang terkenal akan keindahan dan kekayaan alamnya. Raja Ampat merupakan rumah bagi lebih dari 553 jenis karang dan menjadi tempat bagi 1.456 jenis ikan karang. Hal ini membuat Kepulauan Raja Ampat menjadi kawasan dengan ragam jenis karang dan ikan karang terbanyak di dunia.

Warga kampung bergegas bangun. Mereka menyiapkan diri menyambut hari yang baru. Dalam sebuah rumah berdinding kayu dan berwarna hijau, seorang anak bernama Sintike telah bangun dari tidurnya.

(Hoam! Ckckck! Hoam!)

- 拉贾安帕特（Raja Ampat）县米苏尔（Misool）岛的卡帕特周尔（Kapatcol）村仍然散发着土壤潮湿的气味。拉贾安帕（又称四王群岛）是西巴布亚的一组岛屿，以美丽的风景和自然资源而闻名天下。拉贾安帕拥有超过 553 种珊瑚和 1,456 种珊瑚鱼，这使拉贾安帕特成为世界上珊瑚和珊瑚鱼种类最多的地区。

村民们匆匆起床，他们要为新的一天做准备。在一座使用木头建造的绿色房子里，一个名叫辛提克的孩子从睡梦中醒来。

哈…嗯…（打了个哈欠）

- Ras ani rep imnai ma ifur saprok nadok ro mnu Kapatcol, Misool Raja Ampat. Raja Ampat I do mob myos mawa nasyos pampam ro bikor myos Papua, mob bepyum, bepduk, befo kuker kayan ro sup ma swan.

Amber beba sismai ros jenis di 553 kukro in sya jenis di 1.456.

Snar kayan byena, snai Raja Ampat be mob befo syadi ros ma in ro dunia.

Arwo beprim kawasa mnu sikboke. Sisyo ras be babo.

Ro rum kardis be rumek ro mnu fadadu, inai benir Sintike, dakboke bur anenef.

(Hoam! Ckckck! Hoam!)

- Biasanya Sintike dibangunkan oleh mamanya, tetapi pagi ini berbeda. Dia sangat menunggu hari ini karena sepupunya yang bernama Diego dan Yanti akan mengunjunginya. Diego dan Yanti tinggal di Kampung Folley, yang terletak di sebelah timur Kepulauan Misool. Perjalanan dari Folley ke Kapatcol membutuhkan waktu 3—4 jam menggunakan perahu bermotor, melewati gugusan pulau yang tersebar dari timur hingga barat Misool.

Sepupunya, Yanti baru kelas 5 Sekolah Dasar (SD) sedangkan Diego sudah kelas 1 Sekolah Menengah Pertama (SMP) dan Sintike sendiri kelas 6 SD. Di Kampung Folley sudah ada sekolah mulai Taman Kanak-Kanak (TK) sampai Sekolah Menengah Atas (SMA). Berbeda dengan di Kapatcol yang ada SD saja. Orang tua Sintike berharap kedatangan sepupunya ini akan membuat Sintike mau melanjutkan ke SMP di Folley.

- 辛提克通常是被她妈妈叫醒的，但今天早晨则不同。她非常期待这一天，因为她的堂哥迭戈（Diego）和堂妹杨蒂（Yanti）会来看望她。迭戈和杨蒂住在米苏尔岛东边的佛磊（Folley）村。若乘坐机动船，从佛磊村到卡帕特周尔村需要三四个小时，途中会经过东西向分布的米苏尔群岛。

她的堂妹杨蒂才上小学五年级，堂哥迭戈上初中一年级，而辛提克本身上小学六年级。在佛磊村已经有从幼儿园到高中的学校，这与卡帕特周尔村有所不同，在卡帕特周尔村只有小学。辛提克的父母希望她表哥和表妹的到来能让她产生到佛磊村读初中的意愿。

- Bepon nawara, Sintike snari bebaun i. Impabe rasine demyer ikboke. Imarisen kaku snar rasine napirem byesu Diego ma Yanti su, su syama be sumam i. Diego ma Yanti su barek ro mnu Folley be ro myos Misool bar murem. Ayayun Folley be Kapatcol kuker johnson i do jam di kyor mura be fyak. Skoyun siser fofen myos mawa bekon syos ro Misool bar murem be mbarek.

Sintike napirem byedi, Yanti i ryo kelas rim rumfarkor SD, imboi Diego i ryo rumfarkor SMP kelas oser. Sintike i ma ryo Farkor SD kelas onem. Folley i wa sna rumfarkor faro romawa mnggun sya raker o rumfarkor romawa beba sya, rumfarkor SMA. Imboi Kapatcol i do, nya rumfarkor SD ya monda. Sintike sinan bye su, su marisen kaku Sintike dakfarkur mufyas be SMP kako, SMP be ro Folley ya.

- Menjelang siang, Diego dan keluarganya tiba di Kapatcol. Bapak Melky dan Mama Anike, orang tua Sintike, sudah menunggu di depan dermaga.
“Sintikeee,” teriak Diego dan Yanti begitu perahu mereka menepi pada tangga dermaga.
“Wah, Sintike sudah besar juga ya!” ucap bapak Diego.
“Apakah bibi dan masyarakat di kampung mau buka sasi? Bapak tadi cerita selama perjalanan di perahu,” tukas Yanti.
“Iya, hari Minggu rencananya kami akan buka sasi,” jawab Mama Anike pada Yanti.
“Yanti dan Diego juga bisa ikut, nanti kita cari teripang sama-sama,” timpal Sintike.
“Sambil menyelam, menangkap teripang besar pasti asyik sekali. Itu ‘kan kesukaan Diego,” jawab Yanti cepat.
Ketiganya pun tergelak dan tertawa.

- 临近中午，迭戈和他的家人到达了卡帕特周尔村。辛提克的爸爸枚尔期（Melky）和她妈妈阿妮克（Anike）已经在码头前面等候了。
“辛提克……！” 当他们的船停靠在码头的台阶上时，迭戈和杨蒂大声喊道。
“哇，辛提克长大了！” 迭戈的爸爸说道。
“阿姨和村里的人要举办萨西（Sasi）仪式了吗？刚才船上的叔叔一路上都在讲。” 杨蒂说道。
“是啊！我们计划在周日举办萨西。” 阿妮克妈妈回答杨蒂。
“杨蒂和迭戈也可以参加，到时候我们一起寻找海参。” 辛提克说道。
潜水的时候，抓大海参一定很有趣。那是迭戈最喜欢的活动。” 杨蒂迅速回答。他们三个哈哈大笑。

- Barbier meser, Diego i kukro bedadi, kma, ma snari skosun ro Kapatcol. Sintike sna kma byesu. Kamam Melky ma Awin Anike suwaf kwar ro abor barpon
“Sintikeee,” Diego ma Yanti suyur mura knik way skobedi ipyar fanam kakar abor ya.
“Beee.. Sintike waba kwar!” Diego kmari ikofen. .
“Mebin, mebin ma kawasa mnu ine, be mgoseben sasi e? Kamam sandi fyawar ro fyor nggayun be dine,” Yanti ifuken mura be mebin byedi.
“Imbo, nari ras Minggu iyama nggoseben sasi’ awin Anike ikofen be Yanti i.
“Yanti Diego mu bisa muso kako. Nari kosewar kaem pimam. ” Sintike dakofen
“Karon bo kosofeer pimam beba. Sye..ndrok pyum ra. Diego ro imarisen nairi.” Yanti dap fasaw
Sintike, Diego ma Yanti sko, skombrif kaem.

- Tradisi sasi merupakan tradisi yang dilakukan masyarakat dalam mengelola dan memelihara keseimbangan alam dengan cara melarang masyarakat mengambil sumber daya alam tertentu dan dalam jangka waktu tertentu. Pelaksanaan sasi diatur berdasarkan musim yang berlaku. Apabila musim ombak pelaksanaan sasi diberlakukan di laut. Pada waktu pelaksanaan sasi laut masyarakat membuka sasi di darat. Semua hasil bumi di darat dapat dipanen oleh masyarakat.

Saat laut dalam keadaan teduh maka diberlakukan sasi darat. Semua tanaman atau tumbuhan yang ada di area sasi darat tidak boleh diambil, kecuali tumbuhan atau tanaman yang digunakan untuk kebutuhan sehari-hari. Pada waktu pelaksanaan sasi darat, semua masyarakat turun ke laut untuk membuka sasi laut.

- 萨西这个风俗是当地民众为了管理和维护大自然的平衡而举办的一种传统风俗，其方法是禁止民众在一定期间内索取一定的自然资源。萨西的实施是根据季节进行调整的。当浪潮盛行时，萨西是在海上举办的。当海上进行萨西时，民众则在陆地上解封萨西，陆地上的所有农作物都可以被民众收割。

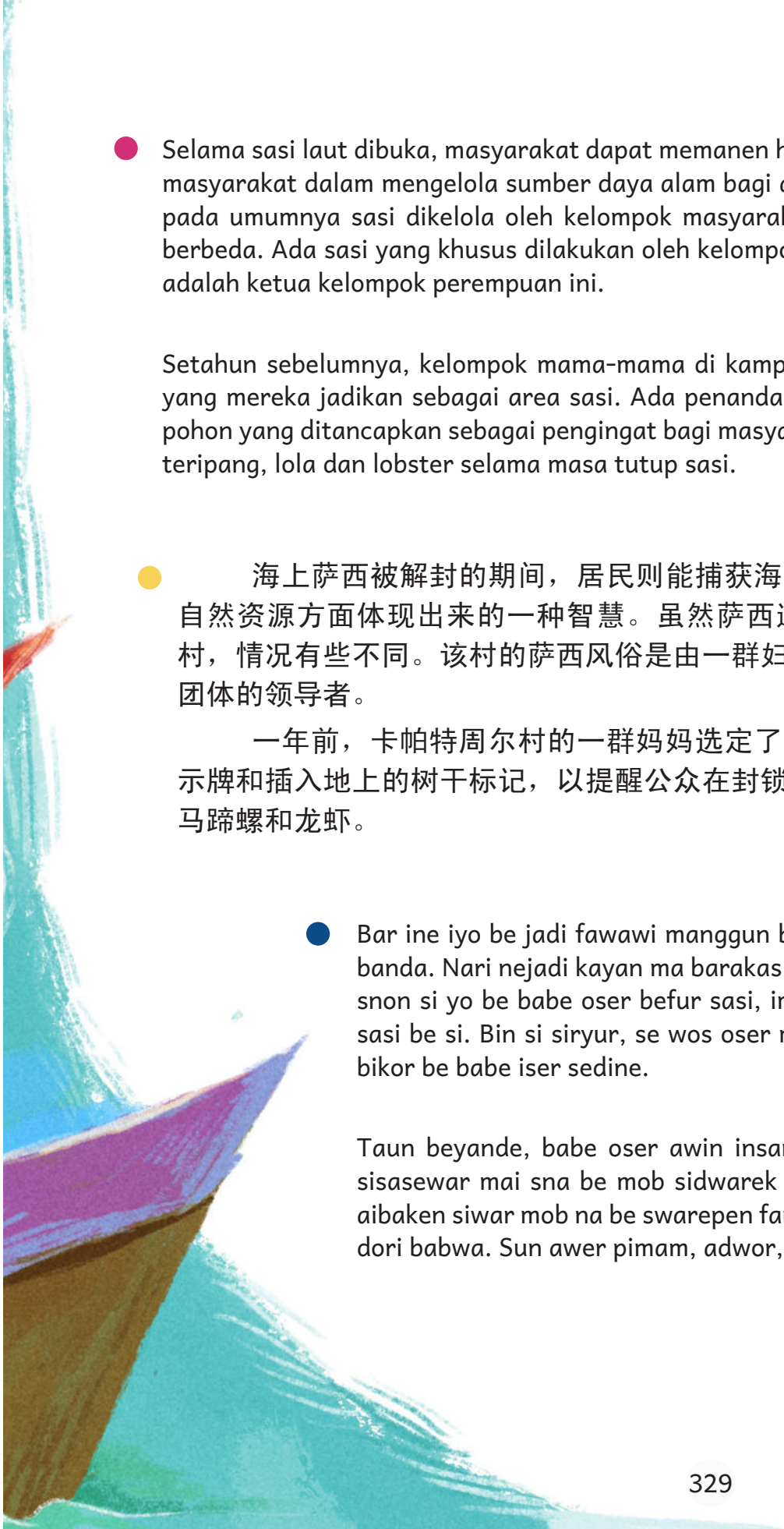
当大海平静下来时，则在陆地上进行萨西。除了日常生活所必需的农作物外，所有在陆上进行萨西的区域不得被采割。当陆地上进行萨西时，居民则能下海解封海上萨西。

- Munara sasi swan ine sifur i do smam ro wam na. Wam ikrouw senadi warek swan sesasewar do, bar ine iso sor be Sasi swan. Fyor o se sasi banda, kawasa mnu sya sun kaker bero bonde na. Wam bekrouw ani ibur ma swan ibrin ido, kawasa bero mnu sesasi bande. Rokaker sena senadi warek na. Oso ipok fa dun naba, sun I do sun rokaker san ro ras-ras na monda. Fafisu sesasi bande i do, kawasa sun in ma pimam ro swan. Sasi I do munara bekain ro kawasa mnu sya, fa siki mam ma sidwarek mob sbarek, snap, smun, san. Senadi sidwarek rokaker bero sup bande, ro bero swan ibunwa. Sidwarek na ro waf bekwan sendo nbarek nedofen insampe ras o skoryur kaem ma senadi siseben sasi ani ma sofer kayan sup ma swan byuk be si.

-
- Selama sasi laut dibuka, masyarakat dapat memanen hasil laut. Hal ini menjadi wujud nyata kearifan masyarakat dalam mengelola sumber daya alam bagi anak dan cucu di masa yang akan datang. Jika pada umumnya sasi dikelola oleh kelompok masyarakat laki-laki, di Kampung Kapatcol, ada yang berbeda. Ada sasi yang khusus dilakukan oleh kelompok perempuan atau mama-mama. Mama Anike adalah ketua kelompok perempuan ini.

Setahun sebelumnya, kelompok mama-mama di kampung Kapatcol telah memilih sebuah area laut yang mereka jadikan sebagai area sasi. Ada penanda berupa papan pengumuman dan juga batang pohon yang ditancapkan sebagai pengingat bagi masyarakat agar tidak mengambil biota sasi seperti teripang, lola dan lobster selama masa tutup sasi.

- 海上萨西被解封的期间，居民则能捕获海产品。这就是当地民众在为子孙后代管理自然资源方面体现出来的一种智慧。虽然萨西通常由男性群体来管理，但在卡帕特周尔村，情况有些不同。该村的萨西风俗是由一群妇女专门管理的。阿妮克妈妈就是这个妇女团体的领导者。

一年前，卡帕特周尔村的一群妈妈选定了一个作为她们实施萨西的区域。那里有告示牌和插入地上的树干标记，以提醒公众在封锁期间不能捕捞萨西区的生物，如海参、大马蹄螺和龙虾。

- Bar ine iyo be jadi fawawi manggun be si ma siki myamwarek mob sena. Bande ma banda. Nari nejadi kayan ma barakas be romawa pui sesi ro ras nayama. Fyor iwara snon si yo be babe osor befur sasi, imboi babo ine ro Kapatcol, bin sya semir sifur sasi be si. Bin si siryur, se wos osor mas sifur sasi ine ma be si. Awin anike i yo be bikor be babe iser sedine.

Taun beyande, babe osor awin insar bero Kapatcol ine sebadir mob ya ro swan sisasewar mai sna be mob sidwarek kuker sasi. Sbadi mob ani kukro ambafen ma aibaken siwar mob na be swarepen faro kawasa seindo sun awer robebor bero swan dori babwa. Sun awer pimam, adwor, ma barupu ro fyor seben banim sasi ani.

● (Tung! Tung! Tung!)

Suara lonceng dari gereja menggema, mengingatkan masyarakat ibadah minggu sekaligus ibadah membuka sasi.

Setelah ibadah di gereja, selanjutnya kelompok mama-mama pengelola sasi bersama perwakilan gereja dan adat bersepakat pergi menuju area sasi. Di tepi pantai area sasi, secara adat dilakukan seserahan sesaji bagi para leluhur.

Selepas itu kelompok mama-mama memimpin masyarakat yang lainnya ikut serta naik perahu menuju tengah laut dan memulai panen hasil laut.

● (咚...咚...咚...)

教堂的钟声响起，提醒公众周日做礼拜以及萨西解封仪式即将开始。

在教堂敬拜结束后，管理萨西的一群妇女、教堂的代表和一些村庄的长老们一同前往萨西区。在萨西区的海滩上，他们举行了祭祀祖先的仪式。

之后，那群妇女带领社区的其他人一同乘船到海中央并开始捕捞海鲜。

● (Kwin! Kwin! Kwin!)

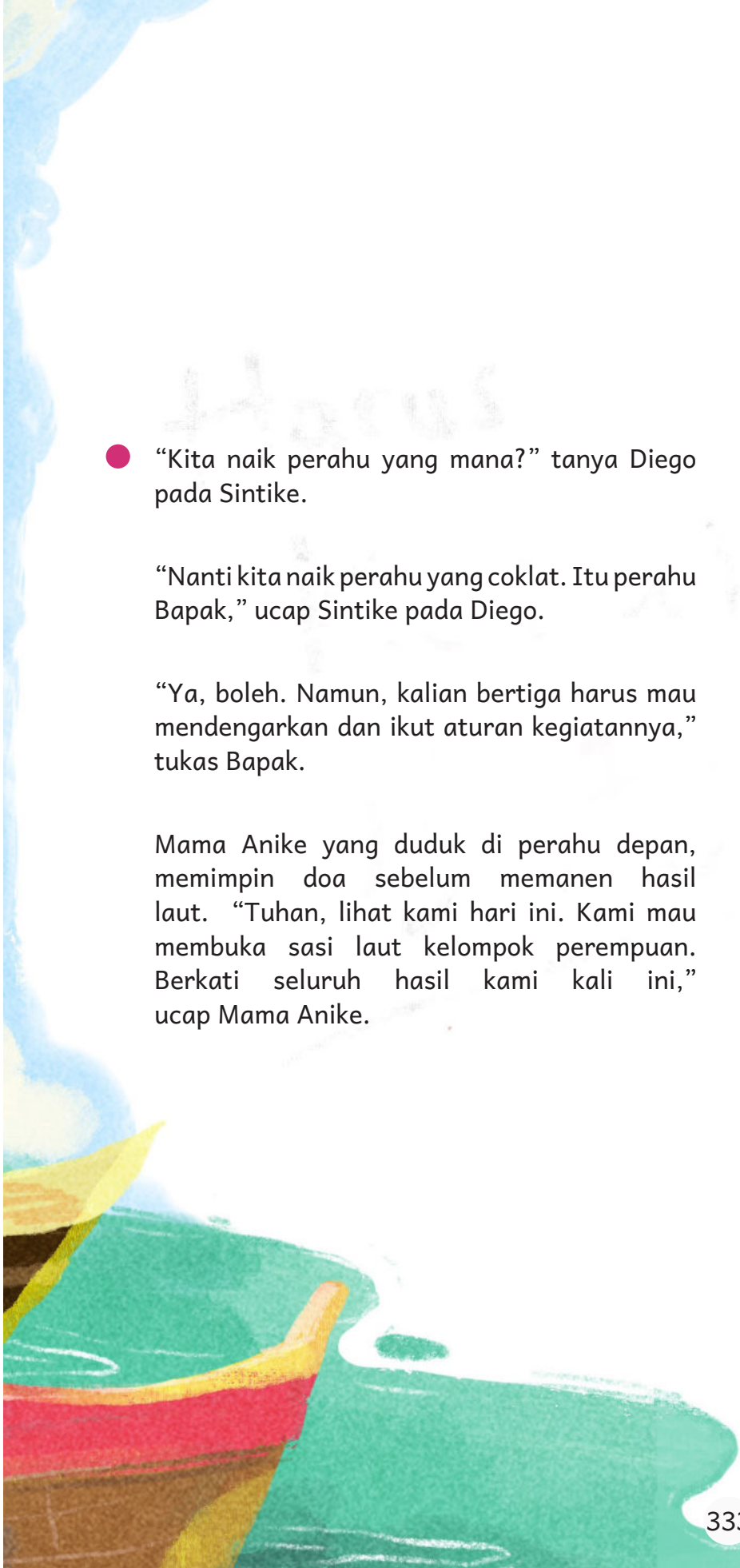
Mawon ani ryok kwar. Bye swaraprepen be kawasa be ro mnu sya ma sra seyari ro rum ari. Seyari ras Minggu kuker seyari abe seben sasi swan.

Sasyar kero ari ani, bar awin insar befrur sasi sya sifnouk majelis kukro mananwir sya se fayamyam ma sra be mob sifur sasi ya. Ro yen andir befnam be mob sasi ya, mananwir mnuk byuk fanfan ma byenadi dor be nanggi, be sinan kpu bena sup ine.

Simnai senadi, babe oser awin insar siryur kawasa ansi. Sek wai bo sibores be soren fadu abe sisofer pimam kuker o barudu.

-
- “Kita naik perahu yang mana?” tanya Diego pada Sintike.

“Nanti kita naik perahu yang coklat. Itu perahu Bapak,” ucap Sintike pada Diego.

“Ya, boleh. Namun, kalian bertiga harus mau mendengarkan dan ikut aturan kegiatannya,” tukas Bapak.

Mama Anike yang duduk di perahu depan, memimpin doa sebelum memanen hasil laut. “Tuhan, lihat kami hari ini. Kami mau membuka sasi laut kelompok perempuan. Berkati seluruh hasil kami kali ini,” ucap Mama Anike.

- “我们坐哪条船？”迭戈问辛提克。

“我们待会儿坐棕色的船，那是爸爸的船。”辛提克对迭戈说道。

“好的，行。但是你们三个必须遵守活动规则。”她爸爸说道。

坐在船头的阿妮克妈妈，在捕捞海鲜之前带领祈祷：“伟大的上帝，今日请眷顾我们。我们妇女团此时解封萨西。祝福我们这次大获丰收。”阿妮克妈妈说道。

- “Wai di sai koso i?” Diego ifuken be Sintike i
“Nari koso wai be ra saprop iwa. Kamam I wai byedi ri.” Sintike ikofen kabere be Diego i

“Yo imboi. Na mgoso boi mgorower kafkofen beba sya.” Kamam i ikofen swarepen

Awin Anike i kyain ro barpon wai ya, byenadi. Nadi berfarser sir o knik be saron ra sun o kayan swan

“Manseren o, Mam munfes be nggo ro dine. Snar rasine, nggo ro do babe oser awin insar be ro Kaptcol in, Nggosne be nggo seben sasi swan. Buk aski bepyum faro sasewar nggobena ro ras ine,” Awin Anike byenadi

- Begitu doa selesai dipanjatkan, satu per satu dari mereka turun mengambil hasil laut. Tak jauh dari mereka, ada 7—8 perahu berlayar mengelilingi area laut di mana sasi akan dibuka.

Mereka membawa tombak yang bernama *kalawai* dan *kalun*. Beberapa anak yang lain menyiapkan kaca *molo*-nya, *ret* atau panah bawah laut, juga alat penangkap lobster bernama *gete*.

- 祈祷一结束，他们就一个个下海去捕捞海鲜。离他们不远的地方，有七八艘船围绕在即将解封的萨西区域内。

他们携带着被称为噶拉瓦伊（*kalawai*）多钉刺矛和噶伦（*kalun*）刺矛。其他一些孩子准备了潜水镜、标枪（*ret*）或是水下箭头和一个叫做葛特（*gete*）的用来捕捉龙虾的工具。

- Nadi ani bye Amin, kawasa ansi sado asis, sinuren ma saron murbab sun robebor vbero war i dori.

Sun pasan, manora, mganden. Romawa kasun sya sun fanin kukro ret, faransres, ma sun kako inawen siki sofer barudu ma amos

- Diego melompat ke dalam air. Dia berenang menyelam mencari teripang di birunya laut yang dalam.

“Nah, itu dia!” Segera saja Diego mengayunkan kakinya dan menggapai teripang dengan tangan telanjang.

Ada begitu banyak teripang, ikan, lola, dan juga lobster.

Begitu muncul di permukaan, bapak melihat ukuran teripang yang dibawa oleh Diego.

- Diego doper be war i dori. Nyur e, ma daron ra dun pimam ro war beramen ani dori.

“Yoo.. au sine ye!” Diego i kif wesi bo daron fasau murbab dif pimam ansya kukro bramin bye su

Fabye... Barakas beba. Pimam, adwor, barudu ma amos. Sibor fayaya ba.

Diego pyisar ido, kamam i myam baba pimam o Diego dun i.

- 迭戈跳入水中，并在深蓝色的大海中寻找海参。

“啊，找到了！”迭戈立刻双腿一蹬，徒手抓起了海参。

大海里有很多海参、鱼、大马蹄螺和龙虾。

刚从水里出来，他爸爸就看到了迭戈捉来的大海参。

- “Diego, kembalikan teripang yang kamu bawa. Itu kurang besar!” kata Bapak Melky, sambil memberi contoh ukuran menggunakan tangannya.

Sintike yang melihat Mama Anike mulai muncul di permukaan, segera memanggilnya, “Mama, mama, ayo, ke sini!” teriak Sintike.

Sintike pun segera mengambil teripang yang dibawa mamanya. Semakin sore, semakin banyak orang yang menyelam.

- “迭戈，把你捉来的海参放回去。那还不够大！” 枚尔期爸爸说道，同时用手做出一个尺寸作为例子。

辛提克看到妈妈开始浮现在水面上，立刻叫住她：“妈妈，妈妈，快过来！” 辛提克喊道。

辛提克立即接过妈妈带来的海参。

天色越晚，潜水的人也越多。

- Bo dobe “Diego, buk I kabere byarek. Ibaba ime” Kamam I ikofen badir baba y abo dode pimam ro kun sya siba ra bramin byedi
 “Awin... awin o. Wamuma” Sintike dor be snari knik o snari pyisar be bo
 Sintike dun pyan pimam snari isofer sya
 Ras i ryo mun mandira kwar, mboi snonggaku sibor saron ime.

- Kali ini Sintike juga ikut menyelam. Dia menyusul Diego yang sedang mengejar lobster. Seperti anak-anak lain di Raja Ampat, Sintike terbiasa menyelam dari kecil.

Sintike melihat lobster di celah-celah karang. Dia memberi kode dengan gerakan tangan pada Diego yang menyelam di dekatnya.

Diego segera menyiapkan *gete*-nya untuk memburu lobster tersebut. Diego mengendap-endap dan *gete*-nya berhasil menjerat lobster itu.

“Wow, lobsternya besar sekali! Bapak Melky, yang seperti ini boleh ya?” tanya Yanti.

Bapak Melky sangat senang melihat lobster yang ditangkap Diego kali ini.

“Wah, kamu berdua hebat,” teriak Bapak Melky segera mengambil lobster itu.

- 这一次，辛提克也下潜了。她追上了正在捕捉龙虾的迭戈。和拉贾安帕的其他孩子一样，辛提克从小就善于潜水。

辛提克在岩石的缝隙中看到了一只龙虾。她对着在旁边潜水的迭戈做了个手势。

迭戈立即准备好捕捉龙虾的道具（葛特）。他蹑手蹑脚用葛特抓住了龙虾。

“哇，那只龙虾真大啊！枚尔期叔叔，这样的可以吗？”杨蒂问道。

这次看到迭戈抓到的龙虾，枚尔期爸爸格外高兴。

“哇，你们俩都很棒！”枚尔期爸爸喊道，并立刻接过龙虾。

- Sintike i daron kako. Ipur Diego ira suyaron barudu. Imnis romawa inai be ro Raja Ampat sya, sifawi kam saron ro swan ro sibaba ime Sintike daron i do, myam barudu ya ro swaf swaf ros na. Iway bramin bye su, byadir be Diego i. Diego daron mufa fyanam be Sintike i Diego i ikif inawen anya iso fasis barudu ani. Diego I byefasis mufa iser lobster anya ro inawen

“Bebée... Barudu ine iba kaku. Mem Melky, bera dine ni kun i ke roba?” Yanti ifuken mura be meri

Kamam Melky imarisen myam barupu Diego dun i.

“Behh be hebat kaku.” Kamam Melky dor naba sape dun barupu ani

● Saat Mama Anike beristirahat di perahu. Dia kembali mengingatkan warga, “Tidak boleh sembarangan mengambil teripang dan lobster, cari yang besar saja.”

“Bibi, kenapa harus begitu?” tanya Yanti.

“Iya, biar yang kecil bertumbuh dan besar dulu. Kita ambil untuk pembukaan sasi yang akan datang.”

“Oh, berarti kalau sudah besar, baru boleh diambil, ya?”

“Iya, anak pintar,” ucap Mama Anike.

● 当阿妮克妈妈在船上休息时，她再次提醒民众：“海参和龙虾不能随便捕捉，要捉大的。”

“阿姨，为什么要这样？”杨蒂问道。

“是的，先让小的长大。我们在下届萨西解封时再捕捉它们。”

“哦，也就是说，当它们长大后，我们才可以捕捉它们，对吧？”

“是的，聪明的孩子。”阿妮克妈妈说道。

- Awin anike kyain saso ro way byedi, ikofen badir kabir be kawasa beyaron sya bo dobe “Mgun fanfnom awer, mgun pimam ma barupu beba sya monda”

Mebin, kun fanfnom awer kukro?? Yanti infuken

“Imbo kun fanfnom ba sendo be kasun sya siba pyum fasis ari. Nari kun sir o bababen sasi nawama wer” O besya do na siba sape kun beba sya monda ke?

“Yooo kaku beri. Au me wafawi nam” Awin Anike ikofen

-
- Selama masa buka sasi, hasil panen berupa teripang, lobster, dan hasil laut lainnya dibagi ke sesama masyarakat. Ada juga sebagian yang dijual untuk biaya sekolah atau keperluan lainnya.

Untuk ditutup kembali. Sebuah ritual dilakukan untuk menandakan penutupan sasi. Ritual ini melibatkan pihak gereja, adat, dan kelompok perempuan pengelola sasi tersebut.

Kapatcol, seperti kampung-kampung lain di Raja Ampat, memiliki pantai yang bersih dengan air yang jernih.

- 在萨西解封期间，捕获的海参、龙虾和其他海产品将分发给民众，也将有一部分海产品对外出售，获得的收入将用于缴纳学费或其他支出。

七天的丰收日过后，经过大家的同意，该萨西区域再次被封锁。大家将举行一个闭幕仪式以代表萨西已经结束。这个仪式涉及教堂、当地社区和管理萨西的妇女团体。

卡帕特周尔村，与拉贾安帕的其他村庄一样，拥有干净的海滩和清澈的海水。

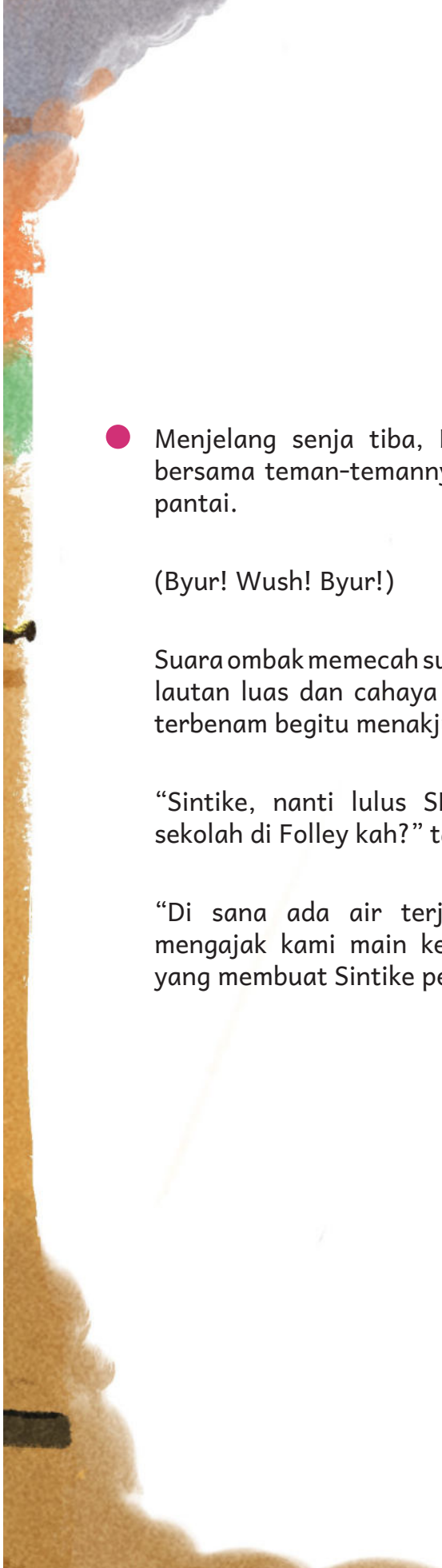
- Ro fyor seben sasi ini, robekor sun na, sbuk namnis be kawasa si kaem. Sino sibob mai sikmam romawa be farkor sya. Ma sikmam rofandun sena ro rum kako.

Ras di siw, seben sasi, sidwarek mob sasi ani wer.

Siwor ma sidisen sidwarek mob sasi ani. Warwor ma nadi ndrakero majelis sya, mananwir mnuk sya ma manggun awin insar befrur ro sasi rom nu ya.

Kapatcol imnis mnu bese bero Raja Ampat na. Mnu bena yen be pioper, war be sren. Ori iswar dado kwar, Diego, Sintike ma Yanti kurko nim byesa skofnak ro yendisare

-
- Menjelang senja tiba, Diego, Sintike, Yanti bersama teman-temannya bermain di pinggir pantai.

(Byur! Wush! Byur!)

Suara ombak memecah suasana. Pemandangan lautan luas dan cahaya kemerahan matahari terbenam begitu menakjubkan!

“Sintike, nanti lulus SD, kamu mau lanjut sekolah di Folley kah?” tanya Diego.

“Di sana ada air terjun. Bapak biasanya mengajak kami main ke sana,” lanjut Yanti yang membuat Sintike penasaran.

- 黄昏时分，迭戈、辛提克、杨蒂和他们的朋友们在沙滩上玩耍。

（ 哗啦！哗！哗啦啦！ ）

海浪拍打的声音打破了宁静。广阔的海洋与火红的夕阳真令人惊叹！

“辛提克，等你小学毕业后，要不要在佛磊村继续上学啊？” 迭戈问道。

“那里有一个瀑布。我爸爸平时会带我们去那儿玩。” 杨蒂接着说道。这让辛提克感到好奇。

- Ori iswar dado kwar, Diego, Sintike ma Yanti kurko nim byesa skofnak ro yendisare

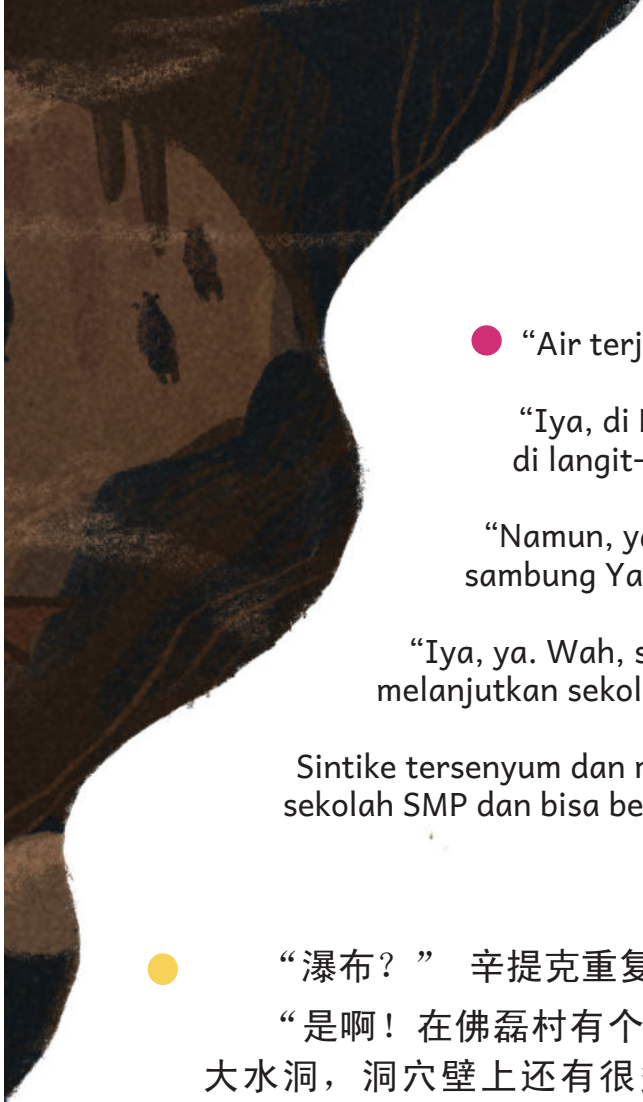
(Byur! Wush! Byur!)

Bak na nakmef ro yen andir. Mbrawes soren mbro. Ori ani syu ma nsauseuw mandep farauriwek

“Sintike, na wamnai ro SD i do, be wapdef be rumfarkor be ro Folley ke roba ? ” Diego ifuken.

Yanti dakofen bo dobe : “Di wa, war besyaf ya isya. Kamam i du fawawik nggo be di wa”

● “Air terjun?” ulang Sintike.

“Iya, di Folley ada air terjun, juga ada Gua Air Besar. Ada banyak sekali paniki di langit-langit gua,” timpal Diego.

“Namun, yang paling asyik, kita bisa bermain dan belajar bersama setiap hari,” sambung Yanti.

“Iya, ya. Wah, saya juga mau. Nanti saya bilang kepada Mama dan Bapak soal melanjutkan sekolah di Folley,” ucap Sintike.

Sintike tersenyum dan membayangkan saat nanti dia tinggal di kampung Folley, melanjutkan sekolah SMP dan bisa bermain dengan sepupunya setiap hari.

● “瀑布？” 辛提克重复道。

“是啊！在佛磊村有个瀑布，还有个大水洞，洞穴壁上还有很多蝙蝠。”迭戈说道。

“但是，最有趣的是我们可以每天一起玩耍和学习。”杨蒂继续说道。

“对呀！哇！我也想。待会儿我会告诉我爸妈关于去佛磊村读中学的事情。”辛提克说道。

辛提克边笑边想象着有一天他会住在佛磊村升读初中，并每天都能和表哥表妹一起玩耍。

● “War besyaf?” Sintike ifuken kabir

“Imboi bae, Folley me nya war besyaf ya, abyab war beba ya. Manggwai sya sikef ro abyab ya.” Diego byetambah

“Mboi bepyum syadi ya I do, bisa kofnak kekro kofarkor ro ras ras,” Yanti dawos wer.

“Kaku kaku. Yamarisen. Na yakofen badir be kamam ma awin su, be yafarkor do Folley,” Yanti ikofen

Sintike kyain iwasen kuker marasrisen, iwasen mura be fafisu nari byarek ro Folley, dek be rumfarkor SMP ya fama ifnak kuker napirem bye su ne ro ras ma rob.

- Malam pun tiba. Mama Anike telah menyiapkan sagu bakar, papeda, dan ikan kuah kuning untuk makan malam mereka.

Sintike mendapatkan pengalaman yang sangat berkesan hari ini. Dia bangga menjadi anak Papua.

Ayo, datang ke Raja Ampat dan bertualang bersama Sintike!

- 夜晚来袭，阿妮克妈妈为他们准备了烤西米、细米粥（papeda）和黄酱鱼肉汤做为他们的晚餐。

今天辛提克拥有了一个非常难忘的经历。她为自己是巴布亚的孩子而感到自豪。

来吧！来到拉贾安帕，和辛提克一起冒险吧！

- Rob dado kwar, Awin Anike ifur kyum apyak na, sui ma in dur ya ma skan rob ani. Sintike nya fawawi bepduk ro ras ine. Imarisen iba be yo romawa be na sup Papua

Indo, mgora muma be Raja Ampat.

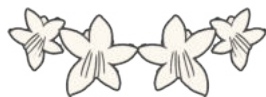
Kofnak, kombran farma kaem kukro Sintike.

比亚克语（biak）在比亚克南福地区使用。使用人数约为五至七万人。该语言不存在消亡的风险。

“实现你的雄心壮志。 拥有和天一样高的梦想。
因为即使你坠落，也会坠入灿烂的群星中。”
— 苏加诺

**Property of the State
Not for commercial use**

NORTH SUMATRA

The Frankincense Forest

JAMBI

Andin's Journey
at Muarajambi

KALIMANTAN

Hangin and the Beautiful Mat

CENTRAL JAVA

The Riddle in the Recipe

WEST JAVA

The King of Stilts

BALI

The Precious
Shadow Puppet

INDIAN OCEAN

INDONESIA

PACIFIC OCEAN

PAPUA

Sintike and the "Sasi"
at Kapatcol

SULAWESI

The Awe-inspiring
Mappalecce Bola

MALUKU

Diving for the
Perfect Pearl

SUMBA

Lota Ranga's
Towering House